Nederlandse Mededingingsautoriteit

BESLUIT

Besluit van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit als bedoeld in artikel 41, eerste lid van de Elektriciteitswet 1998.

Nummer 102610_1 / 27
Betreft zaak: Methodebesluit elektriciteit vierde periode

Datum:

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
2 Leeswijzer 5
3 Wettelijke basis van dit besluit 7
3.1 Algemene wettelijke basis 7
3.2 Wettelijk basis beheeroverdracht HS-netten 8
4 Context van dit besluit 10
4.1 Inhoudelijke context 10
4.2 Wettelijke context 12
5 Beoordelingskader van de Raad 15
5.1 Doelstellingen 15
5.2 Interpretatie van de Raad 21
6 Evaluatie van de reguleringssystematiek 26
6.1 Behaalde resultaten 26
6.2 Aangebrachte wijzigingen in de reguleringssystematiek 29
7 Werking van de reguleringssystematiek 33
7.1 Maatstafconcurrentie als reguleringsinstrument 33
7.2 Toepassing van de x-factor, de q-factor en rekenvolumina 38
8 Methode tot vaststelling van de x-factor 40
8.1 Kernbegrippen 40
8.2 Standaardisatie van prestaties 44
8.3 Vaststelling van de x-factor 54
8.4 Begininkomsten 54
8.5 Eindinkomsten 56
8.6 Effecten beheeroverdracht van de HS-netten 72
8.7 Tot slot 77
9 Methode tot vaststelling van de q-factor 78
9.1 Kernbegrippen 78
9.2 Reikwijdte kwaliteitsregulering 81
9.3 Kwaliteitsindicator 83
9.4 Vaststelling van de q-factor 85
9.5 Kwaliteitsprestatie 87
9.6 De waardering voor een minuut jaarlijkse uitvalduur 92
9.7 Tot slot 94
10 Methode tot vaststelling van de rekenvolumina 95
11 Procedure 98
11.1 Algemene procedure bij de totstandkoming van dit besluit 98
11.2 Procedure bij zeven specifieke onderdelen 101
11.3 Nacalculaties en verrekeningen in de tarieven van de vierde reguleringsperiode 106

12 Dictum 109
Begrippenlijst 110

Bijlage 1: De methoden van de doelmatigheidsfactor en de rekenvolumina in rekenkundige formules

Bijlage 2: De methode voor de bepaling van de WACC

Bijlage 3: De methode van de beheeroverdracht van de HS-netten

Bijlage 4: De methode van de kwaliteitsterm in rekenkundige formules

Bijlage 5: Reactie op zienswijzen van belanghebbenden

1 Inleiding

1. Met dit besluit geeft de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (hierna: de Raad) uitvoering aan artikel 41, eerste lid van de Elektriciteitswet 1998 (hierna: E-wet). Op grond hiervan moet de Raad de methode tot vaststelling van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering (hierna: *x*-factor), de methode tot vaststelling van de kwaliteitsterm (hierna: *q*-factor) en de methode tot vaststelling van het rekenvolume van elke tariefdrager van elke dienst waarvoor een tarief wordt vastgesteld (hierna: rekenvolumina[1]) vaststellen.

2. Ingevolge artikel X van de Wet van 23 november 2006 tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet in verband met nadere regels omtrent onafhankelijk netbeheer (hierna: Won) is de looptijd van de besluiten[2] die de Raad op 27 juni 2006 heeft vastgesteld van rechtswege beperkt tot het jaar 2007 (hierna: derde reguleringsperiode). De Raad stelt dit besluit vast voor de periode van 1 januari 2008 tot en met 31 december 2010 (hierna: vierde reguleringsperiode).

3. Dit besluit is van toepassing op de netbeheerders die elektriciteit distribueren over netten met een fijnmazig, regionaal karakter (hierna: regionale netbeheerders elektriciteit). Voor de netbeheerder van het landelijke hoogspanningsnet, TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT) stelt de Raad separaat de methode van reguleren vast[3].

---

[1] De rekenvolumina representeren de afzet die van elke netbeheerder te verwachten is.

[2] Besluit tot vaststelling van de methode tot vaststelling van de *x*-factor en de rekenvolumina van 27 juni 2006 met kenmerk 102106/89 (hierna: besluit van 27 juni 2006a) en het besluit tot vaststelling van de methode tot vaststelling van de *q*-factor van 27 juni 2006 met kenmerk 102282/21 (hierna: besluit van 27 juni 2006b). Deze besluiten zijn gepubliceerd op de internetpagina van de Energiekamer van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (hierna: NMa): www.energiekamer.nl.

[3] Ingevolge artikel 41, tweede lid van de E-wet.

2 Leeswijzer

Opbouw van het besluit

4. Met dit besluit stelt de Raad een methode tot vaststelling van de *x*-factor, een methode tot vaststelling van de *q*-factor en een methode tot vaststelling van de rekenvolumina voor regionale netbeheerders elektriciteit vast (hierna: methodebesluit). De Raad bouwt in belangrijke mate voort op de eerder genomen besluiten[4] en de daarbij gevolgde procedures.

5. Dit besluit bestaat uit een aantal hoofdstukken. In de hoofdstukken 1 tot en met 7 beschrijft de Raad welk kader hij hanteert voor dit besluit. Dit kader is van belang om de uiteindelijke keuzes van de Raad bij de totstandkoming van de methode tot vaststelling van de *x*-factor, van de *q*-factor en van de rekenvolumina te motiveren. Het kader wordt onder meer bepaald door de wettelijke basis (hoofdstuk 3), het segment van de elektriciteitsmarkt waar dit besluit betrekking op heeft (hoofdstuk 4) en de doelstellingen van de wetgever (hoofdstuk 5). In hoofdstuk 6 geeft de Raad een beschrijving van de uitkomsten van de reguleringssystematiek naar aanleiding van een evaluatieonderzoek naar de winsten van netbeheerders[5]. In dit hoofdstuk bespreekt de Raad welke wijzigingen hij heeft doorgevoerd in de reguleringssystematiek. Hoofdstuk 7 bevat een beschrijving van de werking van de reguleringssystematiek op hoofdlijnen in de vierde reguleringsperiode.

6. Gegeven dit kader beschrijft de Raad uitvoerig de methode tot vaststelling van de *x*-factor (hoofdstuk 8). De Raad gaat hierbij ook in op de kernbegrippen redelijk rendement en gelijk speelveld. Vervolgens beschrijft de Raad de methode tot vaststelling van de *q*-factor (hoofdstuk 9) en de methode tot vaststelling van de rekenvolumina (hoofdstuk 10). Hoofdstuk 11 heeft betrekking op de procedure die de Raad gevolgd heeft bij de

---

[4] Dit betreft de methodebesluiten inzake de tweede en derde reguleringsperiode: besluit van 12 september 2003 met kenmerk 100947/82 (hierna: besluit van 12 september 2003), besluit van 12 oktober 2004 met kenmerk 100947/183 (hierna: besluit van 12 oktober 2004), besluit van 27 juni 2006a, besluit van 27 juni 2006b. Voor de eerste reguleringsperiode zijn alleen besluiten tot vaststelling van de *x*-factor per netbeheerder genomen: besluit van 4 juni 2003 met kenmerk 101496/65 (hierna: besluit van 4 juni 2003). Deze besluiten zijn gepubliceerd op de internetpagina van de Energiekamer, www.energiekamer.nl.

[5] Onderzoeksrapport inzake de winsten van energiebedrijven met kenmerk 102362/93, mei 2007, www.energiekamer.nl (hierna: evaluatieonderzoek). Dit evaluatieonderzoek staat ook bekend als het 'winstenonderzoek'.

totstandkoming van dit besluit. De Raad eindigt het besluit met zijn dictum (hoofdstuk 12).

7. Na de hoofdstukken volgt de begrippenlijst. Deze lijst bevat een overzicht van de belangrijkste begrippen en afkortingen in dit besluit, inclusief een korte toelichting daarop.

Bijlagen bij het besluit

8. De Raad heeft vijf bijlagen toegevoegd aan het besluit. Deze bijlagen zijn onderdeel van onderhavig besluit. In deze bijlagen komen geen nieuwe onderdelen aan de orde.

9. Bijlage 1 bevat een uitwerking van de methode tot vaststelling van de x-factor en van de rekenvolumina in rekenkundige formules. Bijlage 2 bevat een gedetailleerde beschrijving van de wijze waarop de Raad het redelijk rendement op het geïnvesteerde vermogen van vermogensverschaffers bepaalt. Bijlage 3 bevat een gedetailleerde beschrijving van de wijze waarop de Raad de beheeroverdracht van de netten met een spanningsniveau van 110 of 150 kV (hierna: HS-netten) heeft verwerkt. Bijlage 4 bevat een uitwerking van de methode tot vaststelling van de q-factor. In Bijlage 5 geeft de Raad zijn reactie op de zienswijzen van belanghebbenden. Deze zienswijzen zijn mondeling dan wel schriftelijk ingebracht tijdens de zienswijzenperiode. Indien de zienswijzen hebben geleid tot een wijziging van dit besluit, dan heeft de Raad dat duidelijk aangegeven in onderhavig besluit.

3 Wettelijke basis van dit besluit

10. In dit hoofdstuk beschrijft de Raad de bepalingen die gezamenlijk de wettelijke basis vormen voor dit besluit.

3.1 Algemene wettelijke basis

11. Artikel 41, eerste lid van de E-wet luidt:
"De raad van bestuur van de mededingingsautoriteit stelt na overleg met de gezamenlijke netbeheerders en met representatieve organisaties van partijen op de elektriciteitsmarkt, met inachtneming van het belang dat door middel van marktwerking ten behoeve van afnemers de doelmatigheid van de bedrijfsvoering en de meest doelmatige kwaliteit van het transport worden bevorderd, voor netbeheerders, met uitzondering van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet, de methode tot vaststelling van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering, van de kwaliteitsterm en van het rekenvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld, vast."

12. Artikel 41, derde lid van de E-wet luidt:
"De korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering heeft onder meer ten doel te bereiken dat de netbeheerder in ieder geval geen rendement kan behalen dat hoger is dan in het economische verkeer gebruikelijk en dat de gelijkwaardigheid in de doelmatigheid van de netbeheerders wordt bevorderd."

13. Artikel 41, vierde lid van de E-wet luidt:
"De kwaliteitsterm geeft de aanpassing van de tarieven in verband met de geleverde kwaliteit en heeft ten doel netbeheerders te stimuleren om de kwaliteit van hun transportdienst te optimaliseren."

14. Artikel 41, vijfde lid van de E-wet luidt:
"De rekenvolumina die een netbeheerder gebruikt bij het voorstel, bedoeld in artikel 41b[6]*, zijn gebaseerd op daadwerkelijk gefactureerde volumina in eerdere jaren, of worden door de raad van bestuur van de mededingingsautoriteit geschat indien deze betrekking hebben op nieuwe tarieven."*

[6] In artikel 41b, eerste lid van de E-wet is bepaald dat iedere netbeheerder jaarlijks voor 1 oktober aan de Raad een voorstel zendt voor de tarieven die deze netbeheerder ten hoogste zal berekenen voor de uitvoering van de taken genoemd in artikel 16, eerste lid van de E-wet.

3.2 Wettelijk basis beheeroverdracht HS-netten

15. Artikel IA van de Won luidt:
"De Elektriciteitswet 1998 wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 10 wordt gewijzigd als volgt:
-1. In het eerste lid wordt «220 kV» vervangen door: 110 kV.
-2. In het tweede lid wordt na «het landelijk hoogspanningsnet» ingevoegd: , voor zover dat een spanningsniveau van 220 kV of hoger betreft,."

16. Artikel V, eerste lid van de Won luidt:
"In de artikelen VI tot en met VId wordt onder overeenkomst verstaan een overeenkomst van huur en verhuur of een soortgelijke overeenkomst met betrekking tot een net waarbij partij is een naar buitenlands recht opgerichte entiteit, of diens rechtsopvolger, en die is gesloten voor 14 juli 2004. Onder rechtsopvolger als bedoeld in de vorige volzin wordt niet begrepen een vennootschap of rechtspersoon naar Nederlands recht die bij het aangaan van de overeenkomst partij was, of een groepsmaatschappij van deze rechtspersoon of vennootschap."

17. Artikel V, derde lid van de Won luidt:
"In de artikelen VI tot en met VId wordt onder net verstaan een net als bedoeld in de Elektriciteitswet 1998 of een gastransportnet als bedoeld in de Gaswet."

18. Artikel 1, eerste lid, onderdeel i van de E-wet luidt:
"net: één of meer verbindingen voor het transport van elektriciteit en de daarmee verbonden transformator-, schakel-, verdeel- en onderstations en andere hulpmiddelen, behoudens voor zover deze verbindingen en hulpmiddelen liggen binnen de installatie van een producent of van een afnemer."

19. Artikel VIA, eerste lid van de Won luidt:
"Het beheer van een net met een spanningsniveau van 110 kV of van 150 kV door de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet ingevolde de in artikel I, onderdeel A, voorgestelde wijziging van artikel 10, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998, geschiedt voor zover dat en op een wijze die in overeenstemming is met de rechten van derden die voortvloeien uit een overeenkomst met betrekking tot dat net".

20. Artikel IXA, eerste lid van de Won luidt:
"Kosten, veroorzaakt door handelingen die na 20 maart 2006 zijn verricht, en die voortvloeien

uit de gevolgen van een overeenkomst als bedoeld in artikel V, eerste lid, met betrekking tot een net als bedoeld in het derde lid van dat artikel of een ander bedrijfsmiddel, worden niet doorberekend in de tarieven die netbeheerders, producenten, handelaren en leveranciers van elektriciteit, gas of warmte hun afnemers in rekening brengen."

21. Artikel IXA, vijfde lid van de Won luidt:
"Bij de toepassing van de artikelen 27, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 en 12a van de Gaswet, en van de artikelen 36, eerste, derde en vierde lid, 37 en 41 tot en met 41c van de Elektriciteitswet 1998 en 12f, eerste, derde en vierde lid, 12g, 81 tot en met 81c van de Gaswet nemen de gezamenlijke netbeheerders onderscheidenlijk de raad van bestuur van de mededingingsautoriteit het eerste en tweede lid in acht."

22. Artikel X van de Won luidt:
"In afwijking van artikel 41a, eerste lid, en artikel 41e, tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 bedraagt de in die artikelen bedoelde periode, welke aanvangt met ingang van 1 januari 2007, één jaar."

23. Artikel XA van de Won luidt:
"Bij de vaststelling van de tarieven, bedoeld in artikel 41c, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 voor het jaar 2008 wordt de formule, vervat in artikel 41b, eerste lid, onderdeel d, van de Elektriciteitswet 1998, toegepast met een zodanige correctie voor de gevolgen van de wijziging in het beheer van de netten met een spanningsniveau van 110 kV of 150 kV door de in artikel I, onderdeel A, voorgestelde wijziging van artikel 10, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998, dat deze wijziging geen gevolgen heeft voor de betrokken netbeheerders anders dan voortvloeit uit de wijziging van het beheer."

4 Context van dit besluit

24. In dit hoofdstuk beschrijft de Raad de inhoudelijke en wettelijke context van dit besluit. Door deze context te beschrijven, plaatst de Raad dit besluit in een breder perspectief. Het breder perspectief bestaat uit een beschrijving van hoe de elektriciteitsmarkt in elkaar steekt en hoe dit besluit samenhangt met andere besluiten van de Raad.

4.1 Inhoudelijke context

25. De Raad houdt onafhankelijk toezicht op de elektriciteitsmarkt met als doel deze markt zo effectief mogelijk te laten werken. De elektriciteitsmarkt bestaat uit de segmenten productie, levering en transport van elektriciteit. Bij productie en levering van elektriciteit is sprake van een vrije markt. Voor de bijbehorende diensten op deze segmenten kunnen handelaren, zakelijke gebruikers en consumenten zelf bepalen met welk bedrijf zij een contract willen afsluiten. Bij het transport van elektriciteit is dit niet het geval. Afnemers met een aansluiting op een bepaald net kunnen niet zelf bepalen door welk bedrijf zij het transport willen laten verrichten. Zij zijn gebonden aan de netbeheerder die het net beheert waar zij een aansluiting op hebben.

26. Degene aan wie een net toebehoort, is verplicht voor het beheer van dat net een of meer naamloze of besloten vennootschappen als netbeheerder aan te wijzen[7]. De aanwijzing van een netbeheerder behoeft instemming van de Minister van Economische Zaken (hierna: de Minister)[8]. TenneT is aangewezen als beheerder van het landelijk hoogspanningsnet. De meeste afnemers zijn echter niet op dit landelijk hoogspanningsnet aangesloten, maar op een fijnmazig elektriciteitsdistributienet met een regionaal karakter (hierna: distributienet). Via het landelijk hoogspanningsnet en het distributienet komt de elektriciteit uiteindelijk terecht bij de afzonderlijke afnemers. Beheerders van dergelijke distributienetten worden ook wel regionale netbeheerders genoemd. Dit besluit heeft betrekking op de regionale netbeheerders elektriciteit[9].

---

[7] Ingevolge artikel 10, derde lid van de E-wet.

[8] Ingevolge artikel 12, tweede lid van de E-wet.

[9] Er zijn acht regionale netbeheerders elektriciteit: Delta Netwerkbedrijf B.V. (hierna: Delta), Essent Netwerk B.V. (hierna: Essent), Netbeheerder Centraal Overijssel B.V. (hierna: CONET), NRE Netwerk B.V. (hierna: NRE), N.V. Continuon Netbeheer (hierna: Continuon), RENDO Netbeheer B.V. (hierna: RENDO), Stedin B.V. (hierna: Stedin; Stedin is sinds 1 juli 2008 de nieuwe naam voor Eneco Netbeheer B.V.) en Westland Energie Infrastructuur B.V. (hierna: Westland).

27. In de E-wet zijn de beheertaken voor netbeheerders bepaald[10] (hierna: netbeheertaken). Een netbeheerder heeft onder meer als taak om zijn netten in werking te hebben, te onderhouden en de veiligheid, doelmatigheid en betrouwbaarheid van de netten en van het transport van elektriciteit over de netten op de meest doelmatige wijze te waarborgen. Daarnaast heeft een netbeheerder als taak om de netten aan te leggen, te herstellen, te vernieuwen of uit te breiden, waarbij hij in overweging neemt maatregelen op het gebied van duurzame elektriciteit, energiebesparing en vraagsturing of decentrale elektriciteitsproductie waardoor de noodzaak van vervanging of vergroting van de productiecapaciteit ondervangen kan worden[11]. Netbeheerders hebben er belang bij dat zij de kosten (inclusief een redelijk rendement op het daadwerkelijk geïnvesteerde vermogen voor de kapitaalverschaffers), die zij maken om te voldoen aan de wettelijke beheertaken, kunnen terugverdienen. Omdat de netbeheerders de noodzakelijke kosten vergoed kunnen krijgen via de transporttarieven, komt door de regulering de kwaliteit, en daarmee de transportzekerheid van elektriciteit niet in gevaar.

28. Ingevolge artikelen 10, 12 en 16 van de E-wet hebben netbeheerders een wettelijk monopolie. Zij ondervinden bij het beheer van hun netten geen concurrentie van andere netbeheerders. Het ontbreken van concurrentie zou ertoe kunnen leiden dat een netbeheerder onvoldoende doelmatig werkt, te hoge tarieven vaststelt of tussen verschillende typen afnemers gaat discrimineren. De afnemers worden in dergelijke gevallen benadeeld. Afnemers zijn namelijk gebaat bij een bevordering van de doelmatigheid van de bedrijfsvoering en de meest doelmatige kwaliteit van het transport. Ook indien de netbeheerder een hoger rendement behaalt dan in het economisch verkeer gebruikelijk worden afnemers benadeeld. Het klemt des te meer als afnemers in dergelijke gevallen benadeeld worden, omdat zij niet eenvoudig in staat zijn om te kiezen voor een aansluiting op een distributienet van een andere netbeheerder waar zij *"meer waar voor hun geld krijgen"*[12].

29. De wetgever heeft de Raad daarom belast met de taak om een reguleringssystematiek vast te stellen waarmee netbeheerders, zoals de Minister aangeeft, *"een prikkel krijgen om net zo doelmatig te handelen als bedrijven op een markt met concurrentie"*[13] en

---

[10] Ingevolge artikel 17 en artikel 17a van de E-wet is het de netbeheerder niet toegestaan om goederen of diensten te leveren waarmee zij in concurrentie treden, met uitzondering van de in die artikelen limitatief opgesomde werkzaamheden. Artikel 43 van de E-wet stelt daarbij dat een netbeheerder een afzonderlijke boekhouding moet aanhouden voor het beheer van de netten op grond van zijn taken, bedoeld in de artikelen 16, 16a en 16b van de E-wet.

[11] Ingevolge artikel 16, eerste lid van de E-wet.

[12] Tweede Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28174, nr. 28, p. 13.

[13] Tweede Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28174, nr. 28, p. 13.

"*netbeheerders financiële prikkels voor zowel kwaliteit als efficiencyverbetering*"[14] krijgen. Indien dat het geval is, resulteert naar de mening van de Raad een optimale balans tussen de prijs en de kwaliteit van de geleverde diensten. Met de vaststelling van een dergelijke reguleringssystematiek reguleert de Raad het gedrag van deze bedrijven die zich in een monopoloïde situatie bevinden. De Raad beoogt met een dergelijke reguleringssystematiek een optimale balans te vinden tussen de belangen van de diverse betrokkenen. Toepassing van een dergelijke reguleringssystematiek leidt uiteindelijk tot een *x*-factor, een *q*-factor en rekenvolumina voor elke netbeheerder afzonderlijk. De *x*-factor, *q*-factor en de rekenvolumina leiden op hun beurt weer tot de tarieven die elke netbeheerder ten hoogste mag berekenen voor het transport van elektriciteit. Kortom, op deze wijze bevordert de Raad door middel van marktwerking de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van netbeheerders en de meest doelmatige kwaliteit van het transport zoals bedoeld in artikel 41, eerste lid van de E-wet.

4.2 Wettelijke context

Van methodebesluit…

30. Jaarlijks stelt de Raad in afzonderlijke tariefbesluiten de maximum transporttarieven vast die elke netbeheerder in rekening mag brengen. De Raad vindt het belangrijk om inzichtelijk te maken hoe deze transporttarieven samenhangen met dit besluit en de hiervan afgeleide *x*-factoren, *q*-factoren en rekenvolumina per netbeheerder. De Raad hecht hier aan omdat deze begrippen onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden zijn.

31. De Raad stelt met dit methodebesluit drie (rekenkundige) methoden vast: één methode tot vaststelling van de *x*-factor, één methode tot vaststelling van de *q*-factor en één methode tot vaststelling van de rekenvolumina.

….via x-factor-, q-factor- en rekenvoluminabesluiten…

32. Vervolgens past de Raad de methoden uit het methodebesluit toe om onder meer de hoogte van de *x*-factor, de *q*-factor en de rekenvolumina voor iedere netbeheerder afzonderlijk vast te stellen (hierna: *x*-factor-, *q*-factor- en rekenvoluminabesluit). De wettelijke grondslag hiervoor is artikel 41a, eerste en tweede lid van de E-wet:
"-1. Ten behoeve van het voorstel, bedoeld in artikel 41b, stelt de raad van bestuur van de mededingingsautoriteit voor iedere netbeheerder afzonderlijk voor een periode van ten minste drie en ten hoogste vijf jaar vast:
a. de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering,

[14] Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 372, nr. 3, p. 19.

b. de kwaliteitsterm, en

c. het rekenvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld.

-2. De raad van bestuur van de mededingingsautoriteit kan het in het eerste lid, onderdeel c, bedoelde rekenvolume gedurende de in dit lid bedoelde periode wijzigen."

…naar tariefbesluiten

33. Mede met inachtneming van de door de Raad vastgestelde *x*-factor, *q*-factor en rekenvolumina zendt iedere netbeheerder jaarlijks aan de Raad een voorstel voor de tarieven die deze netbeheerder ten hoogste zal berekenen voor de uitvoering van de netbeheertaken (hierna: tarievenvoorstel). De wettelijke grondslag hiervoor is artikel 41b, eerste en tweede lid van de E-wet:

"-1. Iedere netbeheerder zendt jaarlijks voor 1 oktober aan de raad van bestuur van de mededingingsautoriteit een voorstel voor de tarieven die deze netbeheerder ten hoogste zal berekenen voor de uitvoering van de taken genoemd in artikel 16, eerste lid, met inachtneming van:

a. het uitgangspunt dat de kosten worden toegerekend aan de tariefdragers betreffende de diensten die deze kosten veroorzaken,

b. de tariefstructuren vastgesteld op grond van artikel 36 of 37,

c. het bepaalde bij of krachtens artikel 41a, en

d. de formule

$$TI_t = \left(1 + \frac{cpi \pm x + q}{100}\right) TI_{t-1}$$

waarbij

TI_t = de totale inkomsten uit de tarieven in het jaar t, te weten de som van de vermenigvuldiging van elk tarief in jaar t en het op basis van artikel 41a, eerste lid, onderdeel c, vastgestelde rekenvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld;

TI_{t-1} = de totale inkomsten uit de tarieven in het jaar voorafgaande aan het jaar t, te weten de som van de vermenigvuldiging van elk tarief in jaar t-1 en het op basis van artikel 41a, eerste lid, onderdeel c, vastgestelde rekenvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld;

cpi = de relatieve wijziging van de consumentenprijsindex (alle huishoudens), berekend uit het quotiënt van deze prijsindex, gepubliceerd in de vierde maand voorafgaande aan het jaar t, en van deze prijsindex, gepubliceerd in de zestiende maand voorafgaande aan het jaar t, zoals deze maandelijks wordt vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek;

x = de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering;

q = de kwaliteitsterm, die de aanpassing van de tarieven in verband met de geleverde kwaliteit aangeeft.

-2. Een netbeheerder kan, gelijktijdig met het voorstel, bedoeld in het eerste lid, een voorstel doen voor een tariefverhoging ter dekking van de kosten voor een uitzonderlijke en aanmerkelijke investering ter uitbreiding van het door de netbeheerder beheerde net."

34. In afwijking van het bepaalde in het voorgaande randnummer heeft de Raad de bevoegdheid om bij de vaststelling van de transporttarieven aan het begin van de vierde reguleringsperiode te corrigeren voor de gevolgen van de wijziging in het beheer van de HS-netten. De wettelijke grondslag hiervoor is artikel Xa van de Won:
"Bij de vaststelling van de tarieven, bedoeld in artikel 41c, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 voor het jaar 2008 wordt de formule, vervat in artikel 41b, eerste lid, onderdeel d, van de Elektriciteitswet 1998, toegepast met een zodanige correctie voor de gevolgen van de wijziging in het beheer van de netten met een spanningsniveau van 110 kV of 150 kV door de in artikel I, onderdeel A, voorgestelde wijziging van artikel 10, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998, dat deze wijziging geen gevolgen heeft voor de betrokken netbeheerders anders dan voortvloeit uit de wijziging van het beheer."

35. Uiteindelijk stelt de Raad de transporttarieven met betrekking tot de netbeheertaken voor iedere netbeheerder jaarlijks vast (hierna: tariefbesluit). Dit tariefbesluit bevat de transporttarieven die afnemers van elektriciteit ten hoogste moeten betalen. De wettelijke grondslag voor het tariefbesluit is artikel 41b, eerste of derde lid van de E-wet, waarbij de Raad een correctie kan toepassen op grond van het tweede lid van dat artikel:
"-1. De raad van bestuur van de mededingingsautoriteit stelt de tarieven, die kunnen verschillen voor de verschillende netbeheerders en voor onderscheiden tariefdragers, jaarlijks vast.
-2. De raad van bestuur van de mededingingsautoriteit kan de tarieven die zullen gelden in het jaar t corrigeren, indien de tarieven die golden in dat jaar of de jaren voorafgaand aan het jaar t:
a. bij rechterlijke uitspraak of met toepassing van artikel 6:18 van de Algemene wet bestuursrecht zijn gewijzigd;
b. zijn vastgesteld met inachtneming van onjuiste of onvolledige gegevens en de raad van bestuur van de mededingingsautoriteit, indien hij de beschikking had over juiste of volledige gegevens, tarieven zou hebben vastgesteld die in aanmerkelijke mate zouden afwijken van de vastgestelde tarieven;
c. zijn vastgesteld met gebruikmaking van geschatte gegevens en de feitelijke gegevens daarvan afwijken.
-3. Indien een voorstel niet binnen de termijn, bedoeld in artikel 41b, eerste lid, aan de raad van bestuur van de mededingingsautoriteit is gezonden, stelt deze de tarieven voor de desbetreffende netbeheerder uit eigen beweging vast met inachtneming van artikel 41b."

5 Beoordelingskader van de Raad

36. In dit hoofdstuk beschrijft de Raad welk beoordelingskader hij hanteert voor de methoden tot vaststelling van de *x*-factor, van de *q*-factor en van de rekenvolumina. De doelstellingen van de wetgever[15] en de interpretatie van de Minister zijn voor de Raad leidend geweest bij het opstellen van dit kader. De Raad geeft hiervan een samenvatting. Ook geeft hij aan hoe hij deze passages interpreteert.

5.1 Doelstellingen

37. Met het reguleren van de transporttarieven van de regionale netbeheerders elektriciteit heeft de wetgever bepaalde doelstellingen willen bereiken. Deze doelstellingen zijn op hoofdlijnen benoemd en beschreven in artikel 41, eerste, derde, vierde en vijfde lid van de E-wet en artikel X en Xa van de Won. De Raad heeft onderzocht of er aanwijzingen zijn in de parlementaire geschiedenis van de Gaswet en de E-wet, waarmee hij de doelstellingen van de wetgever nader zou kunnen concretiseren.

Wettelijke doelstelling "bevorderen doelmatigheid van de bedrijfsvoering"

38. In artikel 41, eerste lid van de E-wet is vastgelegd dat de Raad "door middel van marktwerking" de doelmatige bedrijfsvoering van netbeheerders bevordert. De Minister heeft dit als volgt toegelicht:

"In een markt met concurrentie betekent doelmatig handelen dat een bedrijf alleen die kosten maakt die noodzakelijk zijn en kunnen worden terugverdiend, inclusief een redelijk rendement op het daadwerkelijk geïnvesteerde vermogen voor de kapitaalverschaffers van het bedrijf. Een bedrijf dat niet efficiënt handelt of meer dan een redelijk rendement uitkeert aan haar kapitaalverschaffers, zal in een concurrerende markt niet kunnen voortbestaan. Immers, de klanten van dit bedrijf zullen kiezen voor de goedkopere concurrent waar zij meer waar voor hun geld krijgen. De bedoeling van het reguleringssysteem in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet is om bedrijven die zich in een monopoloïde situatie bevinden een prikkel te geven net zo doelmatig te handelen als bedrijven op een markt met concurrentie. Dat wordt ook tot uitdrukking gebracht door de verwijzing naar het begrip marktwerking in de eerder genoemde artikelen 41, eerste lid, en 80, eerste lid. Dit betekent in de eerste plaats dat eventuele overwinsten die qua omvang uitgaan boven het redelijk rendementsniveau (monopoliewinsten) bij deze bedrijven moeten worden teruggebracht tot een redelijk rendement. In de tweede plaats zullen de bedrijven ernaar moeten streven om net zo efficiënt

[15] Zoals verwoord in artikel 41 van de E-wet.

te werken als het meest efficiënte bedrijf in de sector. In de derde plaats zal de sector sowieso als geheel haar efficiencyniveau dienen te verhogen."[16]

Wettelijke doelstelling "geen rendement hoger dan gebruikelijk"

39. In artikel 41, derde lid van de E-wet heeft de wetgever deze doelstelling nader beschreven. Het gaat dan onder meer om het doel dat de netbeheerder in ieder geval geen rendement behaalt dat hoger is dan in het economisch verkeer gebruikelijk. De rendementsdoelstelling is door de Minister toegelicht in de parlementaire geschiedenis (zie het vorige randnummer).

Wettelijke doelstelling "bevorderen gelijkwaardigheid in de doelmatigheid"

40. In artikel 41, derde lid van de E-wet heeft de wetgever tevens beschreven dat de *X*-factor onder meer ten doel heeft dat de gelijkwaardigheid in de doelmatigheid van de netbeheerders wordt bevorderd. Aan dit doel is in de parlementaire geschiedenis van de Gaswet en de E-wet ruime aandacht besteed. Twee verschillende begrippen staan hierbij centraal: 'efficiëntieverschillen' en 'tariefverschillen'. In de volgende twee randnummers volgen per begrip de relevante passages uit de parlementaire geschiedenis.

41. Over efficiëntieverschillen tussen netbeheerders zijn de volgende passages uit de parlementaire geschiedenis relevant:
"*Bij de korting voor de netwerkbedrijven zal rekening worden gehouden met de factoren die van invloed zijn op het doelmatig handelen en uitvoeren van werkzaamheden en zullen verschillen in kosten die veroorzaakt worden door regionaal objectiveerbare factoren apart kunnen blijven bestaan. Verschillen in kosten die te maken hebben met besluiten die in het verleden zijn genomen en die tot een afwijkende kostenstructuur leiden, zullen zo spoedig mogelijk moeten worden weggewerkt. Daarna zal in beginsel sprake zijn van één landelijk geldende efficiencykorting, zij het dat er verschillen mogelijk zijn in de korting voor de landelijk netbeheerder en voor de overige netbeheerders."* [17]
en
"In de eerste plaats wordt het tweede lid aangepast aan de bedoeling van de wetgever inzake het vaststellen van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering (de X-factor). Uit de wetgeschiedenis blijkt dat een per netbeheerder verschillende X-factor gehanteerd zou moeten kunnen worden, namelijk een generieke korting, gecorrigeerd met een factor die bepaald wordt door rekening te houden met door de netbeheerder niet-beïnvloedbare omstandigheden als bodemgesteldheid, aansluitdichtheid, netconfiguratie en kosten van inkoop van netdiensten van, bijvoorbeeld TenneT."[18]

---

[16] Tweede Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28174, nr. 28, p.13.

[17] Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26303, nr. 3, p. 6.

[18] Tweede Kamer, vergaderjaar 2001-2002, 28174, nr. 8, p.5.

en

"De bepaling dat de korting mede dient om de gelijkwaardigheid in de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van de netbeheerders te bevorderen kan als volgt nog nader worden toegelicht. Om de bedrijven te stimuleren de gewenste doelmatigheidsverbeteringen te realiseren voorziet de wet in een korting op de tarieven (x-factor). Bedrijven die beter presteren dan de efficiencydoelstelling, mogen het extra behaalde rendement behouden. Om er voor te zorgen dat de verschillende bedrijven een even grote kans hebben om de efficiencydoelstelling te behalen, is het van belang dat eerst efficiencyverschillen tussen de bedrijven worden weggenomen. Immers, een bedrijf dat erg inefficiënt is kan makkelijker een grotere efficiencyverbetering behalen dan een bedrijf dat wel efficiënt is. In de wetgevingsgeschiedenis is daarom destijds al aangegeven dat een overgangsperiode nodig is om deze efficiencyverschillen weg te werken. Het wegwerken van deze efficiencyverschillen kan alleen maar via een individuele efficiencykorting. De mogelijkheid van zo'n korting werd, zoals hiervoor is vermeld, uitdrukkelijk in de wettekst vastgelegd door middel van de tweede nota van wijziging. Niet voldoende duidelijk werd hierbij dat een van de doelstellingen van die korting is het wegwerken van individuele efficiency-verschillen. In de toelichting op de tweede nota van wijziging is alleen ingegaan op een ander element van die individuele korting, namelijk individuele niet-beïnvloedbare omstandigheden. Dat blijft uiteraard een permanent onderdeel bij de vaststelling van de individuele factor. Het wegwerken van efficiency-verschillen is een element dat alleen in de eerste fase een rol speelt."[19]

42. Over tariefverschillen tussen netbeheerders zijn de volgende passages uit de parlementaire geschiedenis relevant:

"De werkwijze betekent een belangrijke verandering in de wijze waarop tarieven worden vastgesteld. Niet langer zullen de door bedrijven opgevoerde kosten als uitgangspunt gelden. In plaats daarvan zal worden beoordeeld hoe bedrijven presteren, gelet op onderlinge en eventueel een internationale vergelijking van netbeheerders, respectievelijk vergunninghouders, op basis van zogenaamde prestatie-indicatoren. De best presterende bedrijven zullen als richtpunt dienen voor hetgeen waaraan iedere overige netbeheerder dan wel vergunninghouder uiteindelijk zal moeten voldoen. Het doel van deze outputsturing en vergelijking op basis van prestatie-indicatoren (ook wel aangeduid als 'benchmarking') is om de efficiency van netbeheerders en de vergunninghouders te verbeteren en de hoogte en opbouw van de tarieven naar een vergelijkbaar niveau te laten ontwikkelen."[20]

en

"Dit betekent dat, na een overgangsperiode, in principe sprake zal zijn van landelijk uniforme tarieven voor de levering aan beschermde afnemers. (…) Wat dat betreft is er een verschil met

---

[19] Tweede Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28174, nr. 28, p.13 en 14.

[20] Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26303, nr. 3, p. 3 en 4.

de systematiek van de netwerktarieven: daar is het mogelijk dat er structureel verschillen blijven bestaan in verband met objectiveerbare factoren die per regio kunnen verschillen."[21]
"Zolang er tariefverschillen tussen bedrijven bestaan die niet objectief verklaarbaar zijn, zal de directeur van de dienst daar toezicht op houden. Omdat gestreefd moet worden naar zo laag mogelijke tarieven, moeten deze historisch bepaalde tariefverschillen verdwijnen. Als het in uitzonderlijke situaties noodzakelijk blijkt om bepaalde bedrijven een langere periode te geven om historisch bepaalde verschillen af te bouwen kan de directeur van de dienst bij de tariefvaststelling daarmee rekening houden."[22]
en
"Geconstateerde grote regionale verschillen, die niet verklaard kunnen worden op grond van de geografische ligging, en het verschijnsel dat netbeheerders in het verleden hun tariefstelling aanpasten aan specifieke afnemersgroepen, laten zien dat de kostenoriëntatie thans te wensen overlaat. Daarom wordt het uitgangspunt dat de tarieven kostengeoriënteerd dienen te zijn, vastgelegd in het voorgestelde artikel 41b, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 81b, eerste lid, van de Gaswet. In deze artikelen is bepaald dat ten aanzien van de totale inkomsten uit de tarieven van een netbeheerder outputregulering plaatsvindt met behulp van de tariefformule en de rekenvolumina, en waarbij de verhouding tussen de onderscheiden tarieven die een netbeheerder in rekening brengt voor de onderscheiden diensten die hij levert, wordt bepaald door de kosten die de netbeheerder moet maken om de desbetreffende diensten te kunnen leveren."[23]

Wettelijke doelstellingen "bevorderen meest doelmatige kwaliteit van het transport" en "optimaliseren kwaliteit van de transportdienst"

43. In artikel 41, eerste lid van de E-wet is vastgelegd dat de Raad "door middel van marktwerking" de meest doelmatige kwaliteit van het transport bevordert. De Minister heeft dit als volgt toegelicht:
"Goede netkwaliteit, in casu goede betrouwbaarheid, wordt daarin financieel beloond via de toegestane tarieven van een netbeheerder en minder goede kwaliteit leidt tot korting daarop. Het geeft netbeheerders financiële prikkels voor zowel kwaliteit als efficiencyverbetering. Voor de regionale netbeheerders van de elektriciteitsdistributienetten heeft de Energiekamer dit systeem toepassingsgereed uitgewerkt. De bepalingen die noodzakelijk zijn voor de toepassing ervan, zijn in dit wetsvoorstel opgenomen. (…..) Bij de optimalisering van de betrouwbaarheid zal de wens van de afnemer centraal staan. Een hogere betrouwbaarheid levert afnemers immers meer nut op: zij hebben immers minder kosten door leveringsonderbrekingen. Om een hogere betrouwbaarheid te leveren moeten netbedrijven hogere kosten maken. Vanuit maatschappelijk economisch oogpunt is het wenselijk dat netbedrijven dàt

---

[21] Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26303, nr. 3, p. 4.

[22] Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26303, nr. 3, p. 6.

[23] Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29372, nr. 11, p. 28 en 29.

betrouwbaarheidsniveau kiezen waarbij het totaal van de kosten die zij maken ten bate van de betrouwbaarheid en de kosten die afnemers hebben als gevolg van leveringsonderbrekingen, het laagst is. Maatstafconcurrentie is erop gericht te bewerkstelligen dat de gemiddelde betrouwbaarheid tendeert naar dit optimum. Om dit te bereiken wordt de hoogte van de financiële beloning voor goede betrouwbaarheid, en dus de korting op de tarieven voor minder goede betrouwbaarheid, afgeleid van de kosten die afnemers hebben als gevolg van onderbrekingen in het transport van elektriciteit." [24]

44. In artikel 41, vierde lid van de E-wet heeft de wetgever de doelstelling van de *q*-factor nader beschreven. Het gaat dan om het doel dat de netbeheerders worden gestimuleerd om de kwaliteit van hun transportdienst te optimaliseren. De kwaliteitsdoelstelling is door de Minister als volgt toegelicht in de parlementaire geschiedenis.
"Het systeem heeft tot doel netbeheerders te stimuleren tot het optimaliseren van de kwaliteit van het transport dat zij verrichten via hun netten. Op dit moment staat het kwaliteitsaspect betrouwbaarheid centraal in de reguleringsmethode. Eisen waar de spanningskwaliteit aan moet voldoen zijn opgenomen in de Netcode. In grote trekken werkt het systeem van kwaliteitsregulering zo, dat netbeheerders die een bovengemiddeld goede betrouwbaarheid realiseren, daarvoor in een volgende reguleringsperiode via de toegestane tarieven financieel beloond worden op basis van de maatschappelijke waarde van het verschil in kwaliteit. Netbeheerders die een betrouwbaarheid beneden het gemiddelde realiseren, worden via ditzelfde systeem financieel gekort. Deze tariefconsequenties worden geëffectueerd via de kwaliteitsterm q. De directeur DTe stelt de waarde van de kwaliteitsterm q voor elke netbeheerder afzonderlijk vast. Voor elke netbeheerder komt er dus één waarde van q. De reden hiervoor is dat de kwaliteitsterm q betrekking heeft op de betrouwbaarheid van de netvlakken. Netbeheerders worden zo geprikkeld om de waarde van de betrouwbaarheid voor laagspanningsklanten te optimaliseren."[25]

Beheeroverdracht van de HS-netten

45. Ingevolge artikel X van de Won is de duur van de derde reguleringsperiode, in afwijking van hetgeen is bepaald in artikel 41a, eerste lid van de E-wet, beperkt tot één jaar. Hiermee is bewerkstelligd dat op 1 januari 2008 een nieuwe reguleringsperiode is gestart voor zowel de regionale netbeheerders elektriciteit als TenneT. De Minister heeft deze wijziging als volgt toegelicht:
"*Op grond van de artikelen 41a, eerste lid, en 41e, tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 stelt de directeur DTe periodiek de methode van regulering vast voor de berekening van de maximumtarieven die de regionale netbeheerders en de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet (TenneT) voor hun diensten berekenen. De periode bedraagt op grond van*

[24] Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 372, nr. 3, p. 19.

[25] Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 372, nr. 10, p. 54-55.

die voorschriften ten minste drie en ten hoogste vijf jaar. De huidige reguleringsperiode loopt voor zowel de regionale netbeheerders elektriciteit als de landelijke netbeheerder tot 1 januari 2007. De voorbereidingen voor de besluitvorming rond de methode van regulering vanaf 1 januari 2007 beginnen medio 2005.
In dit wetsvoorstel wordt voorgesteld het beheer van de 110 en 150 kV netten over te doen gaan van de regionale netbeheerders naar de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet. Om die overgang soepel te doen verlopen dient deze plaats te vinden tegelijkertijd met het begin van een nieuwe reguleringsperiode. Op die manier kan bij de vaststelling van de reguleringsmethode rekening worden gehouden met de omvang en het spanningsniveau van de netten die de diverse netbeheerders gaan beheren. Het is niet haalbaar om vanaf 1 januari 2007 de reguleringsmethode af te stemmen op de overgang van de 110 en 150 kV netten naar de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet. Op het moment dat de voorbereidingen daarvoor starten is de wettelijke basis daarvoor immers nog niet tot stand gekomen. Het is echter evenmin wenselijk het beheer van de genoemde netten pas met ingang van de eerstvolgende mogelijkheid, dat is op zijn vroegst 1 januari 2010, te doen overgaan. Een te langdurige overgangssituatie brengt risico's met zich mee voor de investeringen in de netten. Daarom wordt in het voorgestelde artikel X bepaald dat de eerstvolgende reguleringsperiode voor zowel de landelijk netbeheerder als de regionale netbeheerders elektriciteit eenmalig één jaar duurt. Daarmee wordt het mogelijk dat het beheer van de 110 en 150 kV netten met ingang van 1 januari 2008 kan overgaan naar de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet, tegelijk met de start van een nieuwe reguleringsperiode."[26]

46. Bij Nota van Wijziging is artikel XA in de Won opgenomen. Dit artikel maakt het mogelijk voor de Raad om de totale inkomsten van de regionale netbeheerders elektriciteit te corrigeren aan het begin van de nieuwe reguleringsperiode voor de gevolgen van de wijziging in het beheer van de HS-netten. Deze bepaling is door de Minister in de parlementaire geschiedenis als volgt toegelicht.
"Als gevolg van dit wetsvoorstel zal het beheer van de 110/150 kV netten met ingang van 1 januari 2008 naar de landelijk netbeheerder overgaan. Deze overdracht heeft uiteraard gevolgen voor de omvang en de structuur van de inkomsten van de betrokken netbeheerders uit de tarieven. De artikelen 41 en volgende van de Elektriciteitswet 1998 bevatten regels voor de berekening en vaststelling van de transporttarieven van de netbeheerders. Deze tarieven worden, nadat de netbeheerders een voorstel daaromtrent hebben gedaan, vastgesteld door de raad van bestuur van de NMa. In hun tariefvoorstellen dienen de netbeheerders artikel 41b, eerste lid in acht te nemen, waaronder de onder d van dat artikellid genoemde formule. De totale inkomsten uit de tarieven van een netbeheerder zijn gelijk aan de som van de vermenigvuldiging van elk tarief met het volume van de desbetreffende tariefdrager. Door de genoemde formule worden de totale inkomsten uit de tarieven in een jaar gebaseerd op de

[26] Tweede Kamer, vergaderjaar 2004-2005, 30 212, nr. 3, p. 67 en 68.

totale inkomsten uit de tarieven in het voorgaande jaar, gecorrigeerd voor de verwachte ontwikkeling in het consumentenprijsindexcijfer, de doelmatigheidskorting en de kwaliteitsterm. Voor de betrokken netbeheerders zal de overdracht van het beheer van de genoemde netten een wijziging betekenen van de omvang en samenstelling van het net. Dit heeft voor hen gevolgen in de sfeer van de tariefdragers en de volumes. Bij gelegenheid van de beheerswijziging zouden dus ook de totale inkomsten uit de tarieven dienovereenkomstig moeten worden aangepast. De reguleringsformule voor de totale inkomsten uit de tarieven, opgenomen in artikel 41b, eerste lid, onderdeel d, biedt daar echter niet de mogelijkheid voor. Deze overgangsbepaling voorziet daarin. De bepaling is algemeen geformuleerd, zodat de diverse elementen die een rol kunnen spelen meegenomen kunnen worden. Een en ander heeft tot gevolg dat de overgang van het 110/150 kV net voor de betrokken netbeheerders geen gevolgen heeft voor hun tariefregulering anders dan voor zover dit voortvloeit uit de wijziging van de beheerssituatie."[27]

5.2 Interpretatie van de Raad

47. De Raad interpreteert de wettelijke doelstellingen als volgt.

Bevorderen doelmatigheid van de bedrijfsvoering

48. Uit de parlementaire geschiedenis blijkt dat sprake is van een doelmatige bedrijfsvoering als een netbeheerder alleen die kosten[28] kan terugverdienen die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van zijn wettelijke taken. Ook heeft de Minister aangegeven dat bedrijven die beter presteren dan de efficiëntiedoelstelling het extra behaalde rendement mogen behouden. Dit laatste interpreteert de Raad als volgt. Netbeheerders mogen in beginsel een redelijk rendement behalen, dat wil zeggen een rendement dat niet hoger is dan in het economisch verkeer gebruikelijk. De Raad bepaalt voor de berekening van dit redelijk rendement welk rendement in het economisch verkeer gebruikelijk is[29]. Binnen een reguleringsperiode kan een netbeheerder, door zijn bedrijfsvoering efficiënter in te richten dan op basis van de efficiëntiedoelstelling nodig is, echter een hoger rendement behalen dan dit redelijk rendement. Omdat netbeheerders dit extra rendement boven het redelijk rendement gedurende de reguleringsperiode mogen behouden, worden zij geprikkeld om de doelmatigheid van hun bedrijfsvoering te vergroten.

---

[27] Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 212, nr. 18, p. 23 en 24.

[28] De Raad bedoelt hier de kosten inclusief een redelijk rendement op het daadwerkelijk geïnvesteerde vermogen voor de vermogensverschaffers van het bedrijf.

[29] Ingevolge artikel 41, derde lid van de E-wet.

Geen rendement hoger dan gebruikelijk

49. De zinsnede in artikel 41, eerste lid van de E-wet “ten behoeve van afnemers” betekent volgens de Raad dat uiteindelijk afnemers moeten profiteren van de doorgevoerde efficiëntieverbeteringen van netbeheerders. Daarom mogen netbeheerders het extra rendement boven het redelijk rendement slechts tijdelijk behouden. Dit lijkt strijdig met de vorige doelstelling, maar dat is niet het geval. Immers, doordat de netbeheerders dit extra rendement mogen behouden worden zij geprikkeld om doelmatiger te werken. Daarbij is het zaak dat de extra rendementen slechts tijdelijk zijn, zodat de netbeheerders iedere periode weer opnieuw worden gestimuleerd om extra rendementen te behalen. Op termijn dienen de netbeheerders de behaalde voordelen daarom door te geven aan afnemers. De Raad zorgt hiervoor via de toepassing van maatstafconcurrentie als reguleringsinstrument. De prestaties van netbeheerders in het verleden bepalen hierbij de efficiëntiedoelstelling(en) voor de toekomst (zie ook paragraaf 7.1). Netbeheerders mogen daarom gemiddeld niet meer verdienen dan het redelijk rendement. Het rendement van de netbeheerders is hierdoor gemiddeld niet hoger dan het rendement dat in het economisch verkeer gebruikelijk. Door het redelijk rendement te bepalen en toe te passen in de reguleringssystematiek, geeft de Raad invulling aan deze wettelijke doelstelling.

Bevorderen gelijkwaardigheid in de doelmatigheid

50. Uit de parlementaire geschiedenis blijkt dat “de gelijkwaardigheid in de doelmatigheid van de netbeheerders” uit artikel 41, derde lid van de E-wet alleen kan worden bereikt als in de eerste fase van regulering de netbeheerders de gelegenheid krijgen om historische efficiëntieverschillen tussen netbeheerders, behoudens objectiveerbare regionale verschillen (hierna: ORV´s, zie ook paragraaf 8.5.3), weg te werken. Alleen in dat geval heeft elke netbeheerder een even grote kans om de efficiëntiedoelstelling te halen. De wetgever heeft niet bepaald hoeveel jaren deze eerste fase bestrijkt. Daarnaast maakt de Raad uit de parlementaire geschiedenis op dat het wegwerken van historische efficiëntieverschillen tussen netbeheerders gepaard dient te gaan met het wegwerken van tariefverschillen. Voorts heeft de Minister aangegeven dat verschillen in tarieven gerechtvaardigd kunnen zijn indien hier verschillen in kosten aan ten grondslag liggen[30].

51. De Raad interpreteert bovenstaande én de wettekst van artikel 41, eerste lid van de E-wet als volgt. Elke netbeheerder moet een even grote kans hebben om de efficiëntiedoelstelling te behalen. Historische kostenverschillen en kostenverschillen als gevolg van ORV’s mogen hierbij geen rol spelen. Om deze doelstelling na te streven heeft

[30] Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29372, nr. 11, p. 28 en 29. Van kracht geworden op 14 juli 2004 met inwerkingtreding van de Wijzigingswet Elektriciteitswet 1998 en Gaswet in verband met implementatie en aanscherping toezicht netbeheer (hierna: I&I-wet).

de wetgever de Raad de bevoegdheid gegeven om een *individuele x*-factor[31] op te leggen op de *totale inkomsten* van een netbeheerder. De korting op de totale inkomsten betekent echter wel dat de Raad het wegwerken van historische efficiëntieverschillen niet direct kan afdwingen. Immers, door een netbeheerder een korting op de totale inkomsten op te leggen, kan de Raad deze netbeheerder slechts stimuleren om zijn kosten te reduceren en zijn bedrijfsvoering daarmee doelmatiger in te richten.

52. Tot slot merkt de Raad over het wegwerken van tariefverschillen het volgende op. Uit de parlementaire geschiedenis, met name van de I&I-wet, blijkt dat verschillen in tarieven gerechtvaardigd zijn indien daar verschillen in kosten aan ten grondslag liggen. De Raad moet dus streven naar vergelijkbare inkomsten voor vergelijkbare prestaties van netbeheerders. Concreet betekent dit dat de doelstelling is om verschillen in inkomsten per prestatie (output) tussen netbeheerders weg te werken.

Bevorderen meest doelmatige kwaliteit van het transport en optimaliseren kwaliteit van de transportdienst

53. De Raad interpreteert de termen “doelmatige kwaliteit” en het “optimaliseren van kwaliteit” op grond van de wetgevingsgeschiedenis als volgt. Uit de parlementaire geschiedenis blijkt dat de doelstelling ‘het bevorderen van de meest doelmatige kwaliteit van het transport door middel van marktwerking’ door de wetgever is ingevoerd om netbeheerders niet alleen financiële prikkels voor efficiëntieverbetering te geven, maar ook om financiële prikkels voor de kwaliteit van het transport te geven. Het gaat er daarbij om dat de netbeheerder een betrouwbaarheidsniveau nastreeft waarbij een zo hoog mogelijke vorm van betrouwbaarheid wordt geleverd tegen zo laag mogelijke kosten. Voor de bepaling van dit optimum staat de wens van de consument met betrekking tot de betrouwbaarheid van het netwerk van de desbetreffende netbeheerder (vertaald in het aantal storingsminuten) centraal. Met andere woorden: de waarde van een ongestoorde levering – of omgekeerd de kosten van een storing – wordt bepaald door de consument.

54. De formule uit artikel 41b, eerste lid van de E-wet regelt dat de door de netbeheerder geleverde kwaliteit wordt meegenomen bij het bepalen van de totale inkomsten die deze netbeheerder mag verdienen. De Raad maakt uit de parlementaire geschiedenis op dat dit als volgt wordt gedaan. Een netbeheerder die een hoger dan gemiddelde kwaliteit levert (gemeten in het aantal storingsminuten), krijgt hiervoor via de *q*-factor een beloning door een verhoging van de totale inkomsten. Een netbeheerder die onder het gemiddelde presteert, krijgt een korting. Op deze manier worden netbeheerders

[31] Ingevolge artikel 41a, eerste lid van de E-wet.

geprikkeld om een optimale balans te vinden tussen doelmatigheid (via de *x*-factor) en kwaliteit (via de *q*-factor).

Beheeroverdracht van de HS-netten

55. Uit artikel X van de Won blijkt dat de derde reguleringsperiode voor de regionale netbeheerders elektriciteit, die is aangevangen op 1 januari 2007, een lengte heeft van slechts één jaar. Hieruit volgt dat de Raad met ingang van 1 januari 2008 een nieuw methodebesluit moet nemen, waar de afzonderlijke *x*-factor-, *q*-factor-, rekenvolumina- en tariefbesluiten uit voortvloeien. Met onderhavig besluit geeft de Raad invulling aan deze verplichting.

56. De Raad interpreteert (de wetsgeschiedenis van) artikel XA van de Won aldus dat dit artikel slechts de aanpassing regelt van de totale inkomsten ten behoeve van de tarieven voor 2008 (het eerste jaar van de vierde reguleringsperiode) ten opzichte van die voor 2007 (het eerste en laatste jaar van de derde reguleringsperiode). Dit om de wijziging in de samenstelling en omvang van de netten, als gevolg van de beheeroverdracht van de HS-netten, te faciliteren. Artikel XA van de Won heeft derhalve geen betrekking op de bevoegdheid van de Raad om voor de vierde reguleringsperiode een nieuw methodebesluit te nemen. Hiervoor biedt artikel 41 van de E-wet het relevante juridische kader. De Raad leidt af dat hij in beginsel bevoegd is om voor elke nieuwe reguleringsperiode een nieuw methodebesluit vast te stellen. Daarom is de Raad van mening dat hij bevoegd is om in dit besluit wijzigingen door te voeren ten opzichte van de besluiten van 27 juni 2006 ingevolge artikel 41 van de E-wet, óók als deze wijzigingen geen verband houden met de beheeroverdracht van de HS-netten.

57. Ingevolge artikel XA van de Won is bepaald dat de wijziging in de beheersituatie geen gevolgen heeft voor de 'betrokken' netbeheerders anders dan voortvloeit uit de wijziging van het beheer. Om te bepalen welke netbeheerders volgens de wetgevers betrokken zijn bij de overdracht, en dus waarvoor dit wetsartikel geldt, is de parlementaire geschiedenis relevant (zie randnummer 46).

58. De Raad interpreteert artikel XA van de Won en de daarbij behorende parlementaire geschiedenis als volgt. De correctiemogelijkheid van artikel XA van de Won is alléén bedoeld voor netbeheerders die rechtstreeks bij de overdracht zijn betrokken, zijnde de netbeheerders die tot 1 januari 2008 het beheer van de HS-netten hadden én de netbeheerder die vanaf 1 januari 2008 het beheer van de HS-netten heeft (in casu TenneT). Deze correctiemogelijkheid is namelijk primair bedoeld om bij aanvang van de nieuwe reguleringsperiode rekening te kunnen houden met de omvang en samenstelling van het net ná de beheeroverdracht. Andere netbeheerders, anders dan de direct betrokkenen, hebben geen wijziging in de omvang en samenstelling van hun net. Zij

vallen daarom buiten het bereik van dit wetsartikel. Bovendien is het ook niet logisch om onder “betrokken netbeheerders” alle netbeheerders te verstaan. Dan had de wetgever het woord “betrokken” in het betreffende wetsartikel achterwege kunnen laten. Ten behoeve van dit besluit komt de Raad dan ook tot de conclusie dat alleen de netbeheerders Continuon, Delta, Essent en Stedin in aanmerking kunnen komen voor toepassing van dit wetsartikel. Uiteraard houdt de Raad hierbij rekening met eventuele uitzonderingen op wijzigingen in de omvang en samenstelling van de netten, zoals die voortvloeien uit artikel VIA van de Won.

59. Tot slot merkt de Raad op dat hij van mening is dat hij een ruime mate van beleids- en beoordelingsvrijheid heeft gekregen van de wetgever bij de bepaling van de hoogte en omvang van de correctie van de tarieven als gevolg van de wijziging in de beheersituatie. De Raad maakt dit op uit de toelichting van de Minister in de parlementaire geschiedenis, waarin de Minister aangeeft dat de wettelijke bepaling bewust algemeen geformuleerd is, zodata diverse elementen kunnen worden meegenomen (zie randnummer 46).

6 Evaluatie van de reguleringssystematiek

60. In dit hoofdstuk beschrijft de Raad allereerst welke resultaten zijn behaald in de jaren 2001 tot en met 2007. Het doel hiervan is om inzichtelijk te maken in hoeverre met de reguleringssystematiek tot nu toe de doelstellingen van de wetgever zijn behaald. Daarnaast maakt de Raad in dit hoofdstuk inzichtelijk welke wijzigingen hij heeft aangebracht om de reguleringssystematiek meer in overeenstemming met de doelstellingen van de wetgever te brengen.

61. De Raad merkt hierbij op dat uit de zienswijzen is gebleken dat de rol van het evaluatieonderzoek bij het vaststellen van onderhavig besluit onduidelijk was. De Raad heeft daarom dit hoofdstuk zodanig aangepast dat duidelijk wordt dat het evaluatieonderzoek aanleiding voor de Raad was om de reguleringssystematiek nader onder de loep te nemen om te bezien of en, zo ja, hoe deze systematiek kan worden aangepast om de doelstellingen van de wetgever nog beter te kunnen realiseren.

6.1 Behaalde resultaten

62. In de periode van 1 januari 2001 tot en met 31 december 2003 (hierna: eerste reguleringsperiode) had de reguleringssystematiek van de Raad alleen nog betrekking op de vaststelling van de *x*-factor[32]. Voor de periode van 1 januari 2004 tot en met 31 december 2006 (hierna: tweede reguleringsperiode) heeft, als gevolg van een wetswijziging, de Raad een methode tot vaststelling van de *x*-factor en tevens een methode tot vaststelling van de *q*-factor vastgesteld[33]. Omdat de Raad de informatie inzake storingen tot het jaar 2004 niet betrouwbaar achtte, heeft de Raad in de tweede reguleringsperiode de *q*-factor in afwijking van de methode uit het besluit van 12 oktober 2004 op nul vastgesteld. Voor de jaren 2007 tot en met 2009 heeft de Raad in twee besluiten[34] de methode tot vaststelling van de *x*-factor en van de rekenvolumina respectievelijk de methode tot vaststelling van de *q*-factor vastgesteld. Door artikel X van de Won is de periode waarop deze besluiten van toepassing zijn van rechtswege verkort tot het jaar 2007.

63. De behaalde resultaten koppelt de Raad hieronder aan de doelstellingen van de wetgever.

---

[32] Besluit van 4 juni 2003.

[33] Besluit van 12 september 2003 en besluit van 12 oktober 2004.

[34] Besluit van 27 juni 2006a en besluit van 27 juni 2006b.

Bevorderen doelmatigheid van de bedrijfsvoering

64. Over de wettelijke doelstelling "bevorderen doelmatigheid van de bedrijfsvoering" merkt de Raad het volgende op. De Raad heeft via de reguleringssystematiek alle netbeheerders in de eerste, tweede en derde reguleringsperiode gestimuleerd om de bedrijfsvoering doelmatiger in te richten en dus, met andere woorden, efficiënter te gaan werken. De generieke efficiëntiedoelstelling had als doel om het efficiëntieniveau van de sector als geheel te verhogen. Uit het evaluatieonderzoek is gebleken dat de doelmatigheid in de sector aanzienlijk is verbeterd. In de eerste drie reguleringsperioden is 1,1 miljard Euro bespaard op de tariefinkomsten van de netbeheerders. De netbeheerders hebben dus minder financiële middelen aangewend voor de uitvoering van hun taken.

Geen rendement hoger dan gebruikelijk

65. Over de wettelijke doelstelling "dat de netbeheerder in ieder geval geen rendement kan behalen dat hoger is dan in het economisch verkeer gebruikelijk" merkt de Raad het volgende op. De Raad heeft in het evaluatieonderzoek het rendement van de vier grootste Nederlandse regionale netbeheerders[35], voor zover behaald met het transport van gas en elektriciteit in 2004 en 2005, geanalyseerd. Het behaalde rendement vormt immers een belangrijke indicator voor de effectiviteit van de reguleringssystematiek. Een (te) laag rendement kan betekenen dat de netbeheerders niet voldoende financiële middelen hebben voor het doen van investeringen, waardoor de transportzekerheid in gevaar kan komen. Een (te) hoog rendement kan betekenen dat de netbeheerders meer rendement behalen dan in het economisch verkeer gebruikelijk.

66. Uit het evaluatieonderzoek blijkt dat de onderzochte netbeheerders meer rendement hebben kunnen behalen dan in het economisch verkeer gebruikelijk. Het evaluatieonderzoek geeft hiervoor drie redenen die inherent zijn aan het wettelijk kader en de indertijd gehanteerde reguleringssystematiek. De eerste reden is volumegroei. De werkelijk gerealiseerde volumes wijken veelal af van de rekenvolumina, hetgeen leidt tot een andere omzet (en dus andere inkomsten) dan van te voren verwacht. De tweede reden betreft het verschil in waarderingsgrondslagen in de externe verslaglegginggregels. De derde reden is dat netbeheerders pas aan het einde van een reguleringsperiode het efficiënte kostenniveau bereikt dienen te hebben. De E-wet staat niet toe dat de totale inkomsten van een netbeheerder direct aan het begin van een reguleringsperiode worden teruggebracht naar een efficiënt kostenniveau. De E-wet bepaalt immers dat de Raad de x-factor en de q-factor vaststelt voor een periode van minimaal drie en maximaal vijf jaar.

[35] Dit betrof Continuon, Delta, Essent en Stedin. Deze netbeheerders beheren samen meer dan 90% van het elektriciteitsnetwerk in Nederland.

67. De Raad concludeert in het onderzoek dat de redenen voor het behalen van meer rendement dan gebruikelijk in het economisch verkeer, inherent zijn aan het wettelijk kader en de indertijd gehanteerde reguleringssystematiek. Deze systematiek geldt ook voor de vier regionale netbeheerders elektriciteit die niet zijn onderzocht.

68. De Raad erkent dat de uitkomsten van het evaluatieonderzoek, waaronder de verklaringen voor de rendementsverschillen, afwijkingen vertonen tussen de onderzochte bedrijven. Echter, dit betekent niet dat deze verschillen de maatregelen in de weg staan zoals vastgelegd in onderhavig besluit. De uitwerking van de bedoelde maatregelen is immers niet gebaseerd op de geconstateerde absolute rendementen van de individuele netbeheerders, maar op de inzichten die de Raad als gevolg van dit onderzoek in de werking van de reguleringssystematiek heeft verkregen. De Raad acht deze inzichten relevant voor de regulering van alle regionale netbeheerders, aangezien de oorzaken voor het behalen van meer rendement dan in het economisch verkeer gebruikelijk inherent zijn aan het wettelijk kader en de indertijd gehanteerde reguleringssystematiek (zie ook het voorgaande randnummer). De Raad acht de inzichten die uit het evaluatieonderzoek naar voren komen ten aanzien van de reguleringssystematiek daarom representatief voor de gehele sector. De Raad is daarmee niet van mening, dat de hoogte van de gevonden winstverschillen representatief is voor alle netbeheerders in de sector. Maar deze zijn, zoals aangegeven, niet van belang voor de door de Raad doorgevoerde wijzigingen in de reguleringssystematiek. Evenmin worden individuele netbeheerders gekort voor de geconstateerde individuele winstverschillen.

69. De Raad heeft de conclusies uit het evaluatieonderzoek, zoals geschetst in de vorige randnummers, betrokken bij de vormgeving van de reguleringssystematiek voor de vierde reguleringsperiode. De doelstelling om een redelijke prijs voor de afnemers te combineren met een garantie voor transportzekerheid blijft hierbij het uitgangspunt.

Bevorderen gelijkwaardigheid in de doelmatigheid

70. Over de wettelijke doelstelling “bevorderen gelijkwaardigheid in de doelmatigheid” merkt de Raad het volgende op. De Raad heeft in de eerste en tweede reguleringsperioden individuele *X*-factoren vastgesteld. Op deze manier heeft de Raad netbeheerders gestimuleerd om de historische efficiëntieverschillen tussen netbeheerders, behoudens efficiëntieverschillen als gevolg van ORV´s, zoveel als mogelijk weg te werken én om net zo efficiënt te werken als de best presterende (dat wil zeggen: de meest efficiënte) netbeheerder in de sector. In de derde reguleringsperiode heeft de Raad voor alle netbeheerders dezelfde *X*-factor vastgesteld.

71. Als de Raad kijkt naar de inkomstenniveaus van de netbeheerders aan het einde van de derde reguleringsperiode, dan ziet hij dat de inkomstenverschillen[36] substantieel kleiner zijn geworden. De verschillen zijn echter nog niet volledig weggewerkt. Dit komt doordat de Raad bij de bepaling van het totale inkomstenniveau[37] het jaar 2000 als referentiejaar voor de output heeft genomen. In de daaropvolgende jaren zijn de verhoudingen tussen inkomsten en output voor netbeheerders veranderd.

Bevorderen meest doelmatige kwaliteit van het transport en optimaliseren kwaliteit van de transportdienst

72. Over de wettelijke doelstelling 'bevorderen van de meest doelmatige kwaliteit van het transport' merkt de Raad het volgende op. Het evaluatieonderzoek toont aan dat de netbeheerders een hoger rendement behalen dan in het economisch verkeer gebruikelijk. Het behalen van een rendement dat minimaal gelijk is aan een rendement dat in het economisch verkeer gebruikelijk is, betekent dat netbeheerders in beginsel over voldoende middelen kunnen beschikken voor het doen van de noodzakelijke investeringen. Hierdoor kan de kwaliteit van het transport worden geborgd.

6.2 Aangebrachte wijzigingen in de reguleringssystematiek

73. De Raad wijzigt de methoden tot vaststelling van de *x*-factor, *q*-factor en rekenvolumina in dit besluit ten opzichte van die voor de derde reguleringsperiode. Dit betreft nieuwe ontwikkelingen, waarvan een aantal mede zijn ingegeven door het algemene beeld dat uit het evaluatieonderzoek (zie paragraaf 6.1) naar voren is gekomen[38]. Ten behoeve van de leesbaarheid van dit besluit geeft de Raad hieronder aan welke onderdelen gewijzigd zijn in de methoden tot vaststelling van de *x*-factor, van de *q*-factor en van de rekenvolumina.

Wijzigingen in de methode tot vaststelling van de x-factor

74. De Raad past de methode tot vaststelling van de *x*-factor op negen punten aan.

---

[36] Gemeten in inkomsten per eenheid output.

[37] Gemeten in inkomsten per eenheid output.

[38] De Raad wijst in dit verband expliciet op de tweede wijziging: de wijziging in de definitie van het gelijke speelveld. Daarnaast zijn de eerste (actualisatie van de WACC) en de vierde (efficiënte kostenniveau bepaalt de totale inkomsten) wijzigingen mede in lijn met de uitkomsten van het evaluatieonderzoek.

75. De eerste wijziging is dat de Raad in dit besluit het redelijk rendement vaststelt op 5,5%. In de tweede reguleringsperiode was sprake van een redelijk rendement van 6,6%. In de derde reguleringsperiode zou het redelijk rendement (voor de aanpassing van de duur van deze reguleringsperiode tot het jaar 2007) dalen naar 5,8% in het jaar 2009. In de vierde reguleringsperiode daalt het redelijk rendement verder naar 5,5% in het jaar 2010. Dit betekent dat de transporttarieven geleidelijk dalen naar dit niveau. Het is wettelijk gezien niet mogelijk om de transporttarieven aan het begin van de reguleringsperiode te verlagen naar het nieuwe redelijk rendement. Immers, de *x*-factor geldt voor een periode van minimaal drie en maximaal vijf jaar. Deze wijziging komt in paragraaf 8.2.2 aan de orde.

76. De tweede wijziging betreft het gelijke speelveld. Het evaluatieonderzoek en de consultatie van 2 maart 2007[39] hebben aangetoond dat de verhouding tussen inkomsten en output in de afgelopen jaren is gewijzigd. Daarom heeft de Raad besloten om het gelijke speelveld te definiëren op basis van de meest recente verhouding tussen inkomsten en output. Hierdoor zullen de netbeheerders verschillende *x*-factoren opgelegd krijgen. Deze *x*-factoren sluiten aan bij de meest recente verhouding tussen inkomsten en output. Deze wijziging komt in de paragrafen 8.2.3 en 8.5.1 aan de orde.

77. Een derde wijziging betreft de correctie in de transporttarieven voor de invoering van de Regeling Uitgespaarde Netverliezen (hierna: RUN). Het College voor Beroep voor het Bedrijfsleven (hierna: CBb) heeft deze correctie vernietigd[40]. De Raad zal, ingevolge deze uitspraak, de transporttarieven niet meer corrigeren voor de RUN. Deze wijziging komt in paragraaf 8.4 aan de orde.

78. De vierde wijziging betreft het efficiënte kostenniveau. De Raad stelt in dit besluit de totale inkomsten die de netbeheerders aan het einde van de reguleringsperiode (het jaar 2010) mogen verdienen gelijk aan de efficiënte kosten, inclusief een redelijk rendement, van de netbeheerders in het jaar 2010. Dit is een wijziging van de methode ten opzicht

---

[39] Brief van 2 maart 2007 met kenmerk 102449/7.B474 en 102610_1/4.B474, www.energiekamer.nl (hierna: brief van 2 maart 2007). Zie ook randnummer 315.

[40] Met het besluit van 20 april 2005 met kenmerk 101726/35, www.energiekamer.nl heeft de toenmalige directeur van de Dienst uitvoering en Toezicht Energie, de rechtsvoorganger van de Raad, de RUN ingevoerd als onderdeel van de TarievenCode Elektriciteit. Via de RUN ontvangen decentrale opwekkers, met een jaarlijkse elektriciteitsproductie van 150 MWh of meer, een vergoeding voor het uitsparen van netverliezen op het transportnet van de landelijk netbeheerder. Tegen genoemd besluit is destijds door een aantal partijen beroep aangetekend bij het CBb. Het CBb heeft op 11 juli 2007 uitspraak gedaan in deze zaak (LJN BB0419). Als gevolg daarvan is het besluit tot invoering van de RUN vernietigd.

van de vorige reguleringsperiode. Deze wijziging is in lijn met de doelstelling van de wetgever, aangezien de wetgever kostenoriëntatie als uitgangspunt heeft bij de vaststelling van de transporttarieven[41]. Deze wijziging komt in paragraaf 8.5 aan de orde.

79. Een vijfde wijziging betreft de huidige correctie in de transporttarieven voor de op-nul-stelling van het Landelijk Uniform Producententarief (hierna: LUP)[42]. Het LUP is een structurele kostenpost en geen ORV. Vandaar dat de Raad de correctie voor het op-nul-stellen van het LUP vanaf de vierde reguleringsperiode niet meer beschouwt als een individuele correctie op de transporttarieven. Vanaf deze periode neemt de Raad de correctie mee in de totale inkomsten van de netbeheerders. Dit betekent dat netbeheerders aan het eind van de vierde reguleringsperiode een generieke correctie hiervoor krijgen in de transporttarieven. Deze wijziging komt in paragraaf 8.5 aan de orde.

80. Een zesde wijziging betreft een wijziging in de wijze waarop de productiviteitsverandering wordt berekend. De Raad heeft hierover een zienswijze ontvangen[43]. Naar aanleiding van deze zienswijze heeft de Raad besloten om de gemeten productiviteitsverandering niet meer te corrigeren voor catch-up[44]. Deze wijziging komt in paragraaf 8.5.2.2 aan de orde.

81. De zevende wijziging betreft de methode van verwerking van eventuele ORV's in de regulering. In de derde reguleringsperiode werden de transporttarieven separaat gecorrigeerd voor eventuele ORV's[45]. Met ingang van deze periode vindt er geen separate

---

[41] Ingevolge artikel 41b, eerste lid, onderdeel a van de E-wet.

[42] Via het LUP betaalden producenten een deel van de kosten van de Nederlandse HS-netten. Hiermee werd dus een deel van de transportkosten buiten de transporttarieven, die de afnemers betaalden, gehouden. De Directeur van de Dienst uitvoering en Toezicht Energie, de rechtsvoorganger van de Raad, heeft per besluit van 4 mei 2004 met kenmerk 101685/39, www.energiekamer.nl met ingang van 1 juli 2004 het LUP op nul vastgesteld. De reden hiervoor was dat het LUP Nederlandse producenten benadeelde ten opzichte van buitenlandse producenten, die geen LUP hoeven te betalen. Vandaar dat de Raad de transporttarieven hiervoor heeft gecorrigeerd. Door het op-nul-stellen van het LUP moesten deze kosten weer gedekt worden via de transporttarieven die de afnemers betalen en dus worden meegenomen in de totale inkomsten van de netbeheerders.

[43] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 46 in Bijlage 5 bij dit besluit.

[44] Catch-up is door de Raad gedefinieerd als de inhaalslag die inefficiënte netbeheerders moeten maken om even efficiënt te worden als de best presterende netbeheerder(s).

[45] De belangrijkste reden hiervoor was de eventuele invoering van de Won. Ten tijde van het nemen van het besluit van 27 juni 2006a bestond daardoor onder andere onduidelijkheid over hoe lang de derde reguleringsperiode zou gaan duren en of de met dat besluit erkende ORV's na

correctie meer plaats. De extra inkomsten die netbeheerders mogen verdienen vanwege de meerkosten van ORV's worden geïntegreerd in de totale inkomsten van de desbetreffende netbeheerders. Door rekening te houden met eventuele ORV's zorgt de Raad er namelijk voor dat de totale inkomsten aansluiten op de kosten van de netbeheerders. Deze wijziging komt in paragraaf 8.5.3 aan de orde.

82. De achtste wijziging betreft het onderwerp 'aansluitdichtheid'. De Raad heeft besloten om, voor zover nodig en mogelijk, onderhavig besluit uit te breiden indien de resultaten van het nog lopende vervolgonderzoek naar dit onderwerp daar aanleiding voor geven. Deze wijziging komt in paragraaf 8.5.3 aan de orde.

83. De laatste wijziging betreft de beheeroverdracht van de HS-netten. Ingevolge de beheeroverdracht valt het beheer van de HS-netten in beginsel niet onder de reikwijdte van onderhavig besluit. De Raad maakt hierop een uitzondering voor de HS-netten waar nog sprake is van onduidelijkheden als gevolg van Cross Border Lease-overeenkomsten. Deze wijziging komt in paragraaf 8.6 en in Bijlage 3 van de orde.

Wijzigingen in de methode tot vaststelling van de q-factor

84. De Raad past de methode tot vaststelling van de q-factor op twee punten aan.

85. Ten eerste moet de Raad rekening houden met de gewijzigde duur van de derde reguleringsperiode voor de saldering van de kwaliteitsprestatie. Deze wijziging is in dit besluit verwerkt en komt in paragraaf 9.4 en paragraaf 9.5 aan de orde.

86. Ten tweede merkt de Raad op dat in de berekening van de q-factor een dubbeltelling zat ten aanzien van het aantal aangesloten klanten van een netbeheerder. De Raad heeft het besluit van 27 juni 2006b hiervoor inmiddels gecorrigeerd[46]. Deze wijziging is tevens in dit besluit verwerkt en komt in paragraaf 9.4 en paragraaf 9.5 aan de orde.

---

de eventuele beheeroverdracht van de HS-netten nog wel zouden voldoen aan de criteria van een ORV. Daarom heeft de Raad indertijd besloten om in de *derde* reguleringsperiode eventuele ORV's te verwerken in de transporttarieven in plaats van in de x-factor.

[46] Zie het besluit van 29 november 2007 met kenmerk 102282/50, www.energiekamer.nl.

Wijzigingen in de methode tot vaststelling van de rekenvolumina

87. Tot slot past de Raad de methode tot vaststelling van de rekenvolumina op een enkel punt aan.

88. De rekenvolumina zijn voortaan gelijk aan de afzet van elke dienst die van elke netbeheerder te verwachten is, terwijl deze voorheen werden geschaald met een updatefactor. Met de herziene definitie van de Raad over het gelijke speelveld, is het niet meer nodig de rekenvolumina te schalen naar het niveau van het jaar 2000. De Raad past dan ook geen updatefactor meer toe. Deze wijziging komt in hoofdstuk 10 aan de orde.

7 Werking van de reguleringssystematiek

89. In dit hoofdstuk beschrijft de Raad hoe de reguleringssystematiek op hoofdlijnen werkt. Hierbij legt de Raad de keuze voor en de werking van maatstafconcurrentie uit. Vervolgens legt de Raad uit hoe maatstafconcurrentie zich vertaalt in x-factoren en q-factoren en wat de rol van rekenvolumina hierbij is. Een meer gedetailleerde beschrijving staat in hoofdstuk 8 (x-factor), 9 (q-factor) en 10 (rekenvolumina).

7.1 Maatstafconcurrentie als reguleringsinstrument

90. In artikel 41, eerste lid van de E-wet noemt de wetgever het begrip "door middel van marktwerking". De wetgever expliciteert daarbij niet hoe de Raad dit begrip vervolgens dient in te vullen. Ook in de parlementaire geschiedenis verwijst de Minister enkel naar het begrip marktwerking als middel om de doelmatigheid van de bedrijfsvoering te bevorderen:
"*De bedoeling van het reguleringssysteem in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet is om bedrijven die zich in een monopoloïde situatie bevinden een prikkel te geven net zo doelmatig te handelen als bedrijven op een markt met concurrentie. Dat wordt ook tot uitdrukking gebracht door de verwijzing naar het begrip marktwerking in de eerder genoemde artikelen 41, eerste lid, en 80, eerste lid*".[47]

Bevorderen doelmatigheid van de bedrijfsvoering

91. In de parlementaire geschiedenis concretiseert de Minister welke reguleringssystematiek hij voor ogen heeft om de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van netbeheerders te

[47] Tweede Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28174, nr. 28, p.13.

bevorderen:
"Voor de bepaling van de X-factor heeft de wetgever een systeem voor ogen gehad waarmee zo min mogelijk wordt ingegrepen in de individuele bedrijfsvoering van de verschillende bedrijven. Bij de behandeling van het wetsvoorstel werd destijds al aan een systeem van benchmarking gedacht. Dat is ook wat in de praktijk gebeurt. In het door Dte toegepaste benchmarksysteem worden bedrijven met elkaar vergeleken aan de hand van hun uiteindelijk gerealiseerde prestatie (output), zonder dat naar individuele investeringsbeslissingen wordt gekeken. Hierbij worden bedrijven ook rekenkundig met elkaar vergelijkbaar gemaakt. Dat is nodig om een goede vergelijking mogelijk te maken. Dit geldt bijvoorbeeld voor gegevens over de waardering van bedrijfsmiddelen, afschrijvingstermijn en de bepaling van een redelijk rendement."[48]

92. Op grond van bovenstaand citaat uit de parlementaire geschiedenis concludeert de Raad dat het systeem van maatstafconcurrentie het beste aansluit bij het reguleringsinstrument dat de Minister voor ogen heeft. Maatstafconcurrentie is een vorm van benchmarking waarbij prestaties van de netbeheerders in eerdere jaren met elkaar worden vergeleken. Vervolgens wordt de efficiëntiedoelstelling voor de netbeheerders bepaald op basis van de prestaties van minimaal één andere netbeheerder[49]. De Raad legt deze efficiëntiedoelstelling ('maatstaf') in de nieuwe reguleringsperiode op aan de netbeheerders. De maatstaf kan bijvoorbeeld gebaseerd zijn op de prestaties van de meest efficiënte netbeheerder.

93. De Raad gaat bij het systeem van maatstafconcurrentie niet in op de vraag hoe de netbeheerders deze efficiëntiedoelstelling kunnen realiseren. De Raad is van mening dat de netbeheerders zelf het beste kunnen bepalen hoe zij efficiëntieverbeteringen kunnen realiseren. Daarmee is sprake van outputsturing in plaats van input- of processturing. Dit is ook hoe de Minister de reguleringssystematiek voor zich ziet (zie randnummer 91). Op deze manier reduceert de Raad de toezichtlast voor de Raad en de administratieve lasten van de netbeheerders.

94. Voor een goede toepassing van het systeem van maatstafconcurrentie is het belangrijk dat prestaties van netbeheerders onderling vergelijkbaar zijn. Ook de Minister heeft dit aangegeven in de parlementaire geschiedenis:
"*Hierbij worden bedrijven ook rekenkundig met elkaar vergelijkbaar gemaakt. Dat is nodig om een goede vergelijking mogelijk te maken. Dit geldt bijvoorbeeld voor gegevens over de waardering van bedrijfsmiddelen, afschrijvingstermijn en de bepaling van een redelijk*

---

[48] Tweede Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28174, nr. 28, p. 14.

[49] Om de prestaties van netbeheerders vergelijkbaar te maken heeft de Raad een aantal regels opgesteld over de wijze waarop netbeheerders financiële gegevens aan de Raad dienen aan te leveren (zie paragraaf 8.1 en 8.2.1).

rendement."[50]

De Raad maakt de prestaties van netbeheerders vergelijkbaar door de economische kosten te standaardiseren (zie paragraaf 8.2.1) en door een eenduidige outputnorm te hanteren (zie paragraaf 8.2.3).

95. Met deze uitgangspunten werkt het systeem van maatstafconcurrentie als volgt. Stel dat de maatstaf wordt bepaald door de gemiddelde prestaties van alle netbeheerders[51]. Allereerst berekent de Raad dan de gemiddelde kosten van alle netbeheerders. Stel dat de gemiddelde kosten 100 bedragen. Vervolgens mogen netbeheerders van de Raad inkomsten verdienen die maximaal gelijk zijn aan deze gemiddelde kosten. De Raad heeft namelijk de bevoegdheid om netbeheerders een korting op de *inkomsten*, en niet op de kosten, op te leggen[52]. In het voorbeeld geldt dan dat netbeheerders maximaal 100 mogen hebben als inkomsten. Dit is de maatstaf. Indien een netbeheerder erin slaagt om zijn kosten bijvoorbeeld terug te brengen tot 95, dan presteert hij beter dan de maatstaf en maakt hij een winst van 5: de gereguleerde inkomsten van 100 minus zijn kosten van 95. Deze winst mag de netbeheerder gedurende de reguleringsperiode behouden. Het omgekeerde geldt echter ook: indien een netbeheerder er niet in slaagt zijn bedrijfsvoering doelmatiger in te richten (dat wil zeggen: zijn kosten bedragen meer dan 100), dan maakt hij verlies. De Raad reguleert op deze wijze de inkomsten van netbeheerders en niet de kosten van netbeheerders. Via maatstafconcurrentie geeft de Raad netbeheerders een prikkel om de bedrijfsvoering doelmatiger in te richten (bijvoorbeeld via herinrichting van bedrijfsprocessen). Immers, hoe doelmatiger de bedrijfsvoering is ingericht, hoe lager de kosten van een netbeheerder. Aldus worden netbeheerders die goed presteren beloond.

96. Tot slot merkt de Raad op dat maatstafconcurrentie ertoe kan leiden dat netbeheerders, indien hun prestaties efficiënter zijn dan de efficiëntiedoelstelling, in een bepaalde reguleringsperiode meer rendement behalen dan het redelijk rendement. Dit sluit aan op de bedoelingen van de Minister: "*Bedrijven die beter presteren dan de efficiencydoelstelling, mogen het extra behaalde rendement behouden."*[53] Dit is immers gebruikelijk in het economisch verkeer.

---

[50] Tweede Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28174, nr. 28, p. 14.

[51] De Raad drukt de prestaties van netbeheerders uit in kosten per eenheid output. Omwille van de eenvoud laat de Raad in dit voorbeeld de term 'per eenheid output' en het redelijk rendement buiten beschouwing.

[52] Ingevolge artikel 41b, eerste lid van de E-wet.

[53] Tweede Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28174, nr. 28, p.13 en 14.

97. Het systeem van maatstafconcurrentie zorgt er echter voor dat deze efficiëntere prestaties vervolgens ook meetellen bij de berekening van de efficiëntiedoelstelling van de daaropvolgende reguleringsperiode. Deze efficiëntiedoelstelling is namelijk gebaseerd op gerealiseerde prestaties in voorgaande jaren. In de praktijk heeft dit als gevolg dat efficiëntere prestaties in de ene reguleringsperiode leiden tot een hogere efficiëntiedoelstelling in de volgende reguleringsperiode. Zo zijn efficiëntieverbeteringen voordelig voor zowel netbeheerders als afnemers. Netbeheerders hebben namelijk gedurende de lopende reguleringsperiode en een deel van de daaropvolgende reguleringsperiode voordeel van de efficiëntieverbeteringen vanwege een hogere winst. De afnemers profiteren in alle reguleringsperioden die volgen op de reguleringsperiode waarin de efficiëntieverbetering wordt gerealiseerd, van de verlaging van de transporttarieven die daaruit voortvloeit.

Bevorderen doelmatigheid kwaliteit van transport & optimaliseren kwaliteit van het transport

98. In het hierboven beschreven systeem van maatstafconcurrentie speelt sinds 2004 ook de kwaliteit een rol. In de parlementaire geschiedenis merkt de Minister hierover het volgende op:
De vaststelling van de waarde van de kwaliteitsterm vindt plaats met behulp van een rekenmethode die hij tevoren, na overleg met de netbeheerders en de representatieve organisaties van partijen op de elektriciteitsmarkt, heeft vastgelegd in een separaat methodebesluit. Daarin staan dus ook de uitgangspunten die hij hanteert bij de vaststelling van de waarde van de kwaliteitsterm q voor elke afzonderlijke netbeheerder. Een van die uitgangspunten betreft de waarde van de niet geleverde energie. Voor de praktische vaststelling van de waarde van de kwaliteitsterm q zijn voorts de storingsregistraties noodzakelijk waartoe netbeheerders worden verplicht met artikel 19a van de Elektriciteitswet 1998 en 35a van de Gaswet. Kwaliteitsregulering heeft betrekking op leveringsonderbrekingen (betrouwbaarheid). Alleen storingen die leiden tot een onderbreking op het laagspanningsnet (dit is het net waarop kleinverbruikers en kleinzakelijke gebruikers zijn aangesloten) worden meegenomen in de regulering. In de Nederlandse Storingsregistratie (Nestor) worden storingen en onderbrekingen per netbeheerder gerapporteerd naar netvlak. De kwaliteit van de registratie en de rapportage moet aan bij ministeriële regeling vast te stellen eisen voldoen en netbeheerders worden in staat gesteld om via vrijwillige certificatie aannemelijk te maken dat zij hieraan voldoen. Zonder certificaat zal DTe de rapportage zelf toetsen."[54]

99. De Raad maakt de kwaliteitsprestaties van netbeheerders vergelijkbaar door de waarde van niet geleverde energie te standaardiseren en eisen te stellen aan de

[54] Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 372, nr. 10, p. 54-55.

storingsregistraties. Vervolgens geeft de Raad aan de kwaliteitsprestaties een financiële waardering op basis van een onderzoek onder consumenten[55].

100. Met deze uitgangspunten werkt het systeem van maatstafconcurrentie voor de kwaliteit als volgt. Stel dat de kwaliteitsmaatstaf wordt bepaald door de gemiddelde prestatie van alle netbeheerders en dat deze gemiddelde prestatie gelijk is aan een storingsduur van 20 minuten per jaar. Dan is de maatstaf gelijk aan 20 storingsminuten per jaar. Indien een netbeheerder erin slaagt om de kwaliteit te verhogen en daardoor zijn storingsduur terugbrengt tot 15 minuten, dan presteert hij beter dan de maatstaf. Stel dat de Raad de waarde van een storingsminuut vastgesteld heeft op 5[56], dan is de waarde van deze prestatie gelijk aan 5 minuten maal een waarde van 5, is 25. Deze prestatie ontvangt de netbeheerder gedurende de volgende reguleringsperiode in de vorm van extra inkomsten. Het omgekeerde geldt echter ook: indien een netbeheerder minder kwaliteit levert dan de maatstaf, dan wordt deze netbeheerder in de volgende reguleringsperiode gekort op zijn inkomsten. Op deze manier maakt kwaliteit een integraal onderdeel uit van het systeem van maatstafconcurrentie waarmee ook de doelmatigheid wordt bevorderd. Dit leidt tot een optimale balans tussen de doelmatigheid van de bedrijfsvoering (via de x-factor) en de kwaliteit van het transport (via de q-factor).

101. Tot slot merkt de Raad op dat maatstafconcurrentie ertoe kan leiden dat netbeheerders, indien hun prestaties efficiënter zijn dan de kwaliteitsdoelstelling, in de volgende reguleringsperiode meer rendement mogen behalen dan de Raad in beginsel redelijk acht. Dit sluit aan op de bedoelingen van de Minister: "*In grote trekken werkt het systeem van kwaliteitsregulering zo, dat netbeheerders die een bovengemiddeld goede betrouwbaarheid realiseren, daarvoor in een volgende reguleringsperiode via de toegestane tarieven financieel beloond worden op basis van de maatschappelijke waarde van het verschil in kwaliteit. Netbeheerders die een betrouwbaarheid beneden het gemiddelde realiseren, worden via ditzelfde systeem financieel gekort.*"[57]

102. Het systeem van maatstafconcurrentie zorgt er voor dat rekening wordt gehouden met de kwaliteitsontwikkeling. In de praktijk heeft dit als gevolg dat netbeheerders iedere periode opnieuw worden gestimuleerd om de meest doelmatige kwaliteit van het transport te realiseren.

---

[55] SEO Economisch Onderzoek, *Op prijs gesteld, maar ook op kwaliteit*, Amsterdam, 2004, www.energiekamer.nl (hierna SEO 2004).

[56] Op basis van onderzoek naar de waardering van storingsminuten onder verbruikers stelt de Raad de waarde van een storingsminuut vast, zie voetnoot 55.

[57] Tweede Kamer, vergaderjaar 2003 – 2004, 29 372, nr. 10, p. 54-55.

7.2 Toepassing van de x-factor, de q-factor en rekenvolumina

103. In deze paragraaf legt de Raad uit hoe maatstafconcurrentie zich vertaalt in een x-factor, een q-factor en wat de rol van rekenvolumina is. Deze paragraaf is daarmee de laatste paragraaf met algemene informatie over de x-factor, de q-factor en rekenvolumina. De Raad legt hieronder ook de relevantie van het begrip 'totale inkomsten' uit.

104. Met behulp van het systeem van maatstafconcurrentie kan de Raad een doelmatigheidskorting, oftewel een x-factor, en een kwaliteitsterm, oftewel een q-factor, bepalen voor iedere netbeheerder afzonderlijk. Ook bepaalt de Raad de rekenvolumina voor iedere netbeheer afzonderlijk. Het begrip 'rekenvolumina' heeft de volgende betekenis. De totale inkomsten van een netbeheerder worden berekend door de som van het product van de prijs en de hoeveelheid van elke dienst te berekenen. De hoeveelheid is hierbij voor elke dienst gelijk aan het 'rekenvolume'. Dat is de verwachting van de Raad over het aantal eenheden dat de netbeheerder van die dienst zal afzetten. De Raad baseert deze verwachting op de gerealiseerde afzet uit een of meerdere voorgaande jaren. De Raad past de x-factor, de q-factor en de rekenvolumina toe middels de in artikel 41b, eerste lid, onderdeel d van de E-wet genoemde formule[58] (hierna: de wettelijke formule). Concreet betekent dit dat de x-factor en de q-factor worden toegepast op de totale inkomsten van iedere netbeheerder afzonderlijk. Op deze wijze heeft de wetgever ervoor gezorgd dat de voordelen van een optimale balans tussen doelmatigheid en kwaliteit in belangrijke mate aan de afnemers toekomen.

105. Volgens de wettelijke formule past de Raad de x-factor en de q-factor elk jaar toe op het product van de transporttarieven uit het voorgaande jaar en de rekenvolumina. De x-factor en de q-factor bepalen zodoende de totale inkomsten die een netbeheerder, op basis van de rekenvolumina, met zijn transporttarieven mag verdienen in een bepaald jaar. Tegelijkertijd is hiermee (in combinatie met de relevante inflatie) volgens de wettelijke formule het totale inkomstenniveau bepaald waarop de Raad in het volgende jaar van de reguleringsperiode wederom de x-factor en de q-factor toepast[59]. Zodoende hebben de x-factor en de q-factor als volgt werking: vanuit de transporttarieven uit het jaar voorafgaand aan de reguleringsperiode en de rekenvolumina worden de totale inkomsten voor alle jaren in de reguleringsperiode bepaald[60]. Toegepast op de vierde reguleringsperiode betekent dit het volgende. Via toepassing van de x-factor, de q-factor

[58] Formule (1) uit Bijlage 1.

[59] Formule (2) uit Bijlage 1.

[60] Voor de vierde reguleringsperiode is dit toegelicht in de formules (3) tot en met (5) uit Bijlage 1.

en de rekenvolumina zorgt de Raad er voor dat hij de totale inkomsten van een beginniveau voorafgaand aan de reguleringsperiode, dus voor het jaar 2007 (hierna: begininkomsten), naar een eindniveau aan totale inkomsten voor het jaar 2010 (hierna: eindinkomsten) brengt. Op deze wijze past de Raad de *x*-factor, de *q*-factor en de rekenvolumina toe.

106. De Raad stelt voor elke netbeheerder de *x*-factor, de *q*-factor en de rekenvolumina vast voor een periode van ten minste drie en ten hoogste vijf jaar (hierna: reguleringsperiode). Over de duur van de vierde reguleringsperiode merkt de Raad het volgende op. De Raad stelt, met behulp van de methoden in dit besluit, de *x*-factor, de *q*-factor en de rekenvolumina voor elke netbeheerder afzonderlijk vast voor de reguleringsperiode die loopt van 1 januari 2008 tot en met 31 december 2010. De vierde reguleringsperiode bestrijkt de minimaal wettelijk toegestane periode van drie jaar. Met een relatief korte reguleringsperiode zorgt de Raad er voor dat hij de doelstellingen van de wetgever en de Minister zo veel als mogelijk kan bereiken. Bovendien biedt een korte reguleringsperiode eerder dan een langere reguleringsperiode de gelegenheid om de reguleringssystematiek aan te passen als omstandigheden daar om vragen. Dit acht de Raad van belang, omdat hij de huidige reguleringssystematiek nog relatief kort toepast, namelijk vanaf het jaar 2001. De Raad vindt het wenselijk om een zo kort mogelijke termijn voor de reguleringssystematiek te hanteren. Daarom kiest de Raad voor een reguleringsperiode met de duur van drie jaar.

8 Methode tot vaststelling van de x-factor

107. De Raad beschrijft in dit hoofdstuk gedetailleerd de verschillende onderdelen van de methode tot vaststelling van de *X*-factor. De Raad zal daarbij gemaakte keuzes motiveren. De Raad merkt op dat hij een aantal wijzigingen heeft doorgevoerd in de methode tot vaststelling van de *X*-factor (zie ook paragraaf 6.2).

108. De Raad is van oordeel dat alle onderdelen van de methode tot vaststelling van de *X*-factor samen resulteren in een methode, waarmee de doelstellingen van de wetgever zo goed mogelijk behaald kunnen worden. De onderdelen kunnen niet los van elkaar worden gezien. Daarom dienen de onderdelen naar het oordeel van de Raad dan ook in onderlinge samenhang te worden bekeken.

8.1 Kernbegrippen

109. In figuur 1 beschrijft de Raad de samenhang tussen een aantal kernbegrippen van de methode tot vaststelling van de *X*-factor. Dit heeft als doel om de onderlinge relaties tussen de kernbegrippen te verduidelijken.

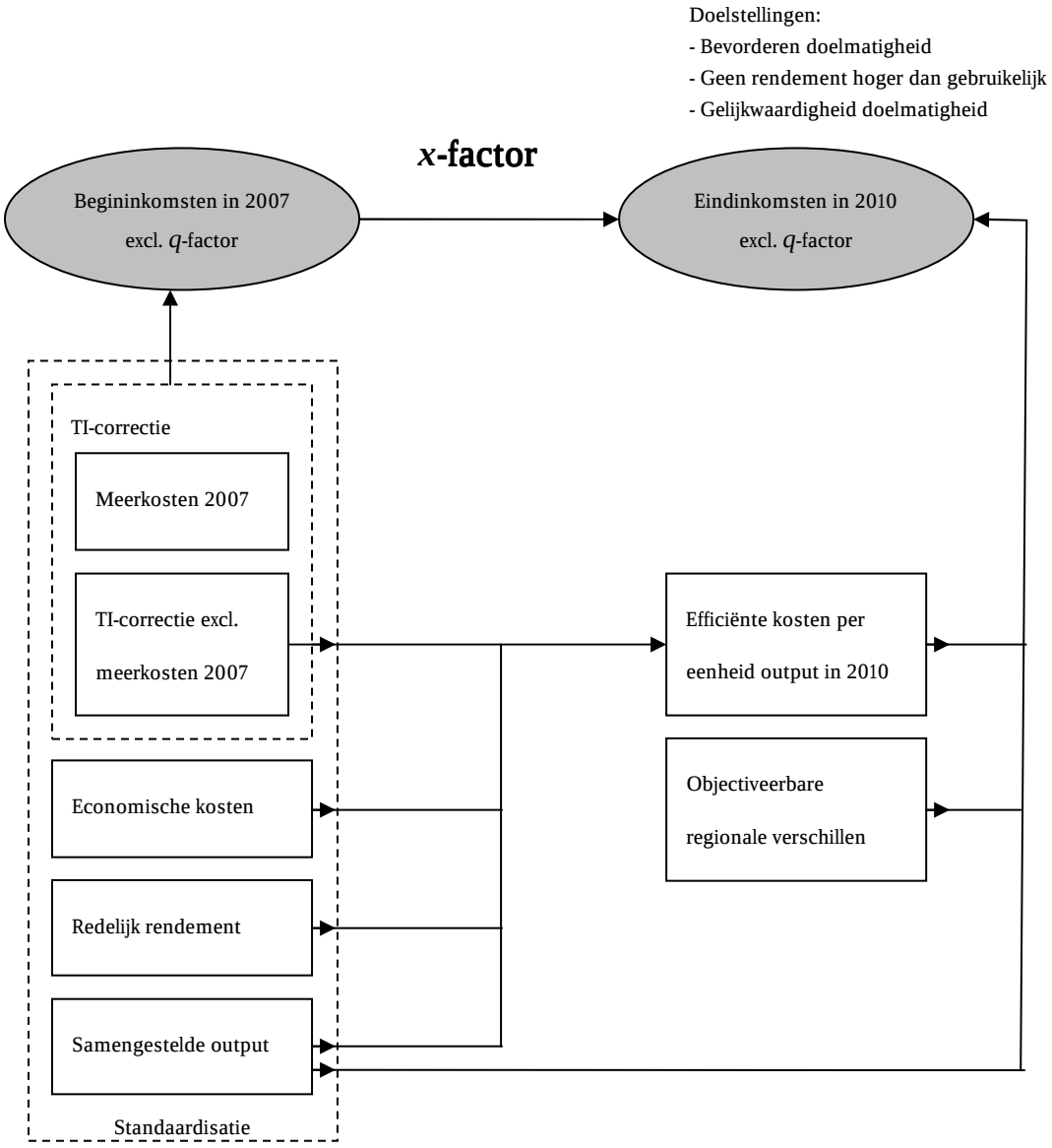

Figuur 1: Schematische weergave van de samenhang van een aantal kernbegrippen

110. De kernbegrippen in figuur 1 hangen op de volgende wijze samen. De Raad beoogt aan het einde van de vierde reguleringsperiode (het jaar 2010) de doelstellingen van de wetgever te behalen. De Raad verwerkt deze doelstellingen in de hoogte van de eindinkomsten[61]. De eindinkomsten zijn daarom door de Raad gelijk gesteld aan de verwachte kosten voor het jaar 2010. Elke netbeheerder krijgt daarom slechts een vergoeding voor de efficiënte kosten per eenheid output en een vergoeding voor kosten

[61] Hierin zijn de meer of minder inkomsten als gevolg van de *q*-factor niet meegenomen.

die veroorzaakt worden door ORV's. Met behulp van de *x*-factor zorgt de Raad er voor dat de begininkomsten[62] in het jaar 2007 zich ontwikkelen naar de eindinkomsten in het jaar 2010. Voordat de Raad deze hele exercitie doorvoert, standaardiseert hij allereerst de prestaties van de netbeheerders.

111. Hieronder licht de Raad de kernbegrippen toe. Een nadere uitwerking volgt in latere paragrafen.

Standaardisatie van prestaties

112. De *gestandaardiseerde economische kosten* zijn de economische kosten die de Raad met behulp van de Regulatorische Accounting Regels voor Regionale Netbeheerders Elektriciteit[63] (hierna: RAR) gestandaardiseerd heeft.

113. De Raad definieert het *redelijk rendement* als het rendement dat voor ondernemingen met een vergelijkbaar risicoprofiel als de regionale netbeheerders elektriciteit in het economische verkeer gebruikelijk is.

114. De Raad definieert de *samengestelde output* als een eenduidige norm voor de prestaties van de netbeheerders. Deze norm is een eenduidige waardering (in Euro) van de afzet van elke netbeheerder in de verschillende categorieën. Voorbeelden zijn het gecontracteerde vermogen (in kW), het volume van de gedistribueerde hoeveelheid elektriciteit (kWh) en het aantal afnemers. Met behulp van de samengestelde output maakt de Raad de kosten van netbeheerders vergelijkbaar. Dit gebeurt door de gestandaardiseerde economische kosten aan de samengestelde output te relateren.

TI-correctie

115. De *TI-correctie* is de correctie zoals bedoeld in artikel XA van de Won. Via deze correctie op de begininkomsten verwerkt de Raad de wijzigingen in de omvang en samenstelling van netten van de regionale netbeheerders elektriciteit die bij de beheeroverdracht zijn betrokken. Het gaat dus om een correctie op de begininkomsten die samenhangt met de beheeroverdracht van de HS-netten per 1 januari 2008 (hierna: TI-correctie). Deze correctie is inclusief eventuele meerkosten die netbeheerders als gevolg van de beheeroverdracht kunnen hebben (hierna: meerkosten HS-netten). Zie verder Bijlage 3 van onderhavig besluit.

---

[62] Idem.

[63] Om financiële prestaties van de regionale netbeheerders elektriciteit goed met elkaar te kunnen vergelijken is een standaard voor verslaggevingregels noodzakelijk. De standaard voor verslaggevingregels wordt uitgewerkt in de RAR. Deze worden regelmatig geactualiseerd, zie www.energiekamer.nl.

116. De betrokken netbeheerders hebben aangegeven dat zij, ter facilitering van de beheeroverdracht van de HS-netten, extra kosten hebben moeten maken. De Raad acht het redelijk dat dergelijke kosten voor volledige vergoeding in aanmerking komen. Via de TI-correctie verwerkt de Raad dan ook de meerkosten HS-netten die gerealiseerd zijn tot en met 30 juni 2008. Zie verder Bijlage 3 van onderhavig besluit.

Begininkomsten

117. De Raad definieert de *begininkomsten* van de vierde reguleringsperiode voor elke netbeheerder afzonderlijk als de totale inkomsten voor het jaar 2007, zoals die volgens de wettelijke formule in artikel 41b, eerste lid, onderdeel d van de E-wet gebruikt worden ter bepaling van de totale inkomsten voor het jaar 2008. De begininkomsten zijn zodoende gelijk aan het product van de (gecorrigeerde) tarieven in het jaar 2007 en de rekenvolumina voor de vierde reguleringsperiode.

Eindinkomsten

118. De *eindinkomsten* definieert de Raad als de inkomsten die in het jaar 2010 voor elke netbeheerder afzonderlijk resulteren nadat in de drie jaren van de vierde reguleringsperiode de *X*-factor is toegepast. De Raad beoogt de *X*-factor zodanig vast te stellen dat de eindinkomsten een niveau hebben waarbij de Raad de beoogde doelstellingen van de *X*-factor zo veel als mogelijk bereikt. Dit betekent dat de inkomsten van netbeheerders zullen bestaan uit een vergoeding voor de (sector)efficiënte kosten per eenheid output (inclusief een redelijk rendement) en een vergoeding voor eventuele ORV's.

119. De *efficiënte kosten per eenheid output* zijn die kosten per eenheid output (inclusief een redelijk rendement en exclusief kosten voor ORV's) waarvan de Raad vindt dat netbeheerders die noodzakelijk moeten maken om aan hun wettelijke taken te kunnen voldoen. Bovendien is volgens de Raad sprake van een doelmatige bedrijfsvoering van netbeheerders indien zij niet meer kosten per eenheid output maken dan deze efficiënte kosten per eenheid output.

120. De Raad definieert ORV's als verschillen in kosten tussen netbeheerders die veroorzaakt worden door regionaal objectiveerbare factoren. Dit zijn factoren waarmee slechts een of meerdere netbeheerder(s) geconfronteerd worden. Deze factoren leiden bovendien tot substantiële kosten voor deze netbeheerder(s) met een structureel karakter die niet-beïnvloedbaar zijn door het management.

8.2 Standaardisatie van prestaties

121. De Raad standaardiseert de prestaties van netbeheerders op drie manieren: standaardisatie van economische kosten door uniforme verslagleggingregels te bepalen (paragraaf 8.2.1), standaardisatie van het redelijk rendement (paragraaf 8.2.2 en Bijlage 2) en standaardisatie van de afzet door een uniforme outputmaatstaf te bepalen (paragraaf 8.2.3).

8.2.1 Economische kosten

122. De Raad maakt de kosten van netbeheerders vergelijkbaar door netbeheerders te verplichten hun financiële gegevens te verstrekken aan de Raad conform de door de Raad vastgestelde RAR. De resulterende kosten noemt de Raad gestandaardiseerde economische kosten[64]. In paragraaf 6.1 heeft de Raad de uitkomsten van het evaluatieonderzoek besproken. Hieruit bleek dat een verschil in waarderingsgrondslagen in de externe verslagleggingregels een reden was om meer rendement te kunnen behalen dan in het economisch verkeer gebruikelijk. De Raad merkt in dit verband op dat hij in de vierde reguleringsperiode bekijkt of en, zo ja, in welke mate de RAR aanpassing behoeven. Hierbij zij bedacht dat de RAR zijn opgesteld om de financiële gegevens van netbeheerders te standaardiseren en daardoor onderling te kunnen vergelijken. Met de vennootschappelijke accountingregels (veelal de 'International Financial Reporting Standards') is dat niet goed mogelijk, omdat netbeheerders bijvoorbeeld verschillende afschrijvingstermijnen en waarderingsgrondslagen kunnen hanteren. Standaardisatie van financiële gegevens betekent per definitie dat verschillen ontstaan tussen vennootschappelijke gegevens van een individuele netbeheerder en de financiële gegevens die de Raad in de regulering gebruikt. Dit betekent dat eventuele wijzigingen in de RAR slechts een deel van de verschillen in waarderingsgrondslagen tussen de verschillende verslagleggingregels zullen opheffen.

---

[64] Per 1 januari 2008 zijn de netbeheerders Essent Netwerk B.V. en InfraMosane N.V. gefuseerd tot Essent Netwerk B.V. Bovendien zijn op 1 januari 2008 de netbeheerders ENECO Edelnet Delfland B.V., ENECO Netbeheer B.V., ENECO Netbeheer Midden-Holland B.V., ENECO Netbeheer Weert N.V., ENECO Netbeheer Zuid-Kennemerland B.V., ENBU B.V. en ONS Netbeheer B.V. gefuseerd tot ENECO Netbeheer B.V. Per 1 juli 2008 heet deze netbeheerder Stedin B.V. De economische kosten van deze gefuseerde netbeheerders worden bepaald aan de hand van de som van de economische kosten van de (voorheen) niet gefuseerde netbeheerders.

123. De Raad onderscheidt twee categorieën in de kosten van een netbeheerder: operationele kosten en kapitaalkosten. De som van beide categorieën vormen de totale kosten van een netbeheerder[65]. De operationele kosten die de Raad hanteert zijn gelijk aan de door de netbeheerder gerapporteerde operationele kosten.

124. De Raad bepaalt elk jaar de kapitaalkosten per investeringsjaar en telt deze op[66]. Dit doet hij omdat hij het redelijk rendement op reële basis bepaalt. De Raad heeft een aantal zienswijzen ontvangen over de manier waarop hij de kapitaalkosten berekende[67]. De respondenten waren van mening dat de Raad de kapitaalkosten ten onrechte niet indexeerde. Deze indexering was volgens de respondenten nodig, omdat de Raad een reële WACC[68] hanteert om het rendement op de investeringen van de netbeheerders te bepalen. De Raad is het eens met deze zienswijzen en heeft daarom de reguleringssystematiek ten opzichte van het ontwerpbesluit hierop aangepast.

125. Omdat de Raad met een reële WACC rekent, indexeert de Raad voor elk investeringsjaar de kapitaalkosten (afschrijvingen plus rendement) met de relevante inflatie (hierna: consumentenprijsindex, cpi)[69]. Voor het jaar 2006 bijvoorbeeld berekent de Raad de kapitaalkosten nu als volgt. Hij bekijkt elk jaar waarin de netbeheerder een investering heeft gedaan apart. Het jaar waarin een bepaalde investering is gedaan noemt de Raad een investeringsjaar. Voor elk investeringsjaar vóór het jaar 2006 berekent de Raad de reële waarde van de investeringen uit dat jaar aan het begin van 2006. Vervolgens vermindert hij deze met de reële afschrijvingen op die investeringen zodat de reële waarde van de investeringen aan het einde van het jaar 2006 resulteert. Voor het investeringsjaar 2006 berekent de Raad de reële waarde van de investeringen aan het einde van het jaar 2006 door de waarde van de investeringen te verminderen met de waarde van de afschrijvingen. Voor elk investeringsjaar berekent de Raad de reële WACC over de reële waarde aan het eind van het jaar 2006. De reële kapitaalkosten zijn nu de som van het reële rendement en de reële afschrijvingen. Vervolgens indexeert de Raad deze reële kapitaalkosten per investeringsjaar met de relevante cpi('s).

126. Aan het begin van de eerste reguleringsperiode heeft de Raad voor elke netbeheerder de gestandaardiseerde activawaarde (hierna: GAW) aan het eind van het jaar 2000 berekend op basis van historische gegevens en een standaardmethode. Deze GAW behandelt de Raad in de berekeningen als een investering uit het jaar 2000.

---

[65] Formule (6) uit Bijlage 1.

[66] Formule (7) uit Bijlage 1.

[67] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 9 in Bijlage 5 bij dit besluit.

[68] Formule (9) uit Bijlage 1.

[69] Formule (8) uit Bijlage 1.

8.2.2 Redelijk rendement

127. Om de tekst overzichtelijk te houden, bespreekt de Raad hieronder alleen algemene uitgangspunten die de Raad heeft gehanteerd bij het vaststellen van het redelijk rendement en de uitkomst hiervan. De gedetailleerde beschrijving van de methode voor de berekening van het redelijk rendement staat in Bijlage 2. De Raad merkt hierbij op dat de wijze waarop de Raad het redelijk rendement berekent, niet is gewijzigd ten opzichte van de vorige reguleringsperiode. Wel heeft de Raad de waarde van de parameters geactualiseerd en is Bijlage 2 mede naar aanleiding van enkele zienswijzen aangepast[70].

128. Ingevolge artikel 41, derde lid van de E-wet heeft de *x*-factor onder meer als doel te bereiken dat de netbeheerder in ieder geval geen rendement kan behalen dat hoger is dan in het economisch verkeer gebruikelijk (een 'redelijk rendement'). De Raad stelt het redelijk rendement gelijk aan de zogenaamde 'Weighted Average Cost of Capital' (hierna: WACC)[71]. De WACC is een percentage dat voor iedere netbeheerder gelijk is.

129. De Raad is zich bewust van het feit dat het van groot belang is dat de WACC op het juiste niveau wordt vastgesteld. Een te hoge WACC leidt ertoe dat netbeheerders een hoger dan redelijk rendement behalen, waardoor afnemers te veel betalen voor de geleverde diensten. Een te lage WACC leidt ertoe dat netbeheerders een lager dan redelijk rendement behalen. Hierdoor zijn vermogensverschaffers onvoldoende bereid om kapitaal ter beschikking te stellen voor investeringen in het netwerk. Noodzakelijke investeringen en daarmee de leveringszekerheid kunnen dan in het geding komen.

130. De WACC stelt efficiënte bedrijven in staat om noodzakelijke investeringen in het netwerk terug te verdienen. De WACC is een procentuele vergoeding op het geïnvesteerde vermogen. De WACC omvat zowel een vergoeding voor het geïnvesteerde vreemd vermogen als voor het geïnvesteerde eigen vermogen. De gehanteerde WACC is om deze reden een gewogen gemiddelde van de kostenvoet van vreemd vermogen en de kostenvoet van het eigen vermogen. Hierbij is het aandeel van deze vermogenstypen in het totale vermogen van de netbeheerder als wegingsfactor gehanteerd.

131. De Raad acht het van belang om in dit besluit een transparant, en daarmee voorspelbaar, reguleringssystematiek neer te leggen. Onderdeel hiervan is een stabiele, transparante methodiek aan de hand waarvan de WACC wordt vastgesteld. De methodiek in dit besluit

[70] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijzen 13, 15 en 24 in Bijlage 5 bij dit besluit.
[71] Formule (9) uit Bijlage 1.

is mede gebaseerd op rapporten[72] van het onafhankelijk onderzoeksbureau Frontier Economics (hierna: Frontier) en op rapporten[73] van de Erasmus Universiteit in samenwerking met Boer & Croon Management & Consulting Group (hierna: Erasmus Universiteit). De Raad acht deze rapporten betrouwbaar en vindt dat ze een goede richtlijn bieden bij het tot stand komen van de hoogte van de WACC. De Raad kiest er daarom voor om de methodiek voor het bepalen van de WACC hierop te baseren. Dat betekent dat de methodiek voor het bepalen van de WACC in de komende reguleringsperiode identiek is aan de methodiek voor het bepalen van de WACC die de Raad in de vorige reguleringsperiode heeft gehanteerd. Bovendien hanteert de Raad deze methodiek ook in het methodebesluit voor de regionale netbeheerders gas[74]. Daarbij heeft de Raad vorig jaar Frontier verzocht om de parameters en daarmee de hoogte van de WACC te actualiseren ten behoeve van onderhavig besluit[75].

132. Bij de vaststelling van de WACC is het van belang dat de Raad een vergoeding vaststelt die wordt geacht representatief te zijn voor de hoogte van de financieringskosten van de netbeheerders in de komende reguleringsperiode. Dit betekent, dat de vast te stellen WACC idealiter “forward-looking” zou moeten zijn, waarbij de Raad anticipeert op verwachte ontwikkelingen. In de praktijk is het echter moeilijk om de ontwikkelingen op financiële markten te voorspellen. Om de WACC zo representatief mogelijk te bepalen neemt de Raad de ontwikkeling van individuele parameters in het recente verleden en een wat langere periode in het verleden in ogenschouw. Ook betrekt de Raad, waar mogelijk, prognoses van betrouwbare organisaties bij het vaststellen van de parameters. Tevens dienen de vast te stellen parameters, al dan niet in onderlinge samenhang, in voldoende mate robuust te zijn voor mogelijke ontwikkelingen op financiële markten gedurende deze reguleringsperiode. De Raad bereikt dit door de schattingen van variabelen op voldoende conservatieve wijze uit te voeren. Tot slot houdt de Raad

---

[72] Frontier Economics, *The cost of capital for regional distribution networks*, december 2005 (hierna: Frontier 2005); Frontier Economics, *Updated cost of capital estimate for energy networks*, juli 2007 (hierna: Frontier 2007); en Frontier Economics, *Updated cost of capital estimate for energy networks*, april 2008 (hierna: Frontier 2008). Deze rapporten zijn gepubliceerd op de internetpagina van de Energiekamer, www.energiekamer.nl.

[73] Erasmus Universiteit Rotterdam, *Syntheserapport validatie vermogenskostenvergoeding regionale netbeheerders*, juni 2006 (hierna: Erasmus Universiteit 2006); en Erasmus Universiteit Rotterdam, *Syntheserapport validatie vermogenskostenvergoeding regionale netbeheerders elektriciteit*, augustus 2008 (hierna: Erasmus Universiteit 2008). Deze rapporten zijn gepubliceerd op de internetpagina van de Energiekamer, www.energiekamer.nl.

[74] Besluit van 25 april 2008 met kenmerk 102449/167 (hierna: besluit van 25 april 2008), www.energiekamer.nl.

[75] Frontier 2007.

rekening met de mogelijke onzekerheid over de hoogte van de diverse parameters door, waar relevant, bandbreedtes te hanteren.

133. De Raad baseert de WACC op de WACC van een netbeheerder die zich efficiënt financiert in plaats van op de werkelijke financieringskosten die netbeheerders maken. Dit sluit aan bij het systeem van outputsturing dat de wetgever voor ogen heeft. De Raad heeft meerdere redenen voor deze keuze. Ten eerste zorgt deze aanpak ervoor dat de netbeheerders geprikkeld worden om zich efficiënt te financieren. Hierdoor krijgen afnemers waar voor hun geld. Deze aanpak zorgt er ook voor dat wordt aangesloten bij de wet[76]. Alle netbeheerders gezamenlijk kunnen hierdoor immers geen rendement behalen dat hoger is dan in het economisch verkeer gebruikelijk is. Ten derde is het vaststellen van de WACC op basis van de werkelijke financieringskosten van netbeheerders niet goed mogelijk, omdat enkele onderdelen van de WACC niet of niet goed op bedrijfsniveau zijn vast te stellen. Bovendien verschilt de wijze van financiering per netbeheerder.

134. In lijn met de wettelijke basis en met de door de Raad toegepaste reguleringssystematiek, stelt de Raad een zogenaamde reële WACC vóór belasting vast. Het hanteren van een reële WACC betekent dat de WACC geen vergoeding bevat voor de inflatie. Dit is niet nodig, omdat de tarieven van de netbeheerders jaarlijks met de inflatie meestijgen. Wel bevat de gehanteerde WACC een vergoeding voor de te betalen vennootschapsbelasting. De reële WACC wordt berekend door de nominale WACC te corrigeren voor de verwachte cpi gedurende de vierde reguleringsperiode[77]. De nominale WACC wordt bepaald aan de hand van een vastgestelde norm met betrekking tot de mate van financiering met vreemd en eigen vermogen (hierna: gearing), de kostenvoet van het vreemd en eigen vermogen en het voor netbeheerders geldende tarief voor vennootschapsbelasting in de vierde reguleringsperiode[78].

135. Om een WACC vast te kunnen stellen die zoveel mogelijk representatief is voor de verwachte ontwikkelingen in de vierde reguleringsperiode, neemt de Raad de meest recente ontwikkelingen in de parameters mee bij de totstandkoming van dit besluit. Om deze reden heeft de Raad begin 2008 aan Frontier gevraagd om een aanvullend rapport[79] op te stellen over de meest recente ontwikkeling van de parameters van de WACC. Dit komt ook tegemoet aan een zienswijze over actualisatie van parameters[80]. De Raad acht

---

[76] Ingevolge artikel 41, derde lid van de E-wet.

[77] Formule (10) uit Bijlage 1.

[78] Formule (11) uit Bijlage 1.

[79] Frontier 2008.

[80] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 13 in Bijlage 5 bij dit besluit.

dit rapport betrouwbaar en vindt dat dit rapport een goede richtlijn is bij het bepalen van de WACC. De Raad heeft dit rapport ook toegepast bij het bepalen van de WACC voor de regionale netbeheerders gas[81].

136. De methodiek waarmee de Raad de WACC bepaalt, staat in Bijlage 2 beschreven. De Raad geeft hierbij per parameter een motivering van de gemaakte keuzes. Na toepassing van deze methodiek resulteert de WACC. De Raad stelt de reële WACC (voor belastingen) voor regionale netbeheerders elektriciteit voor de vierde reguleringsperiode vast op 5,5% in het jaar 2010. De transporttarieven zullen naar dit niveau dalen. De verandering in de WACC wordt veroorzaakt door de actualisatie van de onderliggende parameters om zo goed als mogelijk rekening te kunnen houden met de meest recente ontwikkelingen op de kapitaalmarkt.

8.2.3 Samengestelde output

137. De wijze waarop de Raad de afzet van netbeheerders standaardiseert, is gewijzigd ten opzichte van de derde reguleringsperiode voor zover dit de standaardisatie van de afzet in het kader van het gelijke speelveld betreft.

138. De Raad definieert de *samengestelde output*[82] als een eenduidige norm voor de prestaties van de netbeheerders. Deze norm is een eenduidige waardering (in Euro) van de afzet van elke netbeheerder in de verschillende categorieën. Op deze wijze maakt de Raad prestaties van netbeheerders vergelijkbaar. Dit is een eenvoudige en transparante methodiek die ook in de voorgaande besluiten reeds is gehanteerd.

139. De Raad gebruikt de samengestelde output voor de vierde reguleringsperiode voor zowel de productiviteitsmeting (zie paragraaf 8.5.2) als voor het bepalen van het gelijke speelveld (zie paragraaf 8.5.1). Echter, de wijze waarop de Raad deze bepaalt verschilt per situatie. Hieronder licht de Raad dit nader toe.

140. Alvorens dit te doen, merkt de Raad het volgende op. De Raad heeft enkele zienswijzen ontvangen over de te gebruiken productiviteitsdata. Dit heeft onder meer gevolgen voor

[81] Besluit van 25 april 2008.

[82] Zoals reeds in voetnoot 64 is toegelicht zijn Essent en Stedin recentelijk tot stand gekomen uit een fusie van enkele netbeheerders. De samengestelde output van deze twee gefuseerde netbeheerders worden bepaald aan de hand van de som van de samengetelde output van de (voorheen) niet gefuseerde netbeheerders.

de berekening van de samengestelde output[83]. Naar aanleiding van deze zienswijzen heeft de Raad het besluit aangepast. De samengestelde output wordt ten behoeve van de productiviteitsmeting bepaald op basis van de volumes uit de jaren 2003 tot en met 2006. De samengestelde output ten behoeve van het gelijke speelveld wordt bepaald op basis van de volumes uit het jaar 2006.

Bepalen samengestelde output voor de productiviteitsmeting[84]

141. Om de productiviteitsverandering te kunnen meten is een belangrijke voorwaarde dat de samengestelde output alleen de ontwikkeling in de afzet meeneemt. Dit betekent dat de tarieven geen ontwikkeling in productiviteit laten zien en de afzet wel. De gestandaardiseerde tarieven dienen[85] derhalve gelijk te zijn voor de jaren waarover de samengestelde output gemeten wordt. Dit betekent dat de samengestelde output voor de jaren 2003 tot en met 2006 wordt bepaald op basis van de afzet in deze jaren. De gestandaardiseerde tarieven zijn gebaseerd op de tarieven in het jaar 2000[86]. De Raad vindt deze jaren voldoende representatief om de samengestelde output te bepalen.

142. De Raad bepaalt echter het deel van de samengestelde output dat betrekking heeft op de periodieke aansluitvergoedingen op een andere wijze[87]. Omdat de tariefcategorieën voor de periodieke aansluitvergoeding in het jaar 2000 per netbeheerder verschillend zijn, is het naar het oordeel van de Raad niet goed mogelijk om gestandaardiseerde sectortarieven voor vaste categorieën te bepalen. Daarom wordt de samengestelde output die betrekking heeft op de periodieke aansluitvergoeding niet bepaald op basis van sectortarieven maar op basis van de sectoromzet[88].

---

[83] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 44 in Bijlage 5 bij dit besluit.

[84] Formule (15) uit Bijlage 1.

[85] Bij de berekening van de samengestelde output zijn de individuele transporttarieven en volumes van de netbeheerders vergelijkbaar gemaakt door deze voor de afnemersgroepen met dubbeltarieven te corrigeren zodat alle laagtariefuren 90 uur per week bedragen.

[86] Formule (17) uit Bijlage 1.

[87] Formule (18) uit Bijlage 1.

[88] De Raad bepaalt de ratio tussen de sectorinkomsten voor de periodieke aansluitvergoeding in het jaar 2000 en de gerealiseerde sectorinkomsten in het jaar 2000. Deze ratio vermenigvuldigt de Raad vervolgens met de gerealiseerde inkomsten (exclusief inflatie, x-factor en q-factor) van een netbeheerder voor het jaar waarvoor de samengestelde output berekend wordt. Het resulterende bedrag betreft het deel van de samengestelde output dat van toepassing is op de periodieke aansluitvergoedingen voor deze netbeheerder. Deze methode zorgt ervoor dat de samengestelde output over de jaren vergelijkbaar blijft en de samengestelde output ten behoeve van periodieke aansluitvergoedingen een ontwikkeling in de productiviteit laat zien.

143. De Raad heeft daarnaast de tariefelementen die betrekking hebben op de éénmalige aansluitvergoeding uitgezonderd van de bepaling van de samengestelde output. De redenen hiervoor zijn dat de tariefcategorieën niet goed vergelijkbaar zijn tussen de netbeheerders, de afzet voor deze tariefelementen slechts eenmalig is en ieder jaar significant kan verschillen. Indien deze tarieven betrokken zouden worden bij de bepaling van de samengestelde output, zou de samengestelde output niet representatief zijn voor de gehele reguleringsperiode. De Raad acht het meenemen van de afzet van de eenmalige aansluitvergoeding in de samengestelde output berekening daarom onjuist. Derhalve heeft de Raad deze tariefelementen buiten de berekening van de samengestelde output gelaten.

144. De Raad merkt tot slot op dat hij de methode voor de bepaling van de samengestelde output aanpast vanwege het ontstaan van nieuwe afzetcategorieën in de periode 2003 tot en met 2006 ten opzichte van het jaar 2000. Dit doet de Raad zodanig dat hij zoveel mogelijk aansluit op de in deze paragraaf beschreven methode[89].

Bepalen samengestelde output voor het gelijke speelveld

145. De Raad heeft in het evaluatieonderzoek en de consultatie van 2 maart 2007[90] geconstateerd dat de verhouding tussen inkomsten en output in de afgelopen jaren is gewijzigd. Om recht te doen aan deze wijziging heeft de Raad besloten om het gelijke speelveld te definiëren op basis van de meest recente verhouding tussen inkomsten en output (zie paragraaf 8.5.1). Dit is een belangrijke wijziging ten opzichte van de vorige reguleringsperiode. In de derde reguleringsperiode hanteerde de Raad bij het vaststellen van de samengestelde output voor de bepaling van het gelijke speelveld de gestandaardiseerde tarieven en volumes uit het jaar 2000. De tariefverhoudingen tussen de verschillende afzetcategorieën zijn inmiddels anders geworden, bijvoorbeeld als gevolg van de introductie van nieuwe tariefcategorieën. Daarom bepaalt de Raad de samengestelde output[91] op basis van de tarieven, gecorrigeerd voor individuele

---

[89] In het jaar 2000 waren geen transporttarieven voor de 600-uurs deelmarkten (grote aansluitingen). In de jaren waarop de productiviteitsverandering wordt gemeten zijn deze transporttarieven er wel. De Raad heeft daarom ook voor deze transporttarieven gestandaardiseerde transporttarieven bepaald. De volumes in de deelmarkt LS geschakeld (aansluitingen voor bijvoorbeeld abri's en reclameverlichting) zijn ten behoeve van de productiviteitsmeting heringedeeld in de deelmarkten waar deze volumes gefactureerd zouden worden als deze deelmarkt er niet zou zijn.

[90] Brief van 2 maart 2007. Zie ook randnummer 315.

[91] Bij de berekening van de samengestelde output zijn de dubbeltarieven en de corresponderende volumes gestandaardiseerd zodat alle laagtariefuren 90 uur per week bedragen.

correcties[92], in het jaar 2007 en de afzet in het jaar 2006[93]. De Raad vindt deze jaren voldoende representatief voor de bepaling van de samengestelde output[94]. De hierboven genoemde individuele correcties zijn correcties die aangebracht zijn in de tarieven die per netbeheerder verschillen. Als deze correcties niet zouden worden aangebracht, zou dit leiden tot gestandaardiseerde tarieven die minder vergelijkbaar zouden zijn over de netbeheerders. Dit zou als gevolg hebben dat de samengestelde output minder vergelijkbaar zou zijn over de netbeheerders.

146. De Raad betrekt de periodieke aansluitvergoedingen op een andere wijze in de berekening van de samengestelde output. De tariefcategorieën voor periodieke aansluitvergoedingen in het jaar 2007 zijn weliswaar voor een groot deel vergelijkbaar tussen de netbeheerders, maar niet volledig. In verband met de vergelijkbaarheid tussen de netbeheerders heeft de Raad de deelmarkt periodieke aansluitvergoedingen opnieuw gecategoriseerd en op een bijpassende, omzetneutrale, wijze de rekenkundige tarieven en volumes bepaald. Vervolgens heeft de Raad de samengestelde output voor de periodiek aansluitvergoedingen op dezelfde wijze bepaald als voor de andere afzetcategorieën.

147. De Raad heeft een zienswijze ontvangen over de berekening van de output die de periodieke aansluitvergoedingen betreffen[95]. Continuon heeft de Raad in zijn zienswijze verzocht om een uitgebreidere toelichting te geven op de indeling van de gestandaardiseerde categorieën. Naar aanleiding van deze zienswijze heeft de Raad onderhavig besluit aangepast. In het volgende randnummer volgt een nadere toelichting op de indeling in de gestandaardiseerde categorieën die de periodieke aansluitvergoeding betreffen.

148. De Raad heeft de indeling in de gestandaardiseerde categorieën grotendeels gebaseerd op de capaciteit van de aansluiting. In enkele gevallen heeft de Raad geconstateerd dat de bandbreedte in de tarieven te groot zou zijn, indien de indeling alleen op basis van de

---

[92] Dit betreft: de nacalculatie voor de tweede reguleringsperiode, zie het besluit van 31 januari 2007 met kenmerk 102360/12, www.energiekamer.nl (hierna: besluit van 31 januari 2007), de correctie voor de op-nul-stelling van het LUP, de vernietiging van het RUN-besluit, de q-factor en de correctie voor de meerkosten als gevolg van het ORV waterkruisingen.

[93] Omdat er in het jaar 2007 enkele nieuwe transporttarieven zouden zijn waarvan geen gefactureerde volumes in het jaar 2005 beschikbaar zouden zijn, worden in plaats van de afzet de rekenvolumina gebruikt om de samengestelde output te bepalen ten behoeve van het gelijke speelveld.

[94] Formules (19), (20) en (21) uit Bijlage 1.

[95] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 31 in Bijlage 5 bij dit besluit.

aansluitcapaciteit zou plaatsvinden. Omwille van de vergelijkbaarheid van de categorieën heeft de Raad de betreffende categorieën deels gebaseerd op aansluitcapaciteit en deels op de hoogte van de tarieven. Hieronder staat de indeling met toelichting.

Tabel 1. Gestandaardiseerde categorieën periodieke aansluitvergoeding

Categorie	Toelichting indeling
t/m 1 x 6A geschakeld net	Geen verdere standaardisatie. Categorie is reeds uniform.
t/m 3*25 A	Geen verdere standaardisatie. Categorie is reeds uniform.
>3*25A t/m 3*80A	Standaardisatie op basis van aansluitcapaciteit.
LS & Trafo MS/LS	Standaardisatie op basis van aansluitcapaciteit (>3*80A) en hoogte van tarieven (maximaal 350 euro).
MS	Resterende periodieke aansluitvergoedingen die niet ingedeeld zijn bij de overige categorieën.[96]
>MS	Op basis van aansluitcapaciteit (> 3 MVA).

149. Net als in de bepaling van de samengestelde output voor de productiviteitsmeting het geval was, heeft de Raad de tariefelementen die betrekking hebben op de éénmalige aansluittarieven uitgezonderd van de bepaling van de samengestelde output. Voor deze tariefelementen geldt dat ze niet goed vergelijkbaar zijn tussen de netbeheerders, de afzet voor deze tariefelementen slechts eenmalig is en ieder jaar significant kan verschillen. De Raad acht het meenemen van de afzet van de eenmalige aansluitvergoeding in de samengestelde output berekening daarom niet representatief. Derhalve heeft de Raad deze tariefelementen buiten de berekening van de samengestelde output gelaten.

[96] Er zijn enkele periodieke aansluitingen die zeer divers zijn en daardoor niet met een eenvoudig criterium in te delen zijn in een bepaalde categorie. Omwille van standaardisatie heeft de Raad daarom gekozen om deze periodieke aansluitvergoedingen in één categorie in te delen. De Raad heeft hierbij de afweging gemaakt tussen eenvoud en het effect van verfijning van deze categorie. Het verder verfijnen van deze categorie zou volgens de Raad nauwelijks tot geen effect hebben op de hoogte van de *X*-factoren.

8.3 Vaststelling van de x-factor

150. Zoals beschreven in paragraaf 7.2 zorgt de *x*-factor er – samen met de *q*-factor – voor dat de totale inkomsten van netbeheerders zich tijdens de vierde reguleringsperiode vanuit de begininkomsten (exclusief de *q*-factor) ontwikkelen naar de eindinkomsten (exclusief de *q*-actor)[97].

151. De Raad zorgt er voor dat de *x*-factor bijdraagt aan het behalen van de doelstellingen van de wetgever. Bij de bepaling van de eindinkomsten houdt de Raad namelijk rekening met wat een redelijk rendement is voor netbeheerders en op welke wijze de gelijkwaardigheid in de doelmatigheid kan wordt bevorderd.

152. Om de *x*-factor vast te kunnen stellen, beschrijft de Raad hieronder hoe hij de begininkomsten (zie paragraaf 8.4) en de eindinkomsten (zie paragraaf 8.5) berekent.

~~8.4 Begininkomsten~~

~~153. De begininkomsten van de vierde reguleringsperiode volgen direct uit de wettelijke formule in artikel 41b, eerste lid, onderdeel d van de E-wet. Voor elke netbeheerder afzonderlijk zijn de totale inkomsten voor het jaar 2007 gelijk aan het product van de tarieven in het jaar 2007 en de rekenvolumina[98] voor de vierde reguleringsperiode[99].~~

~~154. De totale inkomsten voor 2007 dienen ter dekking van de kosten (inclusief een redelijk rendement). Voor het jaar 2007 deelt de Raad de totale inkomsten in twee componenten in, die elk dienen ter dekking van verschillende kosten. De eerste component betreft de totale inkomsten die de netbeheerder op basis van de reguleringssystematiek mag terugverdienen om zijn kosten voor het jaar 2007 te dekken. De tweede component betreft de inkomsten die gerelateerd zijn aan twee tariefcorrecties[100]. Indien de Raad hiervoor geen tariefcorrecties zou uitvoeren, dan zouden netbeheerders de komende reguleringsperioden in inkomsten ontvangen voor kosten die al gedekt zijn. De Raad acht~~

[97] Formule (22) uit Bijlage 1.

[98] Zoals reeds is gemeld in voetnoot 64 zijn Essent en Stedin het resultaat van de fusie van enkele netbeheerders. De begininkomsten van deze gefuseerde netbeheerders worden bepaald aan de hand van de som van de begininkomsten van de (voorheen) niet gefuseerde netbeheerders.

[99] Formule (23) uit Bijlage 1.

[100] Formule (24) uit Bijlage 1.

dit in strijd met het principe van kostenoriëntatie[101]. In de volgende twee randnummers zijn de drie tariefcorrecties nader toegelicht.

155. De eerste tariefcorrectie is een correctie van de transporttarieven van regionale netbeheerders elektriciteit vanwege een verkeerde inschatting van de generieke component van de *x*-factor in de tweede reguleringsperiode[102]. Tegenover deze correctie staan geen kosten voor de netbeheerders in 2007. Daarom dient deze correctie geen onderdeel te zijn van de begininkomsten.

156. De tweede correctie is het gevolg van de vernietiging van de RUN door het CBb (zie randnummer 77). In 2007 hebben regionale netbeheerders elektriciteit meer inkomsten mogen genereren als gevolg van de invoering van de RUN, omdat hier tegenover kosten stonden. Het besluit dat de RUN mogelijk maakte is echter vernietigd. Dit betekent dat de RUN niet meer bestaat en hiervoor geen kosten meer worden gemaakt. De inkomsten die deze netbeheerders hiermee hebben mogen genereren dienen derhalve geen onderdeel te zijn van de begininkomsten.

157. Tot slot merkt de Raad op dat de begininkomsten ten behoeve van de bepaling van de *x*-factor tevens zijn gecorrigeerd voor het effect van de *q*-factor[103] uit de vorige (derde) reguleringsperiode. Dit is gedaan om een zuivere *x*-factor te bepalen. De *q*-factor beïnvloedt namelijk de begininkomsten, terwijl de kosten van transportkwaliteit (en alle andere kosten) reeds zijn meegenomen. Als er geen correctie zou plaatsvinden op de begininkomsten, zou een netbeheerder ten onrechte meer of minder inkomsten krijgen zonder dat hier meer- of minderkosten tegenover staan die niet al eerder zijn meegenomen bij het bepalen van de *x*-factor.

[101] Ingevolge artikel 41b, eerste lid, onderdeel a van de E-wet.

[102] Besluit van 31 januari 2007.

[103] Formules (25) en (26) uit Bijlage 1.

8.5 Eindinkomsten

158. De eindinkomsten definieert de Raad als de inkomsten die in het jaar 2010 voor elke netbeheerder afzonderlijk resulteren nadat in de drie jaren van de vierde reguleringsperiode de *X*-factor is toegepast[104]. Hiermee beoogt de Raad de doelstellingen van de wetgever in het jaar 2010 zoveel als mogelijk te behalen.

159. De Raad stelt in dit besluit de eindinkomsten van de netbeheerders gelijk aan de kosten van de netbeheerders in het jaar 2010. Hiermee beoogt de Raad de kans op rendementen die substantieel hoger zijn dan in het economisch verkeer gebruikelijk te verkleinen. Hierbij merkt de Raad op dat hij geen grondslag heeft om de totale inkomsten direct aan het begin van een reguleringsperiode gelijk te stellen aan een efficiënt kostenniveau. Door de wettelijke formule[105] is de Raad verplicht om jaarlijks de totale inkomsten te verminderen met de *X*-factor. Omdat een reguleringsperiode minimaal drie en maximaal vijf jaar duurt, kan de Raad dus slechts geleidelijk de totale inkomsten laten ontwikkelen naar een efficiënt kostenniveau.

160. De Raad constateert dat deze keuze eveneens in lijn is met de doelstelling van de wetgever, aangezien de wetgever kostenoriëntatie als uitgangspunt heeft bij de vaststelling van de tarieven[106]. De Raad heeft met betrekking tot dit punt een zienswijze[107] ontvangen, waarin een netbeheerder aangeeft dat het gelijk stellen van totale inkomsten aan efficiënte kosten niet gemotiveerd kan worden met het argument van kostenoriëntatie uit artikel 41b, eerste lid van de E-wet. Volgens deze netbeheerder ziet dit artikel op de vaststelling van de transporttarieven en niet op de methode tot vaststelling van de *X*-factor. In reactie hierop benadrukt de Raad dat artikel 41, derde lid van de E-wet de juridische basis is voor de keuze om in de methode tot vaststelling van de *X*-factor uit te gaan van het gelijkstellen van de totale inkomsten aan de efficiënte economische kosten. Met het gelijkstellen van de totale inkomsten aan de efficiënte economische kosten wordt immers nagestreefd dat geen rendement kan worden behaald dat hoger is dan in het economisch verkeer gebruikelijk. Dat de methode daarnaast ook in lijn is met het uitgangspunt van kostenoriëntatie zoals neergelegd in artikel 41b, eerste lid van de E-wet sterkt de Raad alleen maar in zijn keuze.

---

[104] Formule (22) uit Bijlage 1.

[105] Ingevolge artikel 41b, eerste lid, onderdeel a van de E-wet.

[106] Ingevolge artikel 41b, eerste lid, onderdeel a van de E-wet.

[107] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 39 in Bijlage 5 bij dit besluit.

161. De Raad heeft tot slot zienswijzen ontvangen over de te gebruiken productiviteitsdata. Dit heeft onder meer gevolgen voor het bepalen van de eindinkomsten[108]. Naar aanleiding van deze zienswijze heeft de Raad het besluit aangepast. Zie hiervoor randnummer 140.

8.5.1 Gelijk speelveld

162. De wijze waarop de Raad het gelijke speelveld definieert, is gewijzigd ten opzichte van de derde reguleringsperiode.

163. De *x*-factor heeft onder meer ten doel dat de gelijkwaardigheid in de doelmatigheid van de netbeheerders wordt bevorderd[109]. Concreet blijkt uit de parlementaire geschiedenis dat de Minister met de *x*-factor beoogt om de historisch bepaalde tariefverschillen in een bepaalde periode te laten verdwijnen (zie paragraaf 5.1). Tariefverschillen die gebaseerd zijn op kostenverschillen die objectief verklaarbaar zijn, zijn hiervan uitgezonderd. De Raad interpreteert dit zodanig dat de Minister streeft naar vergelijkbare inkomsten voor vergelijkbare prestaties van netbeheerders, zodat sprake is van een 'gelijk speelveld'. Naar het oordeel van de Raad is sprake van een gelijk speelveld indien de inkomsten per eenheid output van netbeheerders gelijk zijn. De Raad bouwt daarom de eindinkomsten in het jaar 2010 op uit twee elementen, namelijk een vergoeding voor uniforme efficiënte kosten per eenheid output (zie paragraaf 8.5.2) en een vergoeding voor objectiveerbare regionale kostenverschillen (zie paragraaf 8.5.3)[110].

164. De Raad merkt op dat het gelijke speelveld ziet op de gelijkheid van de inkomsten van netbeheerders en niet op de gelijkheid in kosten. Indien er namelijk sprake is van gelijke inkomsten per eenheid output, dus wanneer het gelijke speelveld is bereikt, hoeft het nog niet zo te zijn dat de netbeheerders ook gelijke kosten per eenheid output hebben. Door toepassing van de *x*-factoren op de inkomsten kan de Raad slechts bereiken dat de netbeheerders gelijke inkomsten per eenheid output verdienen. Met de *x*-factoren kan de Raad echter niet de kosten van netbeheerders beïnvloeden. Dat is aan de netbeheerders zelf.

165. Aan het begin van de eerste reguleringsperiode (het jaar 2001) heeft de Raad zich ten doel gesteld om aan het einde van de tweede reguleringsperiode (het jaar 2006) voor alle

[108] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 44 in Bijlage 5 bij dit besluit.

[109] Ingevolge artikel 41, derde lid van de E-wet.

[110] Formule (27) uit Bijlage 1.

netbeheerders gelijke inkomsten per eenheid output te realiseren. Hierbij heeft de Raad de output gebaseerd op de op dat moment meest recente beschikbare data, zijnde data voor het jaar 2000. Door toepassing van deze methodiek heeft de Raad in de eerste en tweede reguleringsperiode de historische inkomstenverschillen tussen netbeheerders grotendeels weggewerkt.

166. Op basis van de verhoudingen tussen inkomsten voor het jaar 2006 en output van netbeheerders van het jaar 2000 is daardoor sprake van een gelijk speelveld. De Raad heeft daarom in de derde reguleringsperiode[111] een generieke *x*-factor als uitgangspunt gehanteerd. De Raad heeft daarbij aangekondigd, naar aanleiding van een ingediende zienswijze dat het gelijke speelveld mogelijk niet zou zijn gerealiseerd, te zullen onderzoeken of dit een juist uitgangspunt is[112]. De Raad heeft hierover netbeheerders en representatieve organisaties geconsulteerd door middel van een consultatiedocument[113]. In dit consultatiedocument heeft de Raad geïllustreerd dat aan het einde van de overgangsperiode op basis van de verhoudingen tussen inkomsten voor het jaar 2006 en output van netbeheerders van het jaar 2000 sprake is van een gelijk speelveld. Indien de Raad echter kijkt naar de verhoudingen tussen inkomsten voor het jaar 2007 en output van het meest recente jaar, zijnde het jaar 2006, dan concludeert de Raad dat er nog geen sprake is van een volledig gelijk speelveld. Dit komt doordat de verhoudingen tussen inkomsten en output van netbeheerders na het jaar 2000 zijn veranderd.

167. Het feit dat de output van netbeheerders van jaar tot jaar kan veranderen beperkt de wijze waarop de Raad de beoogde doelstelling van de Minister, dat gelijke inkomsten gelden voor vergelijkbare prestaties, kan nastreven. De beste mogelijkheid die de Raad heeft, is om het gelijke speelveld elke reguleringsperiode opnieuw te benaderen door uit te gaan van de meest recente data[114]. Concreet betekent het opnieuw benaderen van het gelijke speelveld dat de Raad voor de vierde reguleringsperiode een gelijk speelveld nastreeft op basis van de meest recente verhoudingen tussen inkomsten en output van netbeheerders[115]. Om aan het einde van de vierde reguleringsperiode het gelijke speelveld te bereiken, berekent de Raad de eindinkomsten voor netbeheerders op basis van uniforme verwachte efficiënte kosten per eenheid output (inclusief een redelijk

---

[111] Zie het besluit van 27 juni 2006a.

[112] Zie paragraaf 2.2 uit Bijlage D bij besluit van 27 juni 2006a .

[113] Brief van 2 maart 2007. De reacties op het consultatiedocument waren verdeeld, www.energiekamer.nl.

[114] Deze aanpak heeft de Raad reeds gehanteerd aan het begin van de eerste reguleringsperiode. Immers ook toen is men uitgegaan van de meest recente data, te weten de data over 2000.

[115] Hierbij maakt de Raad gebruik van de transporttarieven uit het jaar 2007 en de afzet uit het jaar 2006.

rendement) voor het jaar 2010. Gelet op hetgeen ook in bovenstaande randnummers is overwogen, zal de Raad daarom ook voor de vierde reguleringsperiode individuele *x*-factoren vaststellen.

168. Vanwege de herziene definitie van het gelijke speelveld is de wijze waarop de correcties ten gevolge van de op-nul-stelling van het LUP worden verwerkt gewijzigd. Dit betekent dat de inkomsten die netbeheerders mogen verdienen inclusief deze correcties zullen worden bepaald, dus binnen de kaders van de reguleringssystematiek. Door de *x*-factoren zullen deze inkomsten geleidelijk op een vergelijkbaar niveau komen aan het einde van de vierde reguleringsperiode. De correcties aan het begin van de vierde reguleringsperiode zullen aanvankelijk verschillend zijn vanwege de individuele correcties in het jaar 2007. De belangrijkste reden voor deze wijziging is dat de Raad het niet meer nodig vindt om de zogenaamde LUP-correcties individueel op basis van artikel 41c van de E-wet te corrigeren. Als gevolg van de herziene interpretatie van de Raad dienen immers correcties die direct te maken hebben met (structurele) kosten bij netbeheerders via de reguleringssystematiek (dus door middel van *x*-factoren) plaats te vinden.

169. De Raad hanteerde in het verleden individuele LUP-correcties. De reden hiervoor was dat de op-nul-stelling van het LUP in het jaar 2004 plaatsvond, terwijl de tweede reguleringsperiode tot en met het jaar 2006 duurde. De Raad heeft in de tussentijd de netbeheerders individueel gecompenseerd via de transporttarieven conform het LUP-besluit[116]. Bij het vaststellen van het besluit van 27 juni 2006a heeft de Raad wederom besloten om individuele correcties toe te passen, omdat de Raad van oordeel was dat het LUP-besluit hierbij leidend zou moeten zijn én vanwege de toenmalige statische definitie van het gelijke speelveld. De Raad was destijds van mening dat de *x*-factor generiek zou moeten zijn, omdat er op basis van gegevens in het jaar 2000 sprake was van gelijke inkomsten per output. Verschillen die veroorzaakt werden in inkomsten per output sinds 2000 werden hierbij niet meegenomen. Dit betekende dat de individuele correcties (ten gevolge van de op-nul-stelling van het LUP) ook in stand zouden blijven. Indien deze correcties binnen de reguleringssystematiek (dus door middel van *x*-factoren) verwerkt zouden worden, dan zou dit leiden tot individuele *x*-factoren.

170. Met de nieuwe definitie van het gelijke speelveld is het niet meer nodig om de zogenaamde LUP-correcties individueel in de tarieven te verwerken. Immers, de Raad streeft naar gelijke inkomsten per output in het jaar 2010. Afwijkingen hierop zijn alleen mogelijk indien er sprake is van een ORV. Omdat de correcties ten gevolge van de op-nul-stelling van het LUP geen ORV betreffen (zie ook paragraaf 8.5.3), wordt hiervoor niet meer individueel gecompenseerd. Voor de volledigheid merkt de Raad op dat in de

[116] Besluit van 4 mei 2004 met kenmerk 101685/39, www.energiekamer.nl.

begininkomsten wel de individuele compensaties van netbeheerders voor de op-nul-stelling van het LUP zijn opgenomen, omdat deze kosten ook daadwerkelijk zijn gemaakt (zie ook paragraaf 8.4).

8.5.2 Efficiënte kosten per eenheid output in 2010

171. In deze paragraaf bepaalt de Raad de efficiënte kosten per eenheid output (inclusief een redelijk rendement). Hiervan verwacht de Raad dat netbeheerders die kosten moeten maken om aan hun wettelijke taken te kunnen voldoen. Bij de berekening van de efficiënte kosten per eenheid output laat de Raad eventuele ORV's buiten beschouwing.

8.5.2.1 Gemiddelde prestaties van alle netbeheerders als maatstaf

172. De wijze waarop de Raad de maatstaf bepaalt, is niet gewijzigd ten opzichte van de derde reguleringsperiode. Net als in de derde reguleringsperiode hanteert de Raad de gemiddelde prestaties van alle netbeheerders als maatstaf. Kort samengevat is de Raad van oordeel dat het hanteren van gemiddelde prestaties als maatstaf beter aansluit bij het bereiken van de doelstellingen van artikel 41, eerste en derde lid van de E-wet dan het hanteren van de best presterende bedrijven als maatstaf. In onderstaande randnummers licht de Raad dit toe.

173. De Raad past voor de bepaling van de *X*-factor maatstafconcurrentie toe. Bij de keuze voor de invulling van maatstafconcurrentie neemt de Raad de wettekst als uitgangspunt. De Raad maakt bij zijn keuze voor de gemiddelde prestaties als maatstaf gebruik van hetgeen in de parlementaire geschiedenis hierover is opgemerkt. Hieronder bespreekt de Raad de relatie tussen de maatstaf en elk van de doelstellingen van de wetgever.

Maatstaf en de doelstelling "geen rendement hoger dan gebruikelijk"

174. Allereerst bespreekt de Raad de relatie tussen de keuze voor het hanteren van de gemiddelde prestaties als maatstaf en de wettelijke doelstelling "geen rendement hoger dan gebruikelijk". De Raad bepaalt het redelijk rendement onder meer door te bezien welk rendement vermogensverschaffers minimaal eisen voor investeringen in activiteiten die een risicoprofiel hebben dat vergelijkbaar is met het risicoprofiel van de regionale netbeheerders elektriciteit. Dit laat echter onverlet dat het in het economisch verkeer gebruikelijk is om een hoger rendement te behalen dan het rendement dat vermogensverschaffers minimaal eisen. Ook in de financieringstheorie en –praktijk wordt

pas gesproken van winst, indien een bedrijf een rendement behaalt dat hoger is dan het rendement dat vermogenverschaffers minimaal eisen (het 'minimaal geëiste rendement')[117].

175. Het feit dat bedrijven een hoger rendement kunnen halen dan het minimaal geëiste rendement is op een markt met concurrentie een essentiële prikkel voor ondernemerschap en innovatie, en uiteindelijk voor een doelmatige bedrijfsvoering. Op een markt met concurrentie zullen alle bedrijven in de sector streven naar een rendement dat hoger is dan het minimaal geëiste rendement. Kenmerkend voor een markt met concurrentie is ook dat behaalde rendementen die hoger zijn dan het minimaal geëiste rendement in beginsel van tijdelijke aard zijn[118]. Indien één bedrijf een relatief hoog rendement behaalt, dan hebben de andere bedrijven in de sector immers een prikkel om hun eigen bedrijfsvoering doelmatiger in te richten, ofwel door zelf te innoveren ofwel door de werkwijze van het beter presterende bedrijf over te nemen. Deze prikkel is nog sterker voor bedrijven die een rendement behalen dat lager is dan het minimaal geëiste rendement. Tot slot heeft ook het best presterende bedrijf in de sector een prikkel om zijn voorsprong te behouden.

176. Kortom, de Raad concludeert dat het in het economisch verkeer gebruikelijk is dat op lange termijn het minimaal geëiste rendement wordt behaald. Bovendien kan er op korte termijn sprake van zijn dat hogere of lagere rendementen worden behaald dan het minimaal geëiste rendement. Het minimaal geëiste rendement in combinatie met tijdelijke meer of minder rendementen vormen samen het rendement dat in het economisch verkeer gebruikelijk is. De Raad vindt het dan ook redelijk dat netbeheerders op de lange termijn gemiddeld genomen het minimaal geëiste rendement behalen. Waar de Raad in dit besluit het redelijk rendement noemt, bedoelt hij dus tevens het minimaal geëiste rendement (de WACC). Daarbij vindt de Raad het redelijk dat netbeheerders door efficiëntievoordelen tijdelijk hogere rendementen dan het minimaal geëiste rendement kunnen behalen. De Raad vindt het ook redelijk dat netbeheerders tijdelijk lagere rendementen behalen dan het minimaal geëiste rendement als gevolg van efficiëntienadelen.

Maatstaf en de doelstelling "bevorderen doelmatigheid van de bedrijfsvoering"

177. Vervolgens merkt de Raad over de relatie tussen de keuze voor de maatstaf en de wettelijke doelstelling "bevorderen doelmatigheid van de bedrijfsvoering" het volgende op. De Minister heeft aangegeven dat de bedoeling van de reguleringssystematiek is om bedrijven die zich in een monopoloïde situatie bevinden een prikkel te geven net zo

[117] Copeland (e.a.), *Valuation*, Third Edition, 2000, p. 143.

[118] Muller (red.), *The dynamics of company profits: an international comparison*, Cambridge, 1990.

doelmatig te handelen als bedrijven op een markt met concurrentie (zie paragraaf 5.1).Volgens de Raad zijn twee zaken relevant bij de invulling van de methodiek van maatstafconcurrentie. Ten eerste vindt de Raad dat het noodzakelijk is om netbeheerders die, relatief gezien, een doelmatige bedrijfsvoering hebben tijdelijk een hoger rendement toe te staan dan het redelijk rendement. Dit is namelijk in het economische verkeer op een markt met concurrentie de praktijk (zie randnummers 175 en 176). Bovendien komt dit overeen met de doelstellingen van de wetgever. De Raad wijst hiervoor op het volgende citaat uit de parlementaire geschiedenis: *"Bedrijven die beter presteren dan de efficiencydoelstelling, mogen het extra behaalde rendement behouden"*[119]. Ten tweede vindt de Raad dat het beste invulling wordt gegeven aan de doelstellingen van de wetgever, indien netbeheerders een zo sterk mogelijke prikkel krijgen om de doelmatigheid van hun bedrijfsvoering te bevorderen. Dit is het geval bij het hanteren van de gemiddelde prestaties als maatstaf. Netbeheerders hebben in dat geval namelijk een realistische mogelijkheid om beter te presteren dan de maatstaf. Omdat zij het rendement dat uitgaat bóven het redelijke rendement zelf mogen behouden, ondervinden zij een sterke prikkel voor een doelmatige inrichting van hun bedrijfsvoering. Kortom, door de gemiddelde prestaties als maatstaf te hanteren, zorgt de Raad er voor dat, indachtig de doelstellingen van de wetgever, per reguleringsperiode de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van netbeheerders het sterkst wordt bevorderd. Dit is in mindere mate het geval indien de Raad de best presterende netbeheerders als maatstaf neemt. Een betere prestatie van een netbeheerder leidt dan namelijk niet persé tot een hoger rendement.

Maatstaf en de doelstelling "bevorderen gelijkwaardigheid in de doelmatigheid"

178. De Raad vindt dat de keuze voor het hanteren van de gemiddelde prestaties als maatstaf ook past binnen de wettelijke doelstelling "bevorderen van de gelijkwaardigheid in de doelmatigheid". Door maatstafconcurrentie als reguleringsinstrument te kiezen, ondervindt iedere netbeheerder een prikkel om zijn bedrijfsvoering doelmatiger in te richten. Een netbeheerder die op een bepaald moment het best presterende bedrijf van de sector is, kan na verloop van tijd in prestaties worden geëvenaard of worden voorbijgestreefd door andere netbeheerders. De dynamiek bij maatstafconcurrentie is namelijk vergelijkbaar met die van een markt met concurrentie. Netbeheerders die minder doelmatig zijn dan de meest doelmatige netbeheerder zullen relatief eenvoudig hun achterstand kunnen inlopen. Bijvoorbeeld door zelf te innoveren of door de werkwijze van de beter presterende netbeheerders over te nemen. De beter presterende bedrijven zullen ook bij een maatstaf op basis van de gemiddelde prestaties dus altijd als richtpunt gelden. Op deze wijze bevordert de Raad de gelijkwaardigheid in de doelmatigheid van de netbeheerders, zoals de wetgever nastreeft. Deze keuze van de

[119] Tweede Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28 174, p. 13.

Raad is ook in lijn met de doelstelling van de Minister. Dit blijkt uit de volgende twee citaten van de Minister in de parlementaire geschiedenis: *"In de tweede plaats zullen de bedrijven ernaar moeten streven om net zo efficiënt te werken als het meest efficiënte bedrijf in de sector"*[120] en *"De best presterende bedrijven zullen als richtpunt dienen voor hetgeen waaraan iedere overige netbeheerder dan wel vergunninghouder uiteindelijk zal moeten voldoen"*[121]. De Raad interpreteert deze opmerkingen van de Minister als volgt. De best presterende netbeheerders zullen altijd dienen als richtpunt voor de andere netbeheerders, ongeacht of de best presterende bedrijven de maatstaf bepalen. Door aanscherping van de efficiëntiedoelstellingen in de loop van de tijd zal het best presterende niveau op enig moment uiteindelijk de norm kunnen worden. De keuze voor een maatstaf op basis van de gemiddelde prestaties draagt dus bij aan het bereiken van de doelstellingen van de wet.

Samenvatting relatie tussen maatstaf en wettelijke doelstellingen

179. Samenvattend is de Raad van oordeel dat een maatstaf op basis van de gemiddelde prestaties van alle netbeheerders het beste aansluit bij de E-wet en de doelstellingen van de wetgever. De doelmatigheid van de bedrijfsvoering van netbeheerders wordt op deze wijze sterker bevorderd dan het geval zou zijn bij een maatstaf op basis van de 'best practice'. Hiermee draagt deze keuze van de Raad bij aan het bereiken van de doelstellingen van de wet.

Aanvullende voordelen maatstaf op basis van gemiddelde prestaties

180. Tot slot merkt de Raad nog op dat er aanvullende voordelen zijn bij het gebruik van de gemiddelde prestaties als maatstaf.

181. Het eerste voordeel is dat de sector als geheel zijn kosten terugverdient. Dit is niet zonder meer het geval bij een maatstaf op basis van de 'best practice'. Met zijn keuze zorgt de Raad er dus voor dat de prikkel voor een doelmatige bedrijfsvoering op termijn niet ten koste gaat van de kwaliteit van de distributienetten.

182. Het tweede voordeel is dat ook de netbeheerder(s) met de 'best practice' een sterkere prikkel ondervind(t)(en) om zijn bedrijfsvoering doelmatiger in te richten. Hij profiteert immers meer en langer, in vergelijking met een situatie waarbij hijzelf de maatstaf is, van de verbeteringen die hij heeft doorgevoerd in zijn bedrijfsvoering.

183. Het derde voordeel is dat een maatstaf op basis van gemiddelde prestaties robuuster is. De Raad moet namelijk bepalen welk jaar hij als uitgangspunt neemt bij het berekenen

[120] Tweede Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28 174, nr. 28, p. 13.

[121] Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 303, nr. 3, p. 4.

van de prestaties van netbeheerders. De best presterende netbeheerder in het ene jaar hoeft dat in het daaropvolgende jaar niet te zijn. Om een enigszins arbitraire keuze te voorkomen, hanteert de Raad de gemiddelde prestaties als uitgangspunt.

184. Tot slot is de maatstaf op basis van gemiddelde prestaties robuuster, omdat verschillen in kosten- en investeringspatronen tussen netbeheerders niet leiden tot onrealistisch hoge efficiëntiedoelstellingen. Een vereenvoudigd voorbeeld maakt dit duidelijk. Stel dat de efficiënte kosten per eenheid output gemiddeld 100 per jaar zijn. Netbeheerder A maakt in het eerste jaar 50 kosten per eenheid output, in het tweede jaar 150. Netbeheerder B kiest een ander investeringsmoment en heeft daarom een andere kostenspreiding: 150 per eenheid output in het eerste jaar en 50 in het tweede jaar. Op basis van de 'best practice' zou de maatstaf beide jaren 50 kosten per eenheid output zijn. Deze maatstaf is echter evident onrealistisch hoog; de efficiënte kosten per eenheid output bedragen immers 100. Door de maatstaf te baseren op een netbeheerder die in één specifiek jaar de laagste kosten heeft, bestaat het risico dat een niveau resulteert waarbij het voor geen enkele netbeheerder haalbaar is om de noodzakelijke kosten terug te verdienen. Door de maatstaf te baseren op gemiddelde prestaties, worden dergelijke patronen tussen netbeheerders voor een belangrijk deel geëlimineerd.

8.5.2.2 Berekening van de efficiënte kosten per eenheid output in 2010

185. De wijze waarop de Raad de efficiënte kosten berekent, is gewijzigd ten opzichte van de derde reguleringsperiode (zie ook paragraaf 6.2).

186. De Raad bepaalt de verwachte efficiënte kosten per eenheid output voor het jaar 2010 op basis van de efficiënte kosten per eenheid output voor het jaar 2007 en een verwachte productiviteitsverandering[122]. De Raad schat voor de berekening van de output voor het jaar 2007 de volumina voor het jaar 2007 door deze gelijk te stellen aan de volumina voor het jaar 2006. De Raad doet dit omdat de gerealiseerde volumina voor het jaar 2007 niet tijdig beschikbaar zijn.

Efficiënte kosten per eenheid output

187. De efficiënte kosten per eenheid output voor het jaar 2007 kan de Raad op het moment van inwerkingtreding van de vastgestelde *X*-factoren niet berekenen op basis van data voor het jaar 2007, omdat de Raad op dat moment niet over data voor het jaar 2007 beschikt. De Raad kiest er daarom voor om de efficiënte kosten voor het jaar 2007 te

[122] Formule (28) uit Bijlage 1.

baseren op de kostengegevens voor het jaar 2006, waarop de WACC van 5,5% (zie randnummer 136) is toegepast. Hierop dient een aantal correcties te worden toegepast. Ten eerste verwacht de Raad dat de netbeheerders in 2007 (het laatste jaar van de derde reguleringsperiode) een productiviteitsverandering hebben gerealiseerd die even groot is als die in de voorgaande jaren. De Raad corrigeert daarom de gestandaardiseerde economische kosten voor het jaar 2006 voor de in de jaren 2003 tot 2006 gerealiseerde productiviteitsverandering. Daarnaast corrigeert de Raad de gestandaardiseerde kosten voor het jaar 2006 ook voor kosten voor ORV's om de efficiënte kosten behoudens ORV te berekenen. Ten slotte corrigeert de Raad de resulterende kosten voor de inflatie om de kosten naar het juiste prijspeil te brengen.

Productiviteitsverandering

188. De Raad heeft een zienswijze ontvangen over de manier waarop hij de productiviteitsverandering berekende[123]. Naar aanleiding van deze zienswijze heeft de Raad het besluit aangepast. Waar hij voorheen de gemeten productiviteitsverandering corrigeerde voor catch-up, doet hij dat nu niet meer. Dit is een wijziging in de berekening van de productiviteitsverandering ten opzichte van de derde reguleringsperiode. In de derde reguleringsperiode werd de gemeten productiviteitsverandering gecorrigeerd voor catch-up, terwijl dat nu niet meer wordt gedaan. De Raad verwijst voor een uitgebreide toelichting op en motivering voor deze wijzigingen naar zienswijze 46 in Bijlage 5.

189. De Raad bepaalt de efficiënte kosten per eenheid output voor het jaar 2010 door de efficiënte kosten per eenheid output voor het jaar 2007 te corrigeren voor de verwachte productiviteitsverandering over de jaren 2007 tot en met 2010[124]. Deze verwachte productiviteitsverandering baseert de Raad op de gerealiseerde prestaties van netbeheerders in het recente verleden, namelijk tussen de jaren 2003, 2004, 2005 en 2006[125]. De Raad kan geen recentere gegevens meenemen bij deze berekening, omdat de Raad op het moment van inwerkingtreding van de vastgestelde *X*-factoren niet beschikt over kostendata van netbeheerders over het jaar 2007. Uit deze kostendata is af te leiden hoe productief elke netbeheerder is, met andere woorden, wat voor elke netbeheerder afzonderlijk de kosten per eenheid output zijn. Op basis van de kostendata van deze jaren kan de Raad per netbeheerder de verandering in productiviteit meten. Concreet gaat het dan om drie metingen van de productiviteitsverandering[126]: één meting van het

---

[123] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 46 in Bijlage 5 bij dit besluit.

[124] Formule (29) uit Bijlage 1.

[125] Formule (30) uit Bijlage 1.

[126] De gestandaardiseerde kosten voor het jaar 2005 worden ten behoeve van de productiviteitsmeting gecorrigeerd voor de effecten van de op-nul-stelling van het LUP. Het gehele effect van de op-nul-stelling van het LUP wordt uit de kosten gehaald, omdat de effecten van het

jaar 2006 ten opzichte van het jaar 2005, één meting van het jaar 2005 ten opzichte van het jaar 2004 en één van het jaar 2004 ten opzichte van het jaar 2003. Deze productiviteitsveranderingen verschillen vanzelfsprekend tussen netbeheerders. Immers, niet alle netbeheerders slagen erin om hun bedrijf exact op dezelfde wijze doelmatiger in te richten.

190. Om te komen tot de verwachte sectorbrede productiviteitsverandering voor de jaren 2007 tot en met 2010, berekent de Raad de gemiddelde gerealiseerde sectorbrede productiviteitsverandering voor de jaren 2003 tot en met 2006[127]. De gemiddelde gerealiseerde sectorbrede productiviteitsverandering baseert de Raad op de drie genoemde metingen van productiviteitsveranderingen. Hierbij brengt hij een weging aan in deze metingen om de individuele ontwikkelingen te vertalen naar een gelijkmatige ontwikkeling voor de gehele sector. De Raad berekent de gerealiseerde jaarlijkse productiviteitsverandering over een jaar door het relatieve verschil tussen kosten per output in dat jaar en het voorgaande jaar te bepalen[128]. De kosten worden steeds uitgedrukt in het prijspeil van het eerste jaar.

191. Verder wijst de Raad erop dat de productiviteitsverandering van netbeheerders niet wordt nagecalculeerd. De Raad heeft hiertoe in de vorige reguleringsperiode besloten[129] op verzoek van de netbeheerders en zet dit ook in de vierde reguleringsperiode voort. Door de afschaffing van de nacalculatie worden de financiële voordelen van eventuele efficiëntieverbeteringen omvangrijker. Hierdoor worden de netbeheerders nog meer geprikkeld om doelmatiger te werken. Verder wordt de productiviteitsmeting sinds de vorige reguleringsperiode bepaald door alle netbeheerders in plaats van alleen de efficiënte netbeheerders, welke leidt tot een representatievere productiviteitsmeting. Tenslotte wordt bij de productiviteitsmeting impliciet rekening gehouden met de effecten van volumegroei. De gemeten productiviteitsverandering bevat namelijk alle effecten die de productiviteit beïnvloeden, waaronder volumegroei. Doordat de verwachte productiviteitsverandering rekening houdt met de verwachte volumegroei, verwacht de Raad met de aanpassing op voorhand niet dat de regionale netbeheerders elektriciteit een meer dan redelijk rendement kunnen behalen als gevolg van volumegroei.

LUP reeds in de transporttarieven verwerkt zijn. Zonder deze correctie zouden netbeheerders inkomsten krijgen zonder dat hier kosten tegenover staan.

[127] Formule (31) uit Bijlage 1.

[128] Formule (32) uit Bijlage 1.

[129] Zie randnummers 6 en 7 van Bijlage A bij besluit van 27 juni 2006a.

8.5.3 Objectiveerbare regionale verschillen

192. De Raad houdt sinds de derde reguleringsperiode[130] rekening met het bestaan van eventuele ORV's. Hierdoor beoogt de Raad de wettelijke doelstelling "bevorderen gelijkwaardigheid in de doelmatigheid" beter te behalen. Door rekening te houden met eventuele ORV's zorgt de Raad er namelijk voor dat de totale inkomsten aansluiten op de kosten. De wijze waarop de Raad hiervoor corrigeert is echter gewijzigd ten opzichte van de vorige reguleringsperiode (zie ook paragraaf 6.2).

193. Ingevolge artikel 16 van de Bijlage bij de overeenkomst tussen de directeur DTe en de regionale netbeheerders elektriciteit met betrekking tot de regulering nettarieven elektriciteit in de periode 2001 t/m 2006 van 26 mei 2003 (hierna: de Overeenkomst Regulering Transporttarieven Elektriciteit[131]) heeft de Raad het Engelse onderzoeksbureau The Brattle Group (hierna: Brattle) gedurende de jaren 2004 tot en met 2006 onderzoek laten doen naar het bestaan van ORV's voor regionale netbeheerders gas en elektriciteit. De Raad gebruikt het eindrapport van Brattle[132] bij de vaststelling van ORV's voor regionale netbeheerders elektriciteit. De Raad is van mening dat Brattle het onderzoek zorgvuldig heeft uitgevoerd[133], onder meer door netbeheerders actief bij het onderzoek te betrekken.

Uitgangspunten bij de bepaling en verrekening van ORV's

194. De Raad hanteert de volgende uitgangspunten bij de bepaling en de verrekening van ORV's. Het eerste uitgangspunt is dat sprake is van een ORV indien voldaan is aan de volgende criteria:

a. Significantie: is een mogelijke ORV substantieel? Substantieel is daarbij gedefinieerd als: de gemiddelde kosten voor dit ORV, uitgedrukt als percentage van de gestandaardiseerde economische kosten, overschrijden voor ten minste één netbeheerder het sectorgemiddelde met meer dan 1%-punt.

b. Structureel: is een mogelijke ORV houdbaar over de tijd? Een ORV is houdbaar in de tijd als de meer- of minderkosten voor een netbeheerder ten opzichte van de overige netbeheerders structureel van aard zijn.

c. Objectiveerbaarheid. Een ORV is objectiveervaar indien de factor dan wel omstandigheid niet-beïnvloedbaar is door het management én indien het ORV

---

[130] Zie het besluit van 27 juni 2006a.

[131] Zie www.energiekamer.nl.

[132] The Brattle Group, *Regional Differences for Gas and Electricity Companies in the Netherlands*, maart 2006, www.energiekamer.nl (hierna: Brattle 2006).

[133] Zie ook het besluit van 27 juni 2006a.

objectief is vast te stellen. Ter verduidelijking geeft de Raad een voorbeeld. Stel, netbeheerder A beheert een net in een regio met hoge bergen. Dit feit op zichzelf is niet beïnvloedbaar door het management. De wijze waarop netbeheerder A vervolgens zijn net beheert (materiaalkeuze, onderhoudsfilosofie etc.) *gegeven* de hoge bergen beschouwt de Raad wel als beïnvloedbaar.

195. Het tweede uitgangspunt is dat de verrekeningswijze van eventuele ORV's moet bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen van de wetgever (zie paragraaf 5.1). Eén van deze doelstellingen is dat netbeheerders een redelijk rendement behalen, en niet een rendement dat hoger is dan in het economisch verkeer gebruikelijk[134]. Ook heeft de wetgever bepaald dat bij de transporttarieven van een netbeheerder het uitgangspunt is dat de kosten worden toegerekend aan de tariefdragers betreffende de diensten die deze kosten veroorzaken[135]. Volgens de Raad betekent dit dat sprake moet zijn van kostengeoriënteerde inkomsten. De Raad kiest er daarom voor om de totale inkomsten van iedere netbeheerder afzonderlijk zodanig te bepalen dat alleen de noodzakelijke kosten worden terugverdiend. Concreet betekent dit dat een netbeheerder zonder ORV alleen efficiënte kosten per eenheid output vergoed krijgt. Een netbeheerder met ORV krijgt daarentegen de efficiënte kosten per eenheid output én de kosten als gevolg van het ORV vergoed in zijn totale inkomsten. Door de totale inkomsten te koppelen aan de kosten van netbeheerders doet de Raad recht aan de wettekst.

196. Het volgende voorbeeld illustreert het tweede uitgangspunt van de Raad. Stel er zijn twee netbeheerders met een gelijke output. Netbeheerder A heeft kosten van 90, netbeheerder B heeft kosten van 110. De gemiddelde kosten bedragen 100, en dus bedragen de uniforme inkomsten voor beide netbeheerders ook 100. De Raad constateert vervolgens dat netbeheerder B als gevolg van een ORV 20 aan kosten heeft. De Raad houdt vervolgens rekening met deze kosten in de reguleringssystematiek. Concreet betekent dit dat de gemiddelde kosten voor beide netbeheerders (exclusief de kosten voor het ORV) gelijk zijn aan 90. Immers, de kosten voor netbeheerder A bedragen 90 en de kosten voor netbeheerder B bedragen ook 90 (110 minus 20). Daarmee bedragen de uniforme inkomsten van de netbeheerders ook 90. Het resultaat van het identificeren van het ORV is in dit geval dat netbeheerder B meer inkomsten krijgt om de objectiveerbare kostenverschillen te vergoeden: 100 als de Raad geen rekening met ORV's houdt en 110 (90 plus 20) als de Raad wél rekening met ORV's houdt. Netbeheerder A krijgt door het identificeren van het ORV 10 inkomsten minder, namelijk 100 versus 90. Voorheen kreeg hij namelijk een vergoeding die tevens diende om kosten te vergoeden die hij zelf niet maakte. Dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn bij een netbeheerder die een

[134] Ingevolge artikel 41, derde lid van de E-wet.

[135] Ingevolge artikel 41b, eerste lid, onderdeel a van de E-wet.

vergoeding krijgt voor het ORV 'lokale heffingen', terwijl deze netbeheerder geen extra kosten heeft in de vorm van lokale heffingen. Het ontvangen van een vergoeding zou dan ingaan tegen de doelstelling van de wetgever. De wetgever heeft namelijk bepaald dat rendementen niet hoger mogen zijn dan in het economische verkeer gebruikelijk én dat sprake moet zijn van kostengeoriënteerde inkomsten.

197. Het derde uitgangspunt is dat de Raad kosten voor ORV's vergoedt vanaf de eerstvolgende reguleringsperiode nadat zij door de Raad als ORV zijn aangemerkt. De Raad past geen correctie toe met terugwerkende kracht over eerdere reguleringsperioden. Op basis van de wet en de Overeenkomst Regulering Transporttarieven Elektriciteit is de Raad daar niet toe verplicht. Bovendien leidt een dergelijke aanpassing tot onzekerheid bij afnemers, netbeheerders en investeerders over de rechtmatigheid van vroegere inkomsten en tarieven en het verloop van toekomstige inkomsten en tarieven.

198. Het vierde uitgangspunt van de Raad is dat alleen sprake is van een ORV zolang deze aan alle criteria voldoet en blijft voldoen. Het identificeren van ORV's in dit besluit betekent dus niet automatisch dat deze factor tot in het oneindige zal worden aangemerkt als ORV. Indien nodig kan dit iedere reguleringsperiode worden herzien. Wijzigingen in wet- en regelgeving, fusies, overnames en dergelijke kunnen voor de Raad aanleiding zijn om opnieuw te toetsen of er nog wel sprake is van een ORV. Indien dat niet het geval is, dan krijgt de netbeheerder van de Raad geen inkomsten meer ter dekking van de kosten die met deze factor zijn gemoeid.

199. Het vijfde en laatste uitgangspunt is dat de Raad elke reguleringsperiode opnieuw factoren als ORV kan identificeren. De Raad sluit namelijk niet uit dat er mogelijkerwijs in de toekomst nieuwe ORV's worden aangedragen door belanghebbenden, dan wel dat er nieuwe data beschikbaar komen met betrekking tot al onderzochte factoren waarvan tot op heden niet is bewezen dat deze daadwerkelijk als ORV aan te merken zijn. Indien een netbeheerder aannemelijk kan maken dat er een mogelijke ORV is, dan zal de Raad op dat moment beoordelen of en, zo ja, op welke wijze een (vervolg)onderzoek op zijn plaats is. Bij deze beoordeling zal de Raad tevens de kosten en baten van een dergelijke analyse betrekken.

ORV's voor regionale netbeheerders elektriciteit

200. Op basis van het onderzoek van Brattle heeft de Raad in de derde reguleringsperiode geconcludeerd dat de factor "lokale heffingen" (bestaande uit precariobelasting en gedoogbelasting) en de factor "waterkruisingen" voldeden aan de criteria van een ORV. De Raad vond het daarom gerechtvaardigd dat hij bij de bepaling van de totale inkomsten van elke netbeheerder afzonderlijk rekening hield met de hoogte van "lokale heffingen" en "waterkruisingen".

201. De Raad constateert thans dat een deel van de "lokale heffingen" en de "waterkruisingen" betrekking heeft op de HS-netten. Het beheer van deze netten wordt met ingang van 1 januari 2008 overgedragen aan TenneT. De Raad acht het onredelijk als een netbeheerder inkomsten vergoed krijgt, als daar geen kosten tegenover staan (zie ook paragraaf 8.4). De omvang van de factoren is daarom gecorrigeerd voor de kosten die samenhangen met de HS-netten die worden overgedragen aan TenneT[136]. In randnummer 198 heeft de Raad tevens reeds aangegeven dat er alleen sprake is van een ORV zolang deze aan alle criteria voldoet en blijft voldoen. De Raad heeft daarom, mede op verzoek van enkele belanghebbenden[137], uitvoerig getoetst of na de beheeroverdracht van de HS-netten de resterende kosten die samenhangen met de factoren "lokale heffingen" en "waterkruisingen" voldoen aan de criteria van een ORV, zoals die zijn geformuleerd in randnummer 194 en verder. Dit betreft met name het criterium van significantie. Indien deze kosten niet meer voldoen aan de criteria van een ORV, dan krijgen de netbeheerders van de Raad geen individuele inkomstencorrectie meer ter dekking van de desbetreffende kosten die met deze factor zijn gemoeid. Op grond van deze toets komt de Raad tot de conclusie dat thans beide factoren nog voldoen aan de gestelde criteria.

202. Zoals uit het vorige randnummer blijkt, blijft de factor "lokale heffingen" na de beheeroverdracht van de HS-netten voldoen aan alle criteria. Over de omvang van de correctie voor de factor "lokale heffingen" merkt de Raad het volgende op. De Raad beschikt bij het vaststellen van de *x*-factoren nog niet over de feitelijke gegevens[138]. Daarom maakt hij gebruik van geschatte gegevens voor lokale heffingen om de verwachte ORV-kosten voor 2010 te berekenen[139]. De geschatte kosten voor lokale heffingen in 2010 zijn gelijk aan de hoogte van deze kosten van iedere netbeheerder afzonderlijk in het jaar 2007 (exclusief de kosten die samenhangen met de HS-netten). De kosten in 2007

[136] Zie in dit verband hetgeen is opgemerkt in paragraaf 8.6 en Bijlage 3

[137] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijzen 54 en 55 in Bijlage 5 bij onderhavig besluit.

[138] De kosten van lokale heffingen kunnen van jaar tot jaar verschillen.

[139] Formule (33) uit Bijlage 1.

worden op hun beurt geschat door de kosten voor 2006 te infleren naar 2007[140]. Voor netbeheerders die lokale heffingen hebben afgekocht, baseert de Raad de kosten in het jaar 2006 op de jaarlijkse afschrijvingsbedragen. Voor 2006 beschikt de Raad alleen over de hoogte van de kosten voor precariobelasting, niet over de kosten voor gedoogbelasting. De Raad betrekt het onderzoek van Brattle bij zijn inschatting van de kosten voor gedoogbelasting. De Raad schat de kosten voor 2006 door de door Brattle geïdentificeerde kosten voor gedoogbelastingen voor het jaar 2003 te corrigeren met de relevante cpi's. Verder is de Raad voornemens om de tarieven van netbeheerders jaarlijks te corrigeren op grond van de bevoegdheidsgrondslag in artikel 41c, tweede lid, onderdeel c van de E-wet. Bij deze correctie houdt de Raad rekening met afwijkingen tussen geschatte en feitelijke gegevens (inclusief wettelijke heffingsrente) voor lokale heffingen gedurende de vierde reguleringsperiode.

203. Naar aanleiding van de zienswijzen[141] merkt de Raad op dat de Tweede Kamer een motie heeft aangenomen waarin zij het Kabinet verzoekt om de netbeheerders een vrijstelling te verlenen voor de precariobelasting[142]. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: de Minister van BZK) is voornemens om, namens het Kabinet, deze motie uit te voeren[143]. Als gedurende de vierde reguleringsperiode deze motie wordt uitgevoerd, dan voldoet de factor "lokale heffingen" niet langer aan het criterium van significantie. De Raad merkt deze factor vanaf dat moment niet langer aan als ORV. Derhalve hanteert de Raad vanaf dat moment voor het berekenen van de tariefcorrectie een realisatie van nul.

204. Zoals de Raad reeds in randnummer 201 heeft vastgesteld, blijft ook de factor "waterkruisingen" na de beheeroverdracht van de HS-netten voldoen aan alle criteria. Over de omvang van de correctie voor de factor "waterkruisingen" merkt de Raad het volgende op. De Raad heeft vastgesteld dat de meerkosten als gevolg van deze factor in 2006 EUR 2.748.959 bedroegen. Hiervan heeft EUR 673.447 betrekking op de netten die achterblijven bij de desbetreffende regionale netbeheerder[144]. De verwachte kosten in 2010 worden als volgt bepaald. Op de kosten in het jaar 2006, exclusief de kosten die betrekking hadden op de HS-netten, past de Raad de wettelijke formule toe om tot een

---

[140] Formule (34) uit Bijlage 1.

[141] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 59 in Bijlage 5 bij dit besluit.

[142] Motie de Pater – van der Meer, Tweede Kamer, vergaderjaar 2004-2005, 29 800 B, nr. 9.

[143] Dit is in een brief van de Minister van BZK aan de Tweede Kamer meegedeeld (Tweede Kamer, vergaderjaar 2004-2005, 26 213, nr. 17) en later bevestigd tijdens het Algemeen Overleg van de Tweede Kamer met de Minister van BZK van 7 maart 2008 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 31 200 B, nr. 15, p. 5.

[144] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 54 in Bijlage 5 bij onderhavig besluit.

~~bedrag te komen voor het jaar 2007. Dit bedrag brengt de Raad vervolgens met de berekende sectorbrede productiviteitsverandering naar het jaar 2010[145]. De Raad is namelijk van mening dat voor de kosten van dit ORV ook de productiviteitsverbetering haalbaar is[146].~~

~~205. De Raad merkt tot slot op dat hij zienswijzen[147] heeft ontvangen waaruit blijkt dat enkele netbeheerders van mening zijn dat de Raad in onderhavig besluit rekening moet houden met aansluitdichtheid als ORV, eventueel met terugwerkende kracht naar het begin van de vierde reguleringsperiode. De Raad constateert dat hij op basis van het eindrapport van Brattle aansluitdichtheid niet heeft kunnen aanmerken als een ORV. In het jaar 2006 heeft de Raad daarom besloten om een additioneel onderzoek hiernaar uit te voeren. De resultaten van dit onderzoek waren ten tijde van het vaststellen van onderhavig besluit nog niet bekend. De Raad is het echter eens met de netbeheerders dat als aansluitdichtheid een ORV blijkt te zijn, de Raad hiermee in de vierde reguleringsperiode rekening dient te houden. De Raad heeft daarom besloten, voor zover nodig en mogelijk, dit besluit uit te breiden indien de resultaten van het nog lopende onderzoek naar aansluitdichtheid daar aanleiding toe geven.~~

8.6 Effecten beheeroverdracht van de HS-netten

206. De Raad heeft de reikwijdte van onderhavig besluit gewijzigd ten opzichte van de derde reguleringsperiode. Deze wijziging vloeit voort uit de beheeroverdracht van de HS-netten van de regionale netbeheerders elektriciteit naar TenneT, ingevolge de Won.

207. Uit de artikelen X en XA van de Won en de daarop betrekking hebbende parlementaire geschiedenis[148] volgt dat in dit besluit rekening moet worden gehouden met de effecten van de beheeroverdracht van de HS-netten van de regionale netbeheerders elektriciteit aan TenneT. Om de tekst overzichtelijk te houden, bespreekt de Raad in deze paragraaf op hoofdlijnen op welke wijze de Raad in de reguleringssystematiek van de regionale netbeheerders elektriciteit rekening houdt met bovengenoemde effecten. Bijlage 3 bevat een gedetailleerde beschrijving met betrekking tot de wijze waarop de Raad corrigeert voor de effecten van de beheeroverdracht.

---

[145] Formule (35) uit Bijlage 1.

[146] Zie het besluit van 27 juni 2006a

[147] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 61 in Bijlage 5 bij dit besluit.

[148] Zie paragraaf 5.1.

208. De beheeroverdracht van de HS-netten houdt in dat de regionale netbeheerders elektriciteit het beheer van de HS-netten overdragen aan TenneT[149]. TenneT beheert thans het landelijk hoogspanningsnet. Ingevolge artikel I, onderdeel A en artikel XIII, tweede lid van de Won omvat het landelijk hoogspanningsnet per 1 januari 2008 alle netten die bestemd zijn voor transport van elektriciteit op een spanningsniveau van 110 kV of hoger. Meer concreet betekent dit dat de regionale netbeheerders elektriciteit, die HS-netten in beheer hadden, het beheer van de HS-netten per 1 januari 2008 overdragen aan TenneT. De Raad heeft de bevoegdheid om de totale inkomsten van de betrokken netbeheerders te corrigeren voor de diverse elementen die een rol kunnen spelen bij de beheeroverdracht.

209. De transporttarieven van de netbeheerders dienen, ingevolge artikel 41b, eerste lid, onderdeel a van de E-wet, ter dekking van de kosten die een netbeheerder maakt voor het beheer van de netten. Derhalve is het van belang om het effect van de beheeroverdracht op de kosten van de regionale netbeheerders elektriciteit te bepalen. Deze aanpak komt overeen met het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders[150].

210. De Raad heeft zienswijzen ontvangen, onder meer op zijn aanvulling op het ontwerpbesluit[151], die hebben geleid tot wijzigingen van het besluit. Ten eerste heeft de Raad zienswijzen ontvangen over de te gebruiken data voor het berekenen van de kostendaling, die per saldo optreedt als gevolg van de beheeroverdracht van de HS-netten[152]. Naar aanleiding hiervan heeft de Raad het besluit aangepast. Voor de berekening van deze kostendaling gebruikt de Raad nu de rekenvolumina van 2006, in plaats van die van 2005. Daarnaast hanteert de Raad het net waarop een aangeslotene fysiek is aangesloten als uitgangspunt om te bepalen of deze aangeslotene overgaat naar TenneT of achterblijft bij de regionale netbeheerder elektriciteit.

211. Ten tweede heeft de Raad zienswijzen ontvangen over de verrekeningswijze van meerkosten HS-netten[153]. Naar aanleiding hiervan heeft de Raad het besluit aangepast. De Raad heeft toegevoegd dat hij het redelijk acht dat op grond van artikel XA van de Won alleen kosten worden vergoed die niet direct voortvloeien uit de uitvoering van

---

[149] De HS-netten waren voorheen in beheer van Delta, Continuon, Essent, TenneT (regionaal) en Stedin.

[150] Zie bladzijde 13, 14 en 27 van de Eindrapportage van de gezamenlijke netbeheerders, *Methode ter bepaling van de regulatorische kosten van de HS-netten*, 7 mei 2007, www.energiekamer.nl.

[151] Aanvulling van 25 april 2008 op het ontwerpbesluit van 30 augustus 2007 met kenmerk 102610_1/13 en 102484/66, www.energiekamer.nl (hierna: aanvulling op het ontwerpbesluit).

[152] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 72 in Bijlage 5.

[153] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 78 en 79 in Bijlage 5.

taken die zijn neergelegd in artikel 16, eerste lid van de E-wet. ~~Ook heeft de Raad besloten om gerealiseerde meerkosten HS-netten tot en met 30 juni 2008 te vergoeden (in plaats van tot en met 31 december 2007).~~

212. Ten derde heeft de Raad zienswijzen ontvangen over de het criterium 'substantieel' bij de vergoeding van meerkosten HS-netten[154]. Naar aanleiding hiervan heeft de Raad het besluit aangepast. De Raad heeft de gestelde grens van 1 procent van de gestandaardiseerde economische kosten geschrapt.

8.6.1 Kosteneffecten beheeroverdracht

213. De beheeroverdracht heeft een tweetal effecten op de kosten van de regionale netbeheerders elektriciteit. Tevens zijn er enkele neveneffecten op de kosten van regionale netbeheerders elektriciteit die *mogelijk kunnen* optreden als gevolg van de beheeroverdracht.

214. Het eerste effect is een *kostenverlagend* effect. Achtergrond hierbij is dat de regionale netbeheerders elektriciteit na de beheeroverdracht de netbeheertaken niet meer uitvoeren voor wat betreft de HS-netten. Daardoor verminderen de kosten van de regionale netbeheerders elektriciteit met de kosten van de HS-netten. Deze kosten bestaan uit operationele kosten, afschrijvingen en een redelijk rendement over het geïnvesteerd vermogen voor zover dit de HS-netten betreft.

215. Het tweede effect is een *kostenverhogend* effect. Dit wordt veroorzaakt doordat de inkoopkosten transport van de regionale netbeheerders elektriciteit na de beheeroverdracht toenemen. Na de beheeroverdracht dienen de regionale netbeheerders elektriciteit niet alleen te betalen voor transportcapaciteit op de EHS-netten, maar ook voor transportcapaciteit op de HS-netten. Hierdoor nemen de inkoopkosten transport toe.

216. Het kostenverlagende en kostenverhogende effect kunnen grotendeels tegen elkaar worden weggestreept. Immers, de extra inkoopkosten voor de regionale netbeheerders elektriciteit (het kostenverhogende effect) zijn direct gerelateerd aan de kosten voor het beheer van de HS-netten (het kostenverlagende effect). Een uitzondering hierop zijn de kosten die toegerekend worden aan het transport voor direct aangeslotenen op de HS-netten. Deze kosten worden direct door deze aangeslotenen betaald en vormen derhalve

[154] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 81 in Bijlage 5.

geen onderdeel van de inkoopkosten voor de regionale netbeheerders elektriciteit. Het effect hiervan is dat er per saldo sprake is van een kostendaling voor de netbeheerders. Deze kostendaling is gelijk aan de omvang van de kosten voor de HS-netten die zijn toegerekend aan het transport voor direct aangeslotenen op deze HS-netten.

217. De Raad berekent de omvang van deze kostendaling als volgt. Het deel van de beheerkosten HS-netten voor het transport naar direct aangeslotenen (als deel in de totale kosten) wordt gelijkgesteld aan het deel van de inkomsten uit direct aangesloten (product van de tarieven in het jaar 2007 voor direct aangesloten en de rekenvolumina) als deel van de totale inkomsten.

218. Er zijn drie neveneffecten op de kosten van regionale netbeheerders elektriciteit geïdentificeerd die *mogelijk kunnen* optreden als gevolg van de beheeroverdracht. Ten *eerste* is het mogelijk dat er synergievoordelen voor het beheer van de HS-netten optreden als gevolg van de overdracht, waardoor de extra inkoopkosten van regionale netbeheerders elektriciteit worden beperkt. De Raad houdt bij het vaststellen van het effect van de beheeroverdracht op de kosten van de regionale netbeheerders elektriciteit in dit besluit nog geen rekening met deze effecten. In het algemeen loopt de Raad namelijk niet vooruit op verwachte ontwikkelingen in de omgeving van de netbeheerders die mogelijk een kostenverhogend of kostenverlagend effect hebben, tenzij een ontwikkeling in wetgeving is vastgelegd en het financiële effect ondubbelzinnig is vast te stellen. Hiervan is thans geen sprake. Het *tweede* neveneffect heeft betrekking op eventuele door een regionale netbeheerder elektriciteit gerealiseerde kosten met een uniek eenmalig karakter, die gemaakt worden om de beheeroverdracht te faciliteren (hierna: meerkosten HS-netten). Het gaat dan om kosten die niet direct voortvloeien uit de uitvoering van taken die zijn neergelegd in artikel 16, eerste lid van de E-wet. Indien een regionale netbeheerder elektriciteit het financiële effect van dergelijke kosten in voldoende mate onderbouwt én indien dergelijke kosten aan een aantal criteria voldoen, dan houdt de Raad bij het bepalen van de effecten van de beheeroverdracht rekening met deze kosten. Het *derde* neveneffect is het effect van de beheeroverdracht op de kosten van individuele regionale netbeheerders elektriciteit . De Raad houdt rekening met de sectorbrede effecten van de beheeroverdracht op de kosten van regionale netbeheerders elektriciteit. De Raad houdt (behoudens meerkosten HS-netten) geen rekening met individuele effecten. De Raad acht het compenseren van individuele effecten juridisch niet mogelijk en tevens niet noodzakelijk.

8.6.2 Effecten beheeroverdracht op de reguleringssystematiek

219. De beheeroverdracht en de daarmee gepaard gaande kosteneffecten leiden tot aanpassingen in de reguleringssystematiek van de regionale netbeheerders elektriciteit en in het bijzonder tot een correctie van de begin- en eindinkomsten. In de komende randnummers wordt beschreven op welke wijze de Raad de effecten van de beheeroverdracht verwerkt in de begin- en eindinkomsten van de regionale netbeheerders elektriciteit.

De begininkomsten

220. Om met de effecten van de beheeroverdracht rekening te houden, wijzigt de Raad de berekening van de begininkomsten op een drietal punten.

221. Ten eerste houdt de Raad bij het vaststellen van de begininkomsten er rekening mee dat er, zoals boven beschreven, per saldo een kostendaling is als gevolg van de beheeroverdracht. De Raad houdt hier rekening mee door een correctie op de rekenvolumia. Het effect heeft de Raad gelijk gesteld aan het product van de tarieven in het jaar 2007 en de volumina van de direct aangeslotenen op de over te dragen HS-netten van een netbeheerder. Dit betekent dat de rekenvolumina voor het vaststellen van de begininkomsten van de vierde reguleringsperiode zijn verminderd met de volumes voor direct aangeslotenen op over te dragen HS-netten.

222. Ten tweede houdt de Raad rekening met meerkosten HS-netten als gevolg van de beheeroverdracht, indien deze meerkosten HS-netten aan een aantal criteria voldoen én indien een regionale netbeheerder elektriciteit het financiële effect van de meerkosten HS-netten in voldoende mate onderbouwt. Indien daar naar het oordeel van de Raad sprake van is, past hij een correctie toe op de begininkomsten van de betreffende regionale netbeheerder elektriciteit voor deze meerkosten HS-netten.

223. De derde wijziging betreft het effect van de beheeroverdracht op ORV's[155]. De Raad acht het onredelijk dat een regionale netbeheerder elektriciteit nog inkomsten vergoed krijgt voor een ORV die betrekking heeft op een over te dragen HS-net. Bij het vaststellen van de begininkomsten houdt de Raad rekening met dit effect.

De eindinkomsten

224. Om met de effecten van de beheeroverdracht rekening te houden wijzigt de Raad de berekening van de eindinkomsten op drie punten.

---

[155] Voor meer informatie verwijst de Raad naar paragraaf 8.5.3.

225. De eerste wijziging betreft een correctie in de berekening van de verwachte sectorbrede efficiënte kosten in het jaar 2010. Door de beheeroverdracht van de HS-netten valt het deel van de kosten ten behoeve van transport aan direct aangeslotenen op over te dragen HS-netten weg.

226. De tweede wijziging heeft betrekking op de samengestelde output. De samengestelde output wordt vastgesteld op basis van gestandaardiseerde (sector)tarieven en rekenvolumina zonder de volumes van direct aangeslotenen op HS-netten die worden overgedragen.

227. De derde wijziging heeft betrekking op ORV's. De Raad acht het onredelijk dat een netbeheerder nog inkomsten vergoed krijgt voor een ORV die betrekking heeft op een over te dragen HS-net. Bij het vaststellen van de begininkomsten houdt de Raad tevens rekening met het effect van de beheeroverdracht op ORV's[156].

8.7 Tot slot

228. In dit hoofdstuk heeft de Raad een uitgebreide beschrijving van de methode tot vaststelling van de *x*-factor gegeven. Centraal in deze beschrijving staan de kernbegrippen begininkomsten en eindinkomsten. Door toepassing van de *x*-factor ontwikkelen de begininkomsten zich gedurende de drie jaren van de vierde reguleringsperiode geleidelijk naar de eindinkomsten.

229. Het niveau van de eindinkomsten weerspiegelt de doelstellingen van de wetgever. Dit komt omdat de Raad de eindinkomsten gelijk stelt aan de efficiënte kosten per eenheid output in het jaar 2010 en de kosten voor eventuele ORV's. In de efficiënte kosten is onder meer een redelijk rendement verwerkt. Met het gelijkstellen van de totale inkomsten aan de kosten beoogt de Raad te voorkomen dat de netbeheerders een substantieel hogere winst behalen dan de wetgever redelijk acht.

230. Tot slot verwijst de Raad nog naar Bijlage 1 en Bijlage 3. In Bijlage 1 is de methode in rekenkundige formules uitgeschreven. In Bijlage 3 staan de rekenkundige formules met betrekking tot de beheeroverdracht van de HS-netten. Een deel van deze formules bestaat uit aanpassingen van de formules uit Bijlage 1.

---

[156] Idem.

9 Methode tot vaststelling van de q-factor

231. De Raad beschrijft in dit hoofdstuk gedetailleerd de verschillende onderdelen van de methode tot vaststelling van de *q*-factor. De Raad zal daarbij gemaakte keuzes motiveren. De Raad is van oordeel dat alle onderdelen samen resulteren in een methode, waarmee de doelstellingen van de wetgever zo goed mogelijk behaald kunnen worden. Bovendien vindt de Raad dat de onderdelen in onderlinge samenhang bekeken dienen te worden.

232. De Raad wijst er op dat de beheeroverdracht van de HS-netten zoals in Bijlage 3 beschreven een direct effect heeft op de begininkomsten van de betrokken netbeheerders[157] Deze begininkomsten bepalen mede de hoogte van de *q*-factor. Dit heeft echter geen effect op de methode tot vaststelling van de *q*-factor zoals beschreven in dit hoofdstuk. De methode tot vaststelling van de *q*-factor is in hoofdlijnen gelijk aan de methode uit de vorige reguleringsperiode[158].

9.1 Kernbegrippen

233. In figuur 2 beschrijft de Raad de samenhang tussen een aantal kernbegrippen van de methode tot vaststelling van de *q*-factor. Dit heeft als doel om de onderlinge relaties tussen de kernbegrippen te verduidelijken.

[157] Zie ook paragraaf 8.6.

[158] Zie besluit van 27 juni 2006b

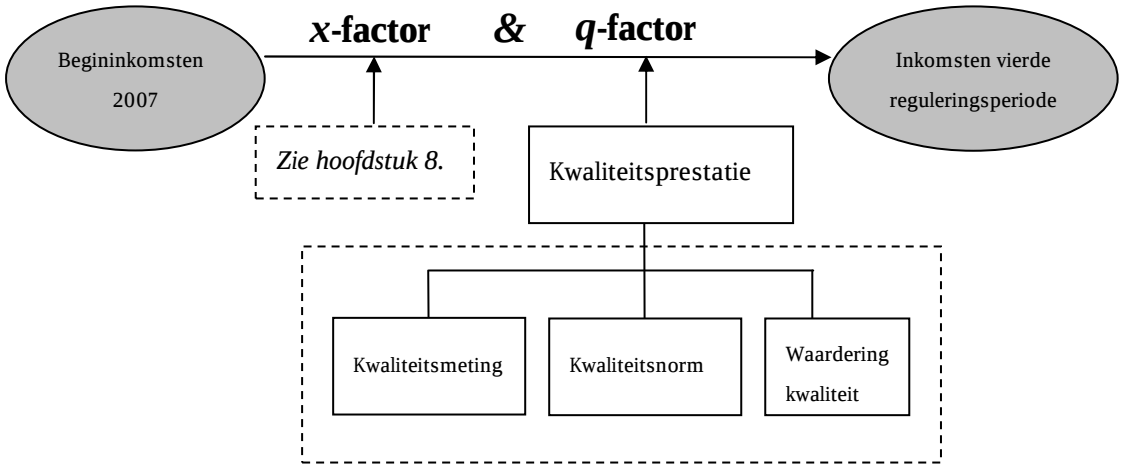

Figuur 2: Schematische weergave van de samenhang van een aantal kernbegrippen

234. De kernbegrippen in figuur 2 hangen op de volgende wijze samen. De Raad beoogt met de kwaliteitsterm voor de vierde reguleringsperiode de doelstelling van de wetgever zoveel als mogelijk te behalen. De kwaliteitsterm dient om regionale netbeheerders elektriciteit te stimuleren om de optimale transportkwaliteit te behalen. De Raad verwerkt deze doelstelling in de hoogte van de totale inkomsten van de regionale netbeheerders elektriciteit in de vierde reguleringsperiode. Dit doet de Raad door de totale inkomsten van de regionale netbeheerders elektriciteit geleidelijk aan te passen (door middel van de *q*-factor) op basis van de geleverde kwaliteitsprestatie van netbeheerders en op basis van de doelmatigheidskorting (zie hoofdstuk 8). De Raad maakt hierbij gebruik van de wettelijke formule uit artikel 41b, eerste lid, onderdeel d van de E-wet[159].

235. De methode om de *q*-factor te bepalen kan globaal als volgt worden weergegeven. Er wordt ten eerste een kwaliteitsnorm vastgesteld die gebaseerd is op de gemiddelde onderbrekingsduur in Nederland. Vervolgens wordt de gemiddelde onderbrekingsduur van een individuele netbeheerder berekend. Deze laatste wordt de kwaliteitsmeting genoemd. De kwaliteitsmeting wordt vervolgens vergeleken met de kwaliteitsnorm. Aan de verschillen tussen de kwaliteitsmeting en de kwaliteitsnorm worden bedragen gekoppeld die een netbeheerder bij zijn inkomsten kan optellen of in mindering moet brengen. Deze bedragen worden kwaliteitsprestaties genoemd. Als een netbeheerder een positieve kwaliteitsprestatie heeft (een lagere gemiddelde onderbrekingsduur dan de norm), mag deze netbeheerder meer inkomsten verdienen. Andersom worden de

[159] De inflatie wordt buiten beschouwing gelaten.

inkomsten van een netbeheerder lager bij een negatieve kwaliteitsprestatie (een lagere gemiddelde onderbrekingsduur dan de norm). De kwaliteitsprestaties worden vervolgens rekenkundig uitgesmeerd over de vierde reguleringsperiode ter bepaling van de *q*-factoren.

236. Hieronder licht de Raad de kernbegrippen puntsgewijs toe. Een nadere uitwerking van de belangrijkste begrippen volgt in latere paragrafen.

Begininkomsten 2007

237. De Raad definieert de begininkomsten van de vierde reguleringsperiode voor elke netbeheerder afzonderlijk als de totale inkomsten voor het jaar 2007, zoals bedoeld in artikel 41b, eerste lid, onderdeel d van de E-wet. Deze inkomsten worden gebruikt ter bepaling van de totale inkomsten voor het jaar 2008. De begininkomsten zijn zodoende gelijk aan het product van de tarieven in het jaar 2007 en de rekenvolumina voor de vierde reguleringsperiode. In het vorige hoofdstuk is hierbij uitvoerig stilgestaan. Hierbij heeft de Raad aangegeven dat voor het vaststellen van de *x*-factor voor de vierde reguleringsperiode een aantal correcties zijn uitgevoerd op de tarieven. Eén van deze correcties betreft de correctie voor het effect van de *q*-factoren. Bij het bepalen van de *q*-factor worden de begininkomsten in het jaar 2007[160] niet gecorrigeerd voor de *q*-factor. De reden hiervoor is als volgt. Bij het bepalen van de *x*-factor wordt gecorrigeerd voor effecten die de inkomsten beïnvloeden en die geen directe relatie hebben met de kosten, zoals de *q*-factor. De *q*-factor is namelijk niet een losstaande kostenpost, maar het resultaat van de gemaakte kosten van netbeheerders die meegenomen worden bij het bepalen van de *x*-factor. Echter, de *q*-factor (en ook de *x*-factor) wordt toegepast op de totale inkomsten van netbeheerders waarbij het effect van de *q*-factor uit het voorgaande jaar hierin is verwerkt, zoals blijkt uit artikel 41b, eerste lid, onderdeel d van de E-wet.

Kwaliteitsprestatie

238. De hoogte van de *q*-factor wordt bepaald op basis van de kwaliteitsprestatie. De kwaliteitsprestatie is de uitkomst van de kwaliteitsvergelijking tussen de verschillende netbeheerders. Het is een geldbedrag dat in de inkomsten van netbeheerders verwerkt wordt via de *q*-factor. Een positieve kwaliteitsprestatie betekent een positieve *q*-factor. Een negatieve kwaliteitsprestatie betekent een negatieve *q*-factor[161].

---

[160] Formule (3) uit Bijlage 4.

[161] Dit hoeft niet altijd te gelden vanwege twee redenen. Ten eerste worden de *q*-factoren afgerond. Ten tweede worden de *q*-factoren gebaseerd op de relatieve kwaliteitsontwikkeling (zie ook randnummer 256).

Kwaliteitsmeting en kwaliteitsnorm

239. De kwaliteit van het transport van een netbeheerder wordt over een periode gemeten en vergeleken met de kwaliteitsnorm. De kwaliteit van het transport van een netbeheerder wordt hierbij gemeten aan de hand van het aantal storingsminuten bij afnemers. De kwaliteitsnorm wordt hierbij bepaald aan de hand van de gemiddelde kwaliteit van het transport van de regionale netbeheerders elektriciteit.

Waardering kwaliteit

240. De kwaliteitsprestatie kan alleen in geld uitgedrukt worden als storingsminuten een bepaalde waarde hebben. Deze waarde is gebaseerd op een onderzoek uitgevoerd door SEO Economisch Onderzoek (hierna: SEO) in samenwerking met KEMA Consulting (hierna: KEMA)[162].

9.2 Reikwijdte kwaliteitsregulering

241. De reikwijdte van de kwaliteitsregulering is niet gewijzigd ten opzichte van de derde reguleringsperiode.

242. Het systeem van kwaliteitsregulering is onderdeel van de maatstafconcurrentie (zie paragraaf 7.1). Kwaliteitsregulering heeft betrekking op onderbrekingen ervaren door de aangeslotenen van een netbeheerder op het laagspanningsnet (hierna: LS-net) waarvan de oorzaak ligt in het LS-net of middenspanningsnet (hierna: MS-net). Voor de definities die nodig zijn voor een consistente storingsregistratie, wordt verwezen naar de definities die gehanteerd worden in de *Regeling kwaliteitsaspecten netbeheer elektriciteit en gas*[163]. De in deze regeling gehanteerde definities hebben als grondslag een set van afspraken over storingsregistraties met de naam NESTOR. Het systeem van kwaliteitsregulering heeft betrekking op onderbrekingen ervaren door klanten van netbeheerders die aangesloten zijn op het netvlak met een spanningsniveau tot 1 kV[164] waarvan de oorzaak ligt in netvlakken met een spanningsniveau tot 50 kV. Een onderbreking is hierbij gedefinieerd als een niet-beschikbaarheid van een onderdeel van een net die gepaard gaat met onderbreking van de transportdienst bij een of meer aangesloten klanten die ten minste 5 seconden duurt. In het systeem van kwaliteitsregulering worden onderbrekingen

[162] SEO 2004.

[163] Regeling van de Minister van Economische Zaken van 20 december 2004, nr. WJZ 4082582, Stc. 30 december 2004, nr. 253, p.9.

[164] In de praktijk is een aangesloten klant een huishouden of een kleinzakelijk bedrijf (hierna: MKB-bedrijf).

toegerekend aan de netbeheerder door wiens net de onderbreking veroorzaakt is. Indien een onderbreking leidt tot een onderbreking in onderliggend netvlak wordt de onderbreking dus toegerekend aan de netbeheerder van het netvlak waar de onderbreking veroorzaakt is.

243. De kwaliteitsregulering omvat geen grootverbruikers. De belangrijkste reden hiervoor is dat de ondervonden schade door grootverbruikers dermate hoog kan zijn, dat individuele compensatie een rechtvaardiger middel is. Kwaliteitsregulering voorziet niet in individuele compensatie. Artikel 6.3.1 van de Netcode Elektriciteit biedt deze mogelijkheid wel. Voorts kunnen grootverbruikers ook juridische stappen nemen om een 'rechtvaardige' compensatie te krijgen.

Force majeur incidenten uitgesloten

244. *Force majeur* incidenten worden in het systeem van kwaliteitsregulering uitgesloten. Onder force majeur of overmacht wordt in de literatuur over het algemeen een incident verstaan dat zo weinig voorkomt dat het oneconomisch zou zijn om daarmee rekening te houden in de reguleringssystematiek, en dat bovendien niet beïnvloed kan worden door de netbeheerder.

245. Bij force majeur kan gedacht worden aan zaken als zware aardbevingen, grote overstromingen of oorlog die netbeheerders verhinderen om een onderbreking binnen de hersteltijden te herstellen[165]. Het gaat meestal om incidenten die uitzonderlijk veel schade aan de voorziening toebrengen, die een substantieel deel van de afnemers treffen en waarvan de hersteltijd significant langer is dan gebruikelijk. Hierbij wordt uitgegaan van een omgekeerde bewijslast. Dat wil zeggen dat het uitgangspunt is dat de netbeheerder verantwoordelijk is voor alle genoemde kwaliteitsaspecten, tenzij hij redelijkerwijs kan aantonen dat sprake is van overmacht. De beoordeling zal per geval plaatsvinden.

[165] Artikel 6.3.2 van de NetCode Elektriciteit.

9.3 Kwaliteitsindicator

246. De kwaliteitsindicator van kwaliteitsregulering is niet gewijzigd ten opzichte van de derde reguleringsperiode.

247. De Raad beschouwt betrouwbaarheid als de belangrijkste kwaliteitsdimensie. Uit de signalen die de Raad heeft opgevangen uit zowel de elektriciteitssector als ook van afnemers[166] kan worden opgemaakt dat deze visie breed wordt gedragen. Het ligt daarom voor de hand deze kwaliteitsdimensie centraal te stellen in het kwaliteitsreguleringssystematiek. In artikel 41, eerste lid van de E-wet wordt de kwaliteitsterm in verband gebracht met de meest doelmatige *kwaliteit van het transport*, waaronder in elk geval *de meest doelmatige betrouwbaarheid van dat transport* wordt verstaan. Het gaat om de mate waarin de voorziening van afnemers ongestoord plaatsvindt (betrouwbaarheid). Op basis van lange termijn ontwikkelingen met betrekking tot de vraag dient er voldoende capaciteit door een netbedrijf te worden geïnstalleerd. Voorts zal ook zorgvuldig omgegaan moeten worden met vervangingsinvesteringen.

248. Naast betrouwbaarheid bestaan ook nog andere kwaliteitsdimensies: spanningskwaliteit en commerciële kwaliteit. Spanningskwaliteit is een term die wordt gebruikt om verstoringen van de ideale sinusvormige wisselspanning aan te duiden. Deze zijn gerelateerd aan bijvoorbeeld het spanningsniveau, de frequentie en symmetrie van fasen. Naast de fysieke levering van elektriciteit, onderhoudt een netbedrijf ook een commerciële relatie met zijn afnemer. Het betreft hier het contact dat plaatsvindt tussen een netbedrijf en afnemer (schriftelijk, telefonisch of persoonlijk). Regels ten aan zien van het toezicht op spanningskwaliteit en commerciële kwaliteit zijn beschreven in de NetCode Elektriciteit. Daarom is dit niet meegenomen in de kwaliteitsregulering.

De gemiddelde jaarlijkse uitvalduur als kwaliteitsindicator

249. Betrouwbaarheid is te meten aan de hand van kwaliteitsindicatoren. De verschillende kwaliteitsindicatoren voor betrouwbaarheid zijn de volgende:
    - Gemiddelde jaarlijkse uitvalduur (SAIDI);
    - Gemiddelde onderbrekingfrequentie (SAIFI); en
    - Gemiddelde onderbrekingsduur (CAIDI).

[166] Zie bijvoorbeeld MKB Nederland, *Energie in het MKB, de eerste praktijkervaringen van het midden- en kleinbedrijf op de vrije energiemarkt*, Delft, 2002.

250. De gemiddelde jaarlijkse uitvalduur van een netbeheerder (SAIDI) wordt bepaald door het totaal aantal verbruikersminuten van een netbeheerder te delen door het aantal aangeslotenen van die netbeheerder[167]. De jaarlijkse onderbrekingsfrequentie van een netbeheerder(SAIFI) wordt bepaald door het totaal aantal klantonderbrekingen van een netbeheerder te delen door het totaal aantal aangeslotenen van die netbeheerder[168]. De jaarlijkse gemiddelde onderbrekingsduur van een netbeheerder (CAIDI) wordt bepaald door het totaal aantal verbruikersminuten van een netbeheerder te delen door het totaal aantal klantonderbrekingen van die netbeheerder[169].

251. De Raad is van mening dat het systeem van kwaliteitsregulering duidelijker en eenvoudiger is als er op één indicator[170] wordt gestuurd. De SAIDI worden gezien als een samengestelde kwaliteitsindicator, omdat de SAIDI het product is van de SAIFI en de CAIDI. Op deze manier wordt het aantal onderbrekingen en duur van een onderbreking afzonderlijk meegewogen in het systeem van kwaliteitsregulering.

Storingsrapportage vanaf 2004 bruikbaar voor kwaliteitsregulering

252. De kwaliteitsindicator SAIDI is geschikt voor de kwaliteitsregulering, omdat deze kwaliteitsindicator reeds bekend is bij de regionale netbeheerders elektriciteit en deze goed te meten is. Er is bij deze kwaliteitsindicator sprake van een eenduidige begripsbepaling en vastlegging in het registratiesysteem. De storingsrapportage van de netbeheerders elektriciteit is dan ook vanaf 1 januari 2004 consistent en vergelijkbaar[171]. Deze gegevens zijn derhalve geschikt om als input te dienen voor de kwaliteitsregulering.

Storingen uit (extra) hoogspanning wordt niet meegenomen in kwaliteitsregulering

253. Storingen in de (extra) HS-netten die leiden tot een onderbreking voor een aangeslotene op het LS-net worden niet meegenomen in de reguleringssystematiek. De storingsregistratie is voor onderbrekingen uit het (extra) hoogspanningsnet per netbeheerder op dit moment onvoldoende representatief voor individuele (per

---

[167] Formule (6) uit Bijlage 4.

[168] Formule (7) uit Bijlage 4.

[169] Formule (8) uit Bijlage 4.

[170] In Bijlage C van het besluit van 12 oktober 2004 is de keuze voor deze kwaliteitsindicator uitvoerig beargumenteerd.

[171] In artikel 19a van de E-wet is vastgelegd dat netbeheerders een registratie van kwaliteitsindicatoren betreffende het transport bijhouden. Netbeheerders zenden de Raad vóór 1 maart van elk jaar een afschrift van de registratie van het voorafgaande jaar tezamen met een rapportage waarin de wijzigingen ten opzichte van het daaraan voorafgaande jaar zijn toegelicht.

netbeheerder) kwaliteitsmetingen. Vanaf de vierde reguleringsperiode hebben regionale netbeheerders elektriciteit bovendien geen HS-netten meer in eigen beheer[172].

~~*9.4 Vaststelling van de q-factor*~~

~~254. De wijze van vaststelling van de *q*-factor is gewijzigd. Deze wijziging heeft te maken met de beperking van de derde reguleringsperiode tot het jaar 2007. Hierdoor wordt afgeweken van de standaardmethode.~~

~~255. De *q*-factor geeft de aanpassing van de totale inkomsten (en daarmee ook de tarieven) weer met betrekking tot de geleverde kwaliteit, zoals bedoeld in artikel 41, eerste en vierde lid van de E-wet. Netbeheerders worden afgerekend op een door de Raad vastgestelde kwaliteitsnorm. Een netbeheerder mag zijn tarieven verhogen als hij beter scoort dan de norm, maar moet zijn tarieven verlagen als hij slechter scoort dan de norm. Deze kwaliteitsprestatie komt tot uitdrukking in de *q*-factor. Een positieve *q*-factor voor een netbeheerder resulteert in hogere totale inkomsten en een negatieve *q*-factor in lagere totale inkomsten.~~

~~*Standaardmethode*~~

~~256. De *q*-factor wordt per reguleringsperiode per netbeheerder bepaald[173]. De *q*-factor in een reguleringsperiode wordt berekend door de verandering in de kwaliteitsprestatie tussen twee opeenvolgende reguleringsperioden te bepalen. In de vaststelling van de *q*-factor wordt rekening gehouden met de kwaliteitsontwikkeling. Een relatieve kwaliteitsverandering leidt tot een verandering in de *q*-factor en daarmee in de totale inkomsten. Een eenmalige relatieve kwaliteitsverandering komt logischerwijs eenmaal tot uitdrukking in de *q*-factor[174]. Een positieve (negatieve) kwaliteitsprestatie hoeft om deze reden niet per definitie een positieve (negatieve) *q*-factor te zijn.~~

~~257. Er wordt een maximum[175] gesteld aan de hoogte van de *q*-factor om er zorg voor te dragen dat het systeem van kwaliteitsregulering niet zal leiden tot zeer grote financiële gevolgen voor netbeheerders. De methode van de Raad richt zich namelijk op de meting van relatief korte perioden. Het kan voorkomen dat een netbeheer meer tijd nodig heeft om zijn kwaliteitsprestaties te beïnvloeden. De Raad vindt het daarom redelijk dat de *q*-~~

[172] Behoudens eventuele uitzonderingen door zogenaamde CBL's. Zie ook paragraaf 8.6 en Bijlage 3.

[173] Zie artikel 41a, eerste lid van de E-wet.

[174] Formule (9) uit Bijlage 4.

[175] In Bijlage D van het besluit van 12 oktober 2004 is deze begrenzing uitvoerig beargumenteerd.

factor gemaximeerd moet worden. Een dergelijke maatregel komt ook in het buitenland voor. De begrenzing, in absolute termen, is gelijk aan 5% van de totale inkomsten. De begrenzing is symmetrisch en werkt dus twee kanten op. De totale inkomsten kunnen maximaal 5% stijgen of 5% dalen als gevolg van een kwaliteitsverbetering c.q. kwaliteitsverslechtering. Deze percentages hebben volgens de Raad voldoende potentie om prikkels te generen. De keuze voor een symmetrische begrenzing berust op onpartijdigheid voor het financiële effect voor enerzijds afnemers en anderzijds netbeheerders. Afnemers hechten namelijk belang aan een begrenzing aan de bovenzijde en netbeheerders aan een begrenzing aan de onderzijde.

Afwijking van de standaardmethode

258. Door de beperking van de derde reguleringsperiode tot het jaar 2007 ingevolge de Won, kan de standaardmethode voor de bepaling van de q-factor in de vierde reguleringsperiode niet één op één toegepast worden. Immers, de standaardmethode houdt geen rekening met reguleringsperioden die tussentijds door een wetswijziging beperkt worden. Bij het bepalen van de q-factor worden de volledige kwaliteitsprestaties tussen twee opeenvolgende reguleringsperioden gesaldeerd, zodat een eenmalige relatieve kwaliteitsverandering eenmaal tot uitdrukking in de q-factor komt. Door een vervroegd einde van de derde reguleringsperioden kunnen de kwaliteitsprestaties niet volledig gesaldeerd worden, omdat de kwaliteitsprestaties slechts deels tot uitdrukking zijn gekomen in de tarieven; alleen in het jaar 2007. De Raad anticipeert hierop bij het bepalen van de q-factor voor de vierde reguleringsperiode door een correctie uit te voeren op de gemeten kwaliteitsprestaties, zodat een netbeheerder niet ontrecht inkomsten mist of onterecht meer inkomsten genereert. Deze correctie houdt in dat alleen het deel van de kwaliteitsprestatie[176] uit de derde reguleringsperiode wordt gesaldeerd dat ook tot uitdrukking is gekomen in de transporttarieven voor het jaar 2007. Hiermee komt het resterende deel van de kwaliteitsprestatie uit de derde reguleringsperiode tot uitdrukking in de q-factoren in de vierde reguleringsperiode[177].

[176] Op basis van berekeningen heeft de Raad bepaald dat (circa) 10% van de kwaliteitsprestatie in het eerste jaar in de transporttarieven (via de q-factor) terecht komt. In het tweede en derde jaar komt respectievelijk 30% en 60% van de kwaliteitsprestatie in de transporttarieven terecht.

[177] Formule (10) uit Bijlage 4.

9.5 Kwaliteitsprestatie

Standaardmethode

259. De Raad beoordeelt kwaliteitsprestatie[178] van netbeheerders elektriciteit op basis van een kwaliteitsnorm, waarvan de hoogte per reguleringsperiode kan verschillen. De kwaliteitsprestatie is onder andere afhankelijk van de waardering van het verschil tussen de *kwaliteitsmeting* en de *kwaliteitsnorm*.

260. Vanwege het stochastische[179] karakter van de gemeten stroomonderbrekingen kiest de Raad ervoor om de kwaliteitsprestatie niet jaarlijks te bepalen maar te bepalen op basis van gegevens over drie jaar. Dat wil zeggen op basis van alle jaren van de voorgaande reguleringsperiode, behalve het laatste jaar, en het laatste jaar van de daaraan voorafgaande reguleringsperiode. Deze drie jaren lopen niet synchroon met één reguleringsperiode, omdat de gegevens van het laatste jaar van een reguleringsperiode pas in maart van het eerste jaar van de daarop volgende reguleringsperiode beschikbaar zijn.

261. Ter bepaling van de q-factor in een reguleringsperiode wordt de kwaliteitsmeting per netbeheerder bepaald op basis van de werkelijk gerealiseerde en gemeten hoogte van de gemiddelde jaarlijkse uitvalduur in alle jaren van de voorgaande reguleringsperiode, behalve het laatste jaar, en het laatste jaar van de daaraan voorafgaande reguleringsperiode[180].

262. Ter bepaling van de q-factor in een reguleringsperiode wordt de kwaliteitsnorm vooraf bepaald op basis van de werkelijk gerealiseerde gemiddelde jaarlijkse uitvalduur over alle netbeheerders in alle jaren van de voorgaande reguleringsperiode, behalve het laatste jaar, en het laatste jaar van de daaraan voorafgaande reguleringsperiode[181]. Een kwaliteitsnorm die vooraf bekend is, heeft als voordeel dat netbeheerders van tevoren weten op welk kwaliteitsniveau ze worden afgerekend. De prikkel is dus duidelijker en transparanter dan een norm achteraf, hetgeen het nemen van investeringbeslissingen moet vergemakkelijken.

---

[178] Zoals uit voetnoot 64 blijkt, zijn enkele netbeheerders recentelijk tot Essent respectievelijk Stedin gefuseerd. De kwaliteitsprestatie van deze gefuseerde netbeheerders wordt bepaald aan de hand van de som van de kwaliteitsprestatie van de (voorheen) niet gefuseerde netbeheerders.

[179] Stroomonderbrekingen vertonen jaarlijks grote verschillen.

[180] Formule (12) uit Bijlage 4.

[181] Formule (13) uit Bijlage 4.

263. De in geld uitgedrukte kwaliteitsprestatie van een netbeheerder, zoals die in het systeem van kwaliteitsregulering toegepast wordt, wordt verkregen door het verschil tussen de kwaliteitsmeting en de kwaliteitsnorm te vermenigvuldigen met de waardering (in euro) voor de jaarlijkse uitvalduur (zie volgende paragraaf) en het aantal aangesloten klanten van een netbeheerder. Bij het bepalen van de kwaliteitsprestatie dient tevens een correctie plaats te vinden vanwege de situaties waarbij (tot 50kV) sprake kan zijn van onderliggende en bovenliggende netbeheerders[182]. Deze correctie wordt hieronder behandeld.

Correctie in kwaliteitsprestatie[183]

264. Bij het bepalen van de kwaliteitsprestatie dient tevens een correctie plaats te vinden bij situaties waarbij de stroom van de klanten van de onderliggende netbeheerder kan uitvallen door een stroomonderbreking in het net van de bovenliggende netbeheerder. Door het bestaan van dit soort situaties kunnen te hoge kwaliteitsprestaties (en dus ook te hoge q-factoren) worden bepaald bij netbeheerders die onderliggende dan wel bovenliggende netbeheerders zijn. In de onderstaande randnummers bespreekt de Raad de reden voor deze correctie en wat deze correctie inhoudt uitvoerig.

265. In het systeem van kwaliteitsregulering zet de Raad de kwaliteit van de individuele netbeheerders (gemeten in gemiddelde jaarlijkse uitvalduur) af tegen een kwaliteitsnorm. Deze kwaliteitsnorm wordt bepaald op basis van de sectorgemiddelde kwaliteit. Netbeheerders met een betere kwaliteit dan de kwaliteitsnorm worden financieel beloond (hogere totale inkomsten via de q-factor) en netbeheerders met een slechtere kwaliteit worden financieel gekort (lagere totale inkomsten via de q-factor). Als gevolg van de vergelijking van de individuele kwaliteit van netbeheerders ten opzichte van de kwaliteitsnorm is bij consistente invulling de som van alle 'plussen' in de totale inkomsten bij netbeheerders met een beter dan gemiddelde kwaliteit gelijk aan de som van alle 'minnen in de totale inkomsten[184] van de netbeheerders met een slechter dan gemiddelde kwaliteit[185]. Dit principe wordt aangeduid als het zero-sum principe. Het zero-sum principe vindt zijn oorsprong in enkele relevante wetsartikelen[186] en de daarbij behorende parlementaire geschiedenis[187]. Dit uitgangspunt is vanaf het begin, in overleg

[182] Formule (11) uit Bijlage 4.

[183] Formules (14) tot en met (17) uit Bijlage 4.

[184] Hiervan is alleen sprake indien de kwaliteitsnorm en de individuele kwaliteit van netbeheerders worden bepaald op basis van dezelfde meetjaren. Zie ook de algebraïsche onderbouwing in hoofdstuk 3 van Bijlage 4 van onderhavig besluit.

[185] Behoudens verschillen door de afronding van de q-factoren op één decimaal.

[186] Zie onder andere artikel 41b, eerste lid van de E-wet.

[187] Tweede Kamer 2003 – 2004, 29 372, nr. 10, p. 54-55.

met de sector, gehanteerd[188].

266. De kwaliteitsnorm wordt berekend als het quotiënt van enerzijds de som van alle verbruikersminuten[189] bij klanten die aangeloten zijn op het LS-net (hierna: LS-klanten) in Nederland en anderzijds de som van alle aangeslotenen in Nederland. Voor de berekening van deze kwaliteitsnorm is het niet relevant bij welke netbeheerder de LS-klant is aangesloten en/of in het net van welke netbeheerder de oorzaak van de stroomuitval ligt.

267. Op vergelijkbare wijze kan voor iedere individuele netbeheerder zijn gerealiseerde verbruikersminuten berekend worden. Echter, hier doet zich een complicatie voor bij situaties waarbij LS-klanten van de ene netbeheerder (de onderliggende netbeheerder) kunnen uitvallen door een stroomonderbreking in het net van de bovenliggende netbeheerder. Technisch (en praktisch) gezien wordt gesproken over situaties waarbij een koppeling is tussen (onderdelen van) het net van verschillende netbeheerders op het MS-net[190].

268. De verbruikersminuten bij klanten (dus de duur van de stroomuitval) worden toebedeeld aan de netbeheerder in wiens net de oorzaak van de stroomonderbreking ligt. Dit heeft tot gevolg dat in situaties met onder- en bovenliggende netbeheerders de uitvalminuten van een onderliggende netbeheerder als gevolg van stroomuitval op het MS-net van de bovenliggende netbeheerder meegenomen worden bij de bovenliggende netbeheerder (en niet bij de onderliggende netbeheerder). Aangezien de bovenliggende netbeheerder aldus (stroom)uitvalrisico loopt voor klanten van onderliggende netbeheerders, wordt het aantal klanten van de bovenliggende netbeheerder verhoogd met het aantal klanten van de onderliggende netbeheerder dat door een uitval van het MS-net van de bovenliggende netbeheerder getroffen kan worden. Het aantal klanten bij de onderliggende netbeheerder wordt niet aangepast, mede omdat de onderliggende

---

[188] Zie randnummer 5.22 van het informatie- en consultatiedocument *Maatstafconcurrentie Regionale Netbedrijven Elektriciteit, tweede reguleringsperiode,* 20 november 2002, www.energiekamer.nl. Zie ook het besluit van 12 oktober 2004.

[189] Verbruikersminuten zijn het aantal minuten dat LS-klanten geen stroom hebben door een storing in netten tot 50 kV.

[190] In het merendeel van deze situaties met onder- en bovenliggende netbeheerders op MS-netten ligt het overdrachtspunt tussen onder- en bovenliggende netbeheerder op de 10 kV rail van de bovenliggende netbeheerder. Dit soort koppelingen is in de praktijk ook op hoger niveau te vinden (koppelingen op het HS-net). Echter, deze situaties vallen buiten het domein van de *q*-factor; stroomonderbrekingen op netten vanaf 50 kV worden niet meegenomen in de *q*-factor. Koppelingen op het LS-net komen in de praktijk niet of nauwelijks voor.

netbeheerder voor zijn klanten het volledige risico op stroomuitval in zijn deel van het LS- en MS-net blijft lopen.

269. Op basis van deze handelwijze is de som van het aantal verbruikersminuten van de individuele netbeheerders gelijk aan de som van het aantal verbruikersminuten dat gebruikt wordt voor de bepaling van de kwaliteitsnorm. Echter, de som van het aantal klanten dat gebruikt wordt voor de bepaling van individuele kwaliteit (gemiddelde jaarlijkse uitvalduur) voor alle netbeheerders samen ligt boven het feitelijke totaal aantal aangeslotenen in Nederland. Dit komt doordat het aantal klanten bij een onderliggende netbeheerder tweemaal wordt meegenomen, namelijk zowel bij de onder- als bij de bovenliggende netbeheerder. De bovenstaande constatering van de dubbeltelling dient bij het bepalen van de kwaliteitsnorm geëlimineerd te worden.

270. Als alleen de kwaliteitsnorm zou worden aangepast om de dubbeltelling te corrigeren, wordt afgeweken van het zero-sum principe. Dit zou betekenen dat de kwaliteitsprestaties voor zowel de onder- als de bovenliggende netbeheerder onjuist worden bepaald; de *q*-factoren zouden voor deze netbeheerders dan ook onjuist worden vastgesteld. De reden hiervoor is dat er bij situaties van onder- en bovenliggende netbeheerder een aangesloten klant zonder stroom kan zitten door een storing bij de onder- en bovenliggende netbeheerder. Deze klanten lopen dus risico om zonder stroom te zitten door toedoen van zowel de onder- als de bovenliggende netbeheerder. Het totale risico om zonder stroom te zitten is bij deze klanten niet groter dan bij klanten die klant zijn van netbeheerders waar geen situaties van onder- of bovenliggende netbeheerders zijn. De onder- en bovenliggende netbeheerders dragen dus beide een deel van het totale uitvalrisico voor deze klanten[191]. Omdat de onder- en bovenliggende netbeheerder het uitvalrisico delen voor bepaalde (dubbelgetelde) klanten, dient hiermee rekening gehouden te worden bij het bepalen van de kwaliteitsprestaties voor deze netbeheerders. Als hier geen rekening mee wordt gehouden, kan het zero-sum beginsel niet gehandhaafd worden[192]. Naast een correctie van de kwaliteitsnorm, dienen dus ook de kwaliteitsprestaties te worden gecorrigeerd zodat het zero-sum beginsel gehandhaafd kan blijven.

271. De correctie van de kwaliteitsprestaties gebeurt als volgt. Een correctie van alleen de kwaliteitsnorm leidt in eerste instantie tot hogere kwaliteitsprestaties (en mogelijk ook tot hogere q-factoren) bij zowel de onderliggende als de bovenliggende netbeheerders, dan wanneer de kwaliteitsprestatie zou worden gecorrigeerd voor zero-sum. De omvang

[191] De bovenliggende netbeheerder draagt uitsluitend een deel van het uitvalrisico op een deel van het MS-net, terwijl de onderliggende netbeheerder het overige uitvalrisico draagt.
[192] Zie hoofdstuk 3 uit Bijlage 4 voor de algebraïsche onderbouwing.

van het te veel aan kwaliteitsprestatie is gelijk aan het product van het aantal aangeslotenen bij onderliggende netbeheerders, de kwaliteitswaarde en de kwaliteitsnorm[193]. De omvang van de overschrijding is aldus één op één te herleiden tot het aantal aangeslotenen dat dubbel wordt geteld. Uit dien hoofde is het logisch dat de overschrijding als gevolg van de dubbeltelling wordt gecorrigeerd bij de desbetreffende netbeheerders waar de dubbeltelling plaatsvindt.

272. De wijze van corrigeren van kwaliteitsprestaties berust op de kans van uitval. De kans op uitval in het MS-net op het stuk tussen de bovenliggende en onderliggende netbeheerder is relatief klein, maar treft over het algemeen relatief veel afnemers. Op basis van enkele praktijkgevallen bij een grote netbeheerder[194] is een schatting gemaakt van de gemiddelde verdeling van de verbruikersminuten over het deel LS, MS tot overdrachtspunt en de MS bij bovenliggende netbeheerder. Op basis hiervan wordt de teveel toegerekende kwaliteitsprestatie voor 95% in mindering gebracht bij de bovenliggende netbeheerder en voor 5% bij de onderliggende netbeheerder. De Raad vindt deze verdeling representatief voor de hele sector, omdat een significant deel van de situaties onderliggende/bovenliggende netbeheerder bij deze grote netbeheerder voorkomt. Per saldo wordt met deze verdeling het zero-sum beginsel gehandhaafd. Deze wijze van corrigeren is in overleg met een aantal netbeheerders bovendien representatief bevonden[195]. Deze verdeling (95/5) zal de Raad na de vierde reguleringsperiode herijken in overleg met netbeheerders. Dit zal niet leiden tot nacalculaties.

Afwijking van de standaardmethode

273. Volgens de standaardmethode zouden de gegevens over de jaren 2001 tot en met 2003 gebruikt moeten worden om de kwaliteitsnorm te bepalen ten behoeve van de vaststelling van de q-factor in de vierde reguleringsperiode. Zowel de Raad als de netbeheerders vinden de kwaliteitsindicatoren tot en met het jaar 2003 niet voldoende betrouwbaar hiervoor[196]. Daarom heeft de Raad besloten om de kwaliteitsnorm (en daarmee de kwaliteitsprestatie) voor de vierde reguleringsperiode te bepalen op basis van de jaren waarop de kwaliteitsmeting plaatsvindt: 2004, 2005 en 2006[197]. Om dezelfde reden is de kwaliteitsprestatie over de derde reguleringsperiode bepaald op basis van gegevens over 2004 en 2005[198]. Gegevens over het jaar 2006 waren op dat moment niet beschikbaar.

---

[193] Zie hoofdstuk 3 uit Bijlage 4 voor de algebraïsche onderbouwing.

[194] Essent.

[195] Continuon, Essent, Delta en RENDO.

[196] Zie Bijlage C van het besluit van 12 oktober 2004.

[197] Formule (18) uit Bijlage 4.

[198] Formule (19) uit Bijlage 4.

9.6 De waardering voor een minuut jaarlijkse uitvalduur

274. De wijze van vaststelling van de waardering voor een minuut jaarlijkse uitvalduur is niet gewijzigd.

275. In het systeem van kwaliteitsregulering is een waarderingsfunctie vereist die de waardering van de kwaliteitsprestatie genereert. Het optimum ten aanzien van de betrouwbaarheid in termen van welvaart is bereikt als de marginale kosten van betrouwbaarheid gelijk zijn aan de marginale baten, zoals bedoeld in artikel 41, vierde lid van de E-wet. Om netbeheerders te stimuleren de optimale kwaliteit te behalen, is het nodig om het disnut dat een afnemer ondervindt als gevolg van een onderbreking te bepalen en deze te betrekken in de vaststelling van de tarieven.

276. Om de waarde van de kwaliteit te bepalen heeft SEO in samenwerking met KEMA een onderzoek uitgevoerd[199]. In dit onderzoek is een schatting gemaakt van de vraagcurve naar stroomonderbrekingen door (hypothetische) voorkeuren te meten. Dit onderzoek is ook gebruikt bij de voorgaande reguleringsperioden. De Raad ziet geen aanleiding om een nieuw onderzoek te verrichten of een ander onderzoek te gebruiken voor zijn methode tot vaststelling van de kwaliteitsterm.

277. Op basis van het SEO-onderzoek onder huishoudens en MKB-bedrijven is de waardering van stroomonderbrekingen berekend voor stroomonderbrekingen in Nederland. De waardering van kwaliteit is geformuleerd in een waarderingsfunctie. Deze waarderingsfunctie is uitgedrukt in prijspeil 2004[200].

278. De analyses zijn apart voor MKB-bedrijven en huishoudens uitgevoerd. Op basis van de data is een logaritmisch verband gevonden tussen enerzijds de waardering en anderzijds de duur van een stroomonderbreking en het aantal stroomonderbrekingen. Afhankelijk van het aantal en de duur van stroomonderbrekingen kan middels een waarderingsfunctie worden uitgerekend in welke mate huishoudens[201] en MKB-bedrijven[202] gecompenseerd willen worden.

---

[199] SEO 2004.

[200] De waardering voor een minuut jaarlijkse uitvalduur dient met de relevante cpi's geïnfleerd te worden naar het voorlaatste jaar waarop de kwaliteitsprestatie effect zal hebben op de transporttarieven van netbeheerders. Voor de vierde reguleringsperiode is dit het jaar 2007.

[201] Formule (24) uit Bijlage 4.

[202] Formule (25) uit Bijlage 4.

279. Om tot een waardering van een minuut jaarlijkse uitvalduur te komen, is het belangrijk te weten dat in het systeem van kwaliteitsregulering enkel het marginale disnut als gevolg van een stroomonderbreking van belang is. Met andere woorden: wat is een afnemer bereid te betalen voor een kwaliteitsverbetering of hoeveel wenst een afnemer gecompenseerd te worden voor een kwaliteitsverslechtering? De waardering van een minuut jaarlijkse uitvalduur geeft dus de waarde voor een afnemer van een *extra* minuut jaarlijkse uitvalduur ten opzichte van de kwaliteitsnorm.

280. In het systeem van maatstafconcurrentie wordt de gemiddelde kostenverandering van de netbeheerders tezamen doorgegeven aan afnemers van hun diensten inclusief een bepaald niveau van geleverde kwaliteit. De tariefaanpassing in het systeem van kwaliteitsregulering heeft daarom betrekking op de gemiddelde kwaliteitsverandering ten opzichte van het gemiddelde kwaliteitsniveau.

281. Om tot een gemiddelde waardering te komen voor stroomonderbrekingen in Nederland wordt in de berekening voor het aantal onderbrekingen de *gemiddelde onderbrekingsfrequentie*[203] en voor de duur van een onderbreking de *gemiddelde onderbrekingsduur*[204] gebruikt. De gemiddelde onderbrekingsfrequentie is gelijk aan de som van alle onderbrekingen van alle regionale netbeheerders elektriciteit over een bepaalde periode gedeeld door het totaal aantal aangesloten klanten in die periode. De gemiddelde onderbrekingsduur is gelijk aan de som van de duur van alle onderbrekingen van alle netbeheerders over een bepaalde periode gedeeld door het totaal aantal klantonderbrekingen in die periode.

282. Om tot een waardering voor een minuut jaarlijkse uitvalduur per aangeslotene te komen, worden de waarderingsfuncties van huishoudens en MKB-bedrijven gewogen tot een gewogen waarderingsfunctie[205] op basis van de verhouding van het aantal aangesloten huishoudens en MKB-bedrijven in Nederland[206].

283. Om tot een gewogen waardering van een minuut gemiddelde jaarlijkse uitvalduur te komen, wordt de gewogen waarderingsfunctie gedeeld door de gemiddelde jaarlijkse uitvalduur in minuten van alle netbeheerders[207].

---

[203] Formule (22) uit Bijlage 4.

[204] Formule (23) uit Bijlage 4.

[205] Formule (21) uit Bijlage 4.

[206] De Raad hanteert de verhouding 90% huishoudens en 10% MKB-bedrijven. De Raad baseert deze verhouding op het onderzoeksrapport *Energie in Nederland 2005*, EnergieNed Vereniging van Energieproducenten, -handelaren en -retailbedrijven in Nederland, www.energiened.nl.

[207] Formule (20) uit Bijlage 4.

284. Voor de bepaling van de waardering van een minuut jaarlijkse uitvalduur worden de gegevens over de jaren 2002 en 20o3 gebruikt. De Raad acht het van belang dat netbeheerders hun investeringsbeslissingen in kwaliteit zo goed mogelijk moeten kunnen nemen. Door de waardering van een minuut jaarlijkse uitvalduur *van tevoren* vast te stellen en bekend te maken, kunnen netbeheerders een betere inschatting maken van de verwachte baten dan wanneer zij deze pas achteraf weten. Aangezien een eventuele onnauwkeurigheid in de gegevens over 2002 en 2003 geen impact heeft op de hoogte van de *q*-factor weegt het voordeel van het vooraf vaststellen van de waardering van een minuut jaarlijkse uitvalduur op tegen een eventuele onnauwkeurigheid in de gegevens over 2002 en 2003[208].

9.7 Tot slot

285. In dit hoofdstuk heeft de Raad een uitgebreide beschrijving van de methode tot vaststelling van de *q*-factor gegeven. Centraal in deze beschrijving staan de kernbegrippen begininkomsten, kwaliteitsprestatie, kwaliteitsmeting en kwaliteitsnorm. Door toepassing van de *q*-factor wordt ervoor gezorgd dat de inkomsten van een netbeheerder gedurende de drie jaren van de vierde reguleringsperiode worden gecorrigeerd voor de geleverde kwaliteitsprestatie van die netbeheerder in de vorige reguleringsperiode.

286. De methode tot vaststelling van de *q*-factor weerspiegelt de doelstellingen van de wetgever. Volgens de Raad zullen met deze methode de *q*-factoren bepaald worden die ervoor zullen zorgen dat de meest doelmatige kwaliteit van het transport wordt bevorderd en dat de kwaliteit van de transportdienst wordt geoptimaliseerd. De Raad bereikt dit door een vergelijking van de betrouwbaarheid van de Nederlandse netten in combinatie met een (financiële) waardering van afnemers over stroomonderbrekingen.

287. Tot slot verwijst de Raad naar Bijlage 4. In deze Bijlage is de methode in rekenkundige formules uitgeschreven.

[208] Formule (26) uit Bijlage 4.

10 Methode tot vaststelling van de rekenvolumina

288. In dit hoofdstuk beschrijft de Raad de methode tot vaststelling van de rekenvolumina[209]. De Raad heeft de methode tot vaststelling van de rekenvolumina gewijzigd ten opzichte van de methode in de derde reguleringsperiode. De rekenvolumina zijn voortaan gelijk aan de afzet van elke dienst die van elke netbeheerder te verwachten is, terwijl deze voorheen werden geschaald met een updatefactor[210]. De Raad is van mening dat deze correctie niet meer nodig is, omdat de begininkomsten worden gebaseerd op de tarieven en (nieuwe) rekenvolumina[211]. Voorheen werden de begininkomsten geijkt op het volumeniveau van het jaar 2000. Met de herziene definitie van de Raad over het gelijke speelveld, is het niet meer nodig de rekenvolumina te schalen naar het niveau van het jaar 2000.

289. Ingevolge artikel 41, vijfde lid van de E-wet, dienen rekenvolumina gebaseerd te zijn op daadwerkelijk gefactureerde volumina in eerdere jaren of schat de Raad deze volumina indien deze betrekking hebben op nieuwe tarieven. De functie van de door de Raad vastgestelde rekenvolumina is om, gecombineerd met de totale inkomsten, de tarieven voor elke netbeheerder afzonderlijk te berekenen, zoals is beschreven in artikel 41b, eerste lid, onderdeel d van de E-wet.

290. Ingevolge artikel 41a, eerste lid, onderdeel c van de E-wet stelt de Raad de rekenvolumina vast voor een periode van ten minste drie en ten hoogste vijf jaar. Zoals de Raad hiervoor heeft overwogen (zie randnummer 106), heeft de Raad er bewust voor gekozen om de rekenvolumina vast te stellen voor drie jaar. Volledigheidshalve merkt de Raad op dat hij de rekenvolumina gedurende een reguleringsperiode kan wijzigen ingevolge artikel 41a, tweede lid van de E-wet. Deze bevoegdheidsgrondslag maakt onderdeel uit van de methode tot vaststelling van de rekenvolumina.

---

[209] Zoals uit voetnoot 64 blijkt, zijn Essent en Stedin recent tot stand gekomen als gevolg van de fusie van een aantal netbeheerders. De rekenvolumina van deze gefuseerde netbeheerders worden ten behoeve van de berekening van de x-factoren (en q-factoren) bepaald aan de hand van de situatie in het jaar 2007. De Raad zal bij de eerstvolgende tariefbesluiten geïntegreerde rekenvoluminabesluiten vaststellen.

[210] De correctie op de gefactureerde volumes in 2005 om de rekenvolumina in de derde reguleringsperiode te kunnen bepalen.

[211] Zie paragraaf 8.4

291. De Raad heeft zienswijzen ontvangen over de te gebruiken productiviteitsdata. Dit heeft onder meer gevolgen voor de te gebruiken gegevens voor de rekenvolumina[212]. Naar aanleiding van deze zienswijze heeft de Raad het besluit aangepast. De rekenvolumina voor de vierde reguleringsperiode worden gebaseerd op de data van het jaar 2006 in plaats van de data van het jaar 2005, omdat de data uit het jaar 2006 recenter zijn en daarom een betere schatting bieden voor toekomstige ontwikkelingen. De Raad merkt op dat als hij de schatting van de af te zetten volumes baseert op de rekenvoluminadata van meerdere jaren (bijvoorbeeld 2004, 2005 en 2006), de opgetreden structurele ontwikkelingen dan in mindere mate worden meegenomen dan wanneer de rekenvolumina uitsluitend op het laatste jaar worden gebaseerd. Er zijn de Raad geen vaststaande bijzonderheden, reeds aangenomen wetswijzigingen of andere veranderingen in de nabije toekomst bekend, die van invloed zouden zijn op de rekenvolumina[213]. De Raad stelt daarom de rekenvolumina gelijk aan de gefactureerde volumina in het jaar 2006[214]. De Raad zal hierbij rekenvolumina schatten voor zover deze betrekking hebben op nieuwe tarieven.

~~292. De Raad stelt geen rekenvolumina vast voor éénmalige aansluittarieven[215]. Hiervoor geldt dat de gefactureerde volumina jaarlijks significant kunnen verschillen. Het is daarom niet zinvol om de tariefelementen die hier betrekking op hebben mee te nemen in de bepaling van de rekenvolumina. Dit betekent niet dat regionale netbeheerders elektriciteit meer inkomsten krijgen. Er wordt rekening gehouden met de inkomsten die verband houden met éénmalige aansluittarieven in de bepaling van de *x*-factoren. De kosten van~~

[212] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 44 in Bijlage 5 bij dit besluit.

[213] De Raad is zich er van bewust dat de Minister per 1 januari 2009 het capaciteitstarief voor kleinverbruikers wil invoeren. Hiervoor is het noodzakelijk dat de rekenvolumina die op deze aansluitingen betrekking hebben vanaf 2009 worden gebaseerd op de capaciteit van de aansluiting in plaats van de werkelijk gefactureerde volumes. De invoering van het capaciteitstarief hangt samen met het wetsvoorstel Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet ter verbetering van de werking van de elektriciteits- en gasmarkt. Ten tijde van het vaststellen van onderhavig besluit heeft dit wetsvoorstel nog geen kracht van wet en heeft ook de benodigde aanpassing van de tariefstructuren nog niet plaatsgevonden. Bovendien beschikt de Raad niet over de benodigde data om de rekenvolumina op te baseren. De Raad kan hier dus nog geen rekening mee houden. Wanneer dit voorstel kracht van wet krijgt en de tariefstructuren zijn aangepast, zal de Raad daarmee in het eerstvolgende tariefbesluit rekening houden en de rekenvolumina aanpassen op grond van artikel 41a, tweede lid van de E-wet.

[214] Formule (39) uit Bijlage 1.

[215] De éénmalige aansluittarieven van netbeheerders worden door de Raad vastgesteld door de tarieven van het voorgaande jaar één op één te corrigeren op basis van de formule uit artikel 41b, eerste lid, van de E-wet, zodat onder andere de *x*-factor doorwerkt in deze tarieven.

~~netbeheerders worden verlaagd met de inkomsten uit éénmalige aansluittarieven, waardoor netbeheerders niet een extra vergoeding krijgen.~~

293. De Raad merkt tot slot op dat de beheeroverdracht van de HS-netten zoals in paragraaf 8.6 en Bijlage 3 beschreven een direct effect heeft op de rekenvolumina aangezien direct aangeslotenen op HS-netten, afnemer worden van de landelijk netbeheerder. Dit heeft echter geen effect op de methode tot vaststelling van rekenvolumina zoals is beschreven in dit hoofdstuk.

11 Procedure

294. In dit hoofdstuk beschrijft de Raad de procedure die hij heeft gevolgd bij de totstandkoming van dit besluit. De Raad bouwt in belangrijke mate voort op reeds eerder genomen besluiten en de daarbij gevolgde procedures.

295. Bij het besluit van 25 april 2008 en onderhavig besluit zijn dezelfde fundamentele vragen aan de orde én zijn grosso modo dezelfde belanghebbenden betrokken. Vanuit het oogpunt van efficiëntie heeft de Raad om deze reden bepaalde fasen in de besluitvorming van deze besluiten gecombineerd. De Raad beschrijft in dit hoofdstuk de procedure voor zover die relevant is voor onderhavig besluit.

11.1 Algemene procedure bij de totstandkoming van dit besluit

296. Ingevolge artikel 41, eerste lid van de E-wet stelt de Raad de methoden tot vaststelling van de x-factor, van de q–factor en van de rekenvolumina vast na overleg met de gezamenlijke netbeheerders en met representatieve organisaties van partijen op de elektriciteitsmarkt.

297. De Raad heeft invulling gegeven aan deze wettelijke verplichting met de instelling van een klankbordgroep met vertegenwoordigers van netbeheerders en van de Vereniging van Energienetbeheerders in Nederland (hierna: Netbeheer Nederland)[216]. Daarnaast heeft de Raad een klantencontactgroep ingesteld met belangenbehartigers van onder meer consumenten en zakelijke energiegebruikers. Het overleg met de klankbordgroep en de klantencontactgroep had een informerend en consulterend karakter ten behoeve van dit besluit[217] én ten behoeve van het besluit van 25 april 2008.

298. Voor de klankbordgroep van vertegenwoordigers van netbeheerders en Netbeheer Nederland heeft de Raad alle netbeheerders en Netbeheer Nederland uitgenodigd. Uiteindelijk hebben vertegenwoordigers van veertien organisaties zich aangemeld voor

[216] Netbeheer Nederland is op 1 oktober 2007 opgericht. Van de oprichting tot 1 juli 2008 stond deze organisatie bekend onder de naam Enbin. Voorheen werden de belangen behartigd door de sectie Netbeheerders van de Federatie van Energiebedrijven in Nederland.
[217] Ingevolge artikel 41, eerste lid van de E-wet.

en zitting genomen in de klankbordgroep[218]. Na een gezamenlijke startbijeenkomst met de klantencontactgroep op 20 februari 2007 heeft de Raad met de klankbordgroep overlegd op 12 maart, 3 april en 26 april 2007. De Raad heeft de vergaderstukken (inclusief de verslagen) van deze overleggen gepubliceerd op de internetpagina van de Energiekamer, www.energiekamer.nl.

299. Voor de klantencontactgroep heeft de Raad organisaties uitgenodigd die op de gasmarkt en de elektriciteitsmarkt de belangen behartigen van onder meer consumenten, zakelijke klein- en grootverbruikers en het bedrijfsleven in het algemeen. Uiteindelijk hebben vertegenwoordigers van vier organisaties zich aangemeld om zitting te nemen in de klantencontactgroep[219]. Na een gezamenlijke startbijeenkomst met de klankbordgroep op 20 februari 2007 heeft de Raad met de klantencontactgroep overlegd op 13 maart, 6 april en 1 mei 2007. De Raad heeft de vergaderstukken (inclusief de verslagen) van deze overleggen gepubliceerd op de internetpagina van de Energiekamer, www.energiekamer.nl.

300. De Raad heeft de uniforme openbare voorbereidingsprocedure zoals bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard op de totstandkoming van dit besluit.

301. Als onderdeel van deze voorbereidingsprocedure heeft de Raad op 30 augustus 2007 het ontwerpbesluit en de daarop betrekking hebbende stukken ter inzage gelegd. Voorafgaand aan de terinzagelegging heeft de Raad in de Staatscourant van 30 augustus 2007 kennis gegeven van het ontwerpbesluit. Bovendien heeft de Raad het ontwerpbesluit aan belanghebbenden toegezonden[220]. Als toelichting op het besluit heeft de Raad op 13 september 2007 een informatiebijeenkomst over de reguleringssystematiek georganiseerd.

---

[218] De klankbordgroep bestaat uit vertegenwoordigers van B.V. Netbeheer Haarlemmermeer, Continuon, Netbeheer Nederland, Essent, Delta, Gasunie Transport Services B.V., Intergas Energie B.V. (hierna: Intergas), NRE, Obragas Net N.V., RENDO, Stedin, TenneT, Westland en Zebra Gasnetwerk B.V.

[219] De klantencontactgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de Vereniging voor Energie, Milieu en Water (hierna: VEMW), de Vereniging Particuliere Windturbine Exploitanten (hierna: PAWEX), VNO-NCW en Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland (hierna: LTO).

[220] Per brieven van 30 augustus 2007 met kenmerken 102610_16/29.B772, 102610_6/37.B772, 102610_15/29.B772, 102610_14/28.B772, 102610_11/38.B772, 102610_13/28.B772, 102610_12/30.B772, 102610_10/29.B772, 102610_9/30.B772, 102610_8/29.B772, 102610_20/29.B772, 102610_22/35.B772, www.energiekamer.nl.

302. Op 24 september 2007 heeft ten kantore van de Raad een hoorzitting plaatsgevonden. Tijdens de hoorzitting hebben vertegenwoordigers van Continuon, Netbeheer Nederland, Essent, Stedin en TenneT het woord gevoerd. Het verslag van de hoorzitting heeft de Raad gepubliceerd op de internetpagina van de Energiekamer, www.energiekamer.nl.

303. De Raad heeft schriftelijke zienswijzen ontvangen van Continuon, Delta, Essent, Netbeheer Nederland, NRE, RENDO, Stedin, TenneT, VEMW en Westland. Deze ingebrachte zienswijzen heeft de Raad gepubliceerd op de internetpagina van de Energiekamer, www.energiekamer.nl. In Bijlage 5 van dit besluit geeft de Raad zijn reactie op de ingebrachte zienswijzen[221]. Indien een schriftelijke of mondelinge zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het besluit, heeft de Raad dit in het besluit duidelijk aangegeven.

304. Op 30 oktober 2007 heeft een informatiebijeenkomst over de planning en procedures van onderhavig besluit plaatsgevonden. Hiervoor heeft de Raad alle netbeheerders en representatieve organisaties uitgenodigd. Mede naar aanleiding van deze bijeenkomst heeft de Raad op 17 januari 2008 een brief[222] gestuurd om enkele aanvullende vragen te beantwoorden. Op 4 maart 2008 heeft de Raad vervolgens een brief[223] gestuurd inzake de planning van onderhavig besluit in detail.

305. De Raad heeft tot slot op 25 april 2008 een aanvulling op het ontwerpbesluit van 30 augustus 2007 ter inzage gelegd voor een termijn van ruim 3 weken[224]. De aanleiding voor deze aanvulling was dat de Raad in het ontwerpbesluit van 30 augustus 2008 noodgedwongen heeft moeten werken met scenario's ten aanzien van de beheeroverdracht van de HS-netten per 1 januari 2008 van de regionale netbeheerders

---

[221] De Raad merkt hierbij op dat TenneT geen belanghebbende is bij onderhavig besluit. De Raad heeft daarom besloten de schriftelijke zienswijze van TenneT niet te behandelen. Voor meer informatie verwijst de Raad naar hoofdstuk 1 van Bijlage 5 bij onderhavig besluit.

[222] Brief van 17 januari 2008 met kenmerk 102610_17/38, www.energiekamer.nl.

[223] Brieven van 4 maart 2008 met kenmerken 102610_16/39.B772, 102610_6/39.B772, 102610_15/39.B772, 102610_14/39.B772, 102610_11/39.B772, 102610_13/39.B772, 102610_12/39.B772, 102610_9/39.B772, 102610_8/39.B772, 102610_22/39.B772, 102610_20/39.B772, www.energiekamer.nl.

[224] Brieven van 25 april 2008 met kenmerken 102610_22/60.B443 en 102484_1/67.B443, 102610_16/40.B443 en 102484_2/35.B443, 102610_6/52.B443 en 102484_3/37.B443, 102610_15/41.B443 en 102484_4/37.B443, 102610_22/60.B443 en 102484_1/67.B443, 102610_11/51.B443 en 102484_5/33.B443, 102610_13/38.B443 en 102484_1/67.B443, 102610_12/51.B443 en 102484_1/67.B443, 102610_9/41.B443 en 102484_1/67.B443, 102610_8/50.B443 en 102484_1/67.B443, www.energiekamer.nl.

elektriciteit aan TenneT. De definitieve richting was namelijk mede afhankelijk van de Minister en enkele netbeheerders. In de aanvulling op het ontwerpbesluit van 30 augustus 2007 heeft de Raad de definitieve richting vastgelegd. De Raad heeft hierop binnen de gestelde termijn schriftelijke zienswijzen ontvangen van Continuon, Delta, Essent, NRE, Stedin en VEMW. In Bijlage 5 van dit besluit geeft de Raad zijn reactie op de ingebrachte zienswijzen. Indien een zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het besluit, heeft de Raad dit in het besluit duidelijk aangegeven.

306. De Raad is van mening dat over het potentiële ORV "aansluitdichtheid", waar de Raad thans onderzoek naar uitvoert (zie paragraaf 8.5.3), onvoldoende duidelijkheid bestaat om te besluiten of dit onderdeel dient te zijn van de reguleringssystematiek. De Raad constateert dat dit geen essentieel onderdeel van het besluit betreft. Daarom heeft de Raad besloten om de reguleringssystematiek gedurende de vierde reguleringsperiode, voor zover nodig en mogelijk, op dit punt uit te breiden.

307. De Raad stelt vast dat het thans niet mogelijk is om in onderhavig besluit rekening te houden met de problematiek die het gevolg is van een meer dan gemiddelde invoeding, veroorzaakt door decentrale opwekking (hierna: DCO), op het netwerk van een netbeheerder[225]. De Raad bekijkt samen met de regionale netbeheerders elektriciteit en de minister of het mogelijk is om te komen tot een structurele oplossing voor deze problematiek. De Raad heeft in dat kader besloten om de reguleringssystematiek zoals die is neergelegd in onderhavig besluit gedurende de vierde reguleringsperiode, voor zover nodig en mogelijk, aan te passen als blijkt dat de wet- en/of regelgeving ten aanzien van dit punt is gewijzigd.

11.2 Procedure bij zeven specifieke onderdelen

308. Voor enkele specifieke onderdelen van de methoden had de Raad behoefte aan een aanvullende, uitgebreidere consultatie van de gezamenlijke netbeheerders en representatieve organisaties dan wel aan enkele aanvullende onderzoeken van onafhankelijke onderzoekbureaus. Deze onderdelen zijn: de beheeroverdracht van de HS-netten (relevant voor de *x*-factor en de rekenvolumina), de vaststelling van het redelijk rendement (relevant voor de *x*-factor), de vaststelling van het gelijke speelveld (relevant voor de *x*-factor), de vaststelling van ORV's (relevant voor de *x*-factor), de vaststelling van de productiviteitsverandering (relevant voor de *x*-factor), de vaststelling van de *x*-factor, en de bepaling van het aantal aangesloten klanten (relevant voor de *q*-factor).

[225] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 33 in bijlage 5 bij onderhavig besluit.

Overdracht van beheer van de HS-netten

309. Op 20 februari 2007 heeft de Raad een overleg georganiseerd met een klankbordgroep, bestaande uit netbeheerders en representatieve organisaties van afnemers[226] die specifiek is ingesteld ten behoeve van de beheeroverdracht van de HS-netten. Dit overleg had een informerend en consulterend karakter. Tijdens deze bijeenkomst is afgesproken dat de gezamenlijke netbeheerders uiterlijk 15 april 2007 met een gezamenlijk voorstel komen voor een methode ter bepaling van de kosten voor het beheer van HS-netten, alsmede de uitkomsten daarvan (hierna: het gezamenlijk voorstel). Deze afspraak heeft de Raad op 16 maart 2007 per brief bevestigd[227]. In deze brief zijn ook randvoorwaarden opgenomen waaraan het gezamenlijk voorstel moet voldoen. Op 8 mei 2007[228] heeft de Raad het definitieve gezamenlijk voorstel van de netbeheerders ontvangen.

310. Op 4 juni 2007 heeft de Raad per brief[229] aan de gezamenlijke netbeheerders een reactie gegeven op het voorstel. In deze brief heeft de Raad geconcludeerd dat het voorstel en de daarbij verstrekte informatie niet voldoen aan de kwaliteitseisen die nodig zijn voor het opstellen van een deugdelijke methode ter bepaling van de kosten van het beheer van HS-netten. Daarom heeft de Raad geconcludeerd dat hij zelf deze methode zal vaststellen (zie hiervoor verder Bijlage 3 van dit besluit).

311. Begin juni 2007 heeft de Raad aangekondigd dataverzoeken te zullen doen uitgaan naar de betrokken netbeheerders, teneinde inzicht te verkrijgen in de verdeling van totale kosten van elke betrokken netbeheerder naar HS-netten en netten met een lager spanningsniveau. Het definitieve dataverzoek is op 10 juli 2007 verzonden[230]. Begin september 2007 heeft de Raad de ingevulde dataverzoeken retour ontvangen. De Raad heeft de ingevulde dataverzoeken beoordeeld. Bij de vaststelling van onderhavig besluit heeft de Raad rekening gehouden met het voorgaande (zie paragraaf 8.6 en Bijlage 3 van dit besluit).

312. Tot slot heeft de Raad de betrokken netbeheerders op 7 maart 2008 en 3 juli 2008 in de gelegenheid gesteld om eventuele gerealiseerde meerkosten HS-netten van 2006, 2007 en de eerste helft van 2008, waarvan zij van mening zijn dat deze ingevolge de Won voor

---

[226] Op deze bijeenkomst waren aanwezig: NRE, Continuon, Westland, Stedin, TenneT, RENDO, Netbeheer Nederland en PAWEX.

[227] Brief van de Raad van 16 maart 2007 met kenmerk 102484/3.

[228] Brief van EnergieNed van 8 mei 2007 met kenmerk 2007-3437.

[229] Brief van 4 juni 2007 met kenmerk 102484/15.B991, www.energiekamer.nl.

[230] Brief van de Raad van 10 juli 2007 met kenmerken 102484_2/3, 102484_3/3, 102484_4/5, 102484_5/4, 102484_6/3.

vergoeding in aanmerking komen, bij de Raad in te dienen. Continuon, Delta, Essent en Stedin hebben hierop gereageerd. Ook NRE heeft een brief hierover gestuurd. De Raad heeft bij de vaststelling van onderhavig besluit rekening gehouden met het voorgaande (zie paragraaf 8.6 en Bijlage 3 van dit besluit).

Vaststelling van het redelijk rendement

313. Het tweede onderdeel betreft de vaststelling van het redelijk rendement, zoals beschreven in artikel 41, derde lid van de E-wet. Frontier heeft op verzoek van de Raad een onderzoek uitgevoerd naar de methodiek van bepaling van dit rendement en de hoogte ervan[231]. Mede op basis van dit onderzoek heeft de Raad vervolgens de netbeheerders en representatieve organisaties geconsulteerd over deze methode en over de hoogte[232]. De Raad heeft van een aantal organisaties[233] een schriftelijke (inhoudelijke) reactie op het consultatiedocument ontvangen. Een aantal reacties waren tegenstrijdig. Mede daarom heeft de Raad de Erasmus Universiteit een 'second opinion' laten uitvoeren naar de wijze van de bepaling en de hoogte van het redelijk rendement[234]. Ten behoeve van het ontwerpbesluit van 30 augustus 2007 heeft de Raad vervolgens Frontier gevraagd om de hoogte van de WACC te actualiseren, zodat de WACC de meest recente ontwikkelingen op de kapitaalmarkt representeerde[235].

314. Aangezien de Raad in oktober 2007 voorzag dat het nog geruime tijd zou duren voordat onderhavig besluit kon worden vastgesteld, heeft de Raad Frontier nogmaals verzocht de parameters van de WACC te actualiseren[236]. Daarnaast heeft de Raad op basis van de zienswijzen van belanghebbenden en deze actualisatie van de WACC de Erasmus Universiteit gevraagd wederom een 'second opinion' uit te voeren naar de wijze van de bepaling en de hoogte van de WACC[237]. De Raad heeft zowel de reacties op het consultatiedocument, de actualisatie van de WACC als de uitkomsten van de 'second opinions' verwerkt in dit besluit.

---

[231] Frontier 2005.

[232] *Consultatiedocument vermogenskostenvergoeding regionale netbeheerders* met kenmerk 101729, december 2005, www.energiekamer.nl.

[233] Centrica, EnergieNed, Oxxio, PAWEX, TenneT en VEMW.

[234] Erasmus Universiteit 2006.

[235] Frontier 2007.

[236] Frontier 2008.

[237] Erasmus Universiteit 2008.

Vaststellen van het gelijke speelveld

315. De Raad heeft de gezamenlijke netbeheerders en representatieve organisaties geconsulteerd over de vraag op welke wijze hij het begrip 'gelijk speelveld' zou moeten invullen. De Raad heeft op 2 maart 2007 een consultatiedocument over dit onderwerp uitgebracht[238]. De Raad heeft van een aantal belanghebbenden een schriftelijke reactie op het consultatiedocument ontvangen[239]. De Raad heeft bij de vaststelling van het ontwerp van dit besluit rekening gehouden met deze reacties (zie paragraaf 8.5.1).

Bepaling van ORV's

316. Het vierde onderdeel betreft de bepaling van ORV's. Op basis van het eindrapport van Brattle heeft de Raad aansluitdichtheid niet kunnen aanmerken als een ORV. Op grond van de op dat moment beschikbare data kon een relatie tussen aansluitdichtheid en kosten, blijkens de analyses van Brattle, niet worden geobjectiveerd en gekwantificeerd conform de gezamenlijk overeengekomen criteria. In 2006 heeft de Raad daarom besloten om een additioneel onderzoek hiernaar uit te voeren. De resultaten van dit onderzoek waren ten tijde van het vaststellen van onderhavig besluit nog niet bekend. De Raad zal daarom, voor zover nodig en mogelijk, dit besluit uitbreiden indien de resultaten van het nog lopende onderzoek daar aanleiding toe geven. De Raad zal tevens het rapport publiceren op de internetpagina van de Energiekamer, www.energiekamer.nl.

Bepaling van de productiviteitsverandering

317. Het vijfde onderdeel betreft de bepaling van de productiviteitsverandering. Naar aanleiding van een zienswijze van VEMW over het corrigeren van de gemeten productiviteitsverandering voor catch-up[240], heeft de Raad besloten om nader onderzoek uit te voeren naar het nut en de noodzaak van de correctie. De Raad heeft daarbij het onafhankelijk onderzoeksbureau Oxera Consulting Ltd (hierna: Oxera) ingeschakeld om een second opinion te verrichten op de analyse van de Raad[241]. Deze rapportage is door de Raad gepubliceerd op de internetpagina van de Energiekamer, www.energiekamer.nl. De Raad heeft de uitkomsten van dit onderzoek meegenomen bij het vaststellen van onderhavig besluit.

---

[238] Brief van 2 maart 2007.

[239] Continuon, Essent, Stedin, ONS Netbeheer B.V., Delta, NRE, RENDO, B.V. Netbeheer Haarlemmermeer en Obragas Net N.V., Intergas en VEMW.

[240] Zie zienswijze 46 in Bijlage 5 van dit besluit.

[241] Oxera, *Should DTe adjust expected productivity growth for catch-up effects when setting the x-factor?*, april 2008, www.energiekamer.nl (hierna: Oxera 2008).

Vaststelling van de x-factor

318. Het zesde onderdeel betreft de vaststelling van de x-factor. Delta, Essent, NRE en RENDO hebben de Raad in hun zienswijzen[242] verzocht om een onderzoek uit te voeren naar de vraag of de reguleringssystematiek voor individuele netbeheerders evenredig en haalbaar is. De Raad heeft besloten dit verzoek in te willigen. De Raad heeft het onafhankelijk onderzoeksbureau Mazars Paardekooper Hoffman N.V. (hierna: Mazars) verzocht om een onderzoek uit te voeren naar de vraag of de door de netbeheerders verwachte werkelijke inkomsten uit gereguleerde activiteiten toereikend zullen zijn om de verwachte redelijke en relevante uitgaven van de netbeheerders in de komende reguleringsperiode te financieren. Mazars heeft dit onderzoek vervolgens uitgevoerd. Daarbij zijn de netbeheerders actief betrokken door hen van te voren een concept dataverzoek toe te sturen en hen te vragen de benodigde data[243] op te leveren. Aan het eind van het onderzoek heeft Mazars de netbeheerders in de afrondende fase van het onderzoek gehoord over de resultaten (zogenaamde 'hoor/wederhoor'-fase). Voor zover relevant en voor zover nodig heeft dit geleid tot aanpassingen in de definitieve rapportages van Mazars per netbeheerder[244]. Tot slot heeft Mazars een overkoepelende analyse van het beeld dat uit de rapportages per netbeheerder naar voren kwam opgesteld[245]. Deze rapportage is door de Raad gepubliceerd op de internetpagina van de Energiekamer, www.energiekamer.nl. De Raad heeft de uitkomsten van dit onderzoek meegenomen bij het vaststellen van onderhavig besluit.

Bepalen van het aantal aangesloten klanten per netbeheerder

319. De Raad heeft tot slot de gezamenlijke netbeheerders en representatieve organisaties geconsulteerd over de vraag hoe het aantal aangesloten klanten dat een netbeheerder heeft het beste kan worden vastgesteld[246]. De Raad heeft daartoe op 20 december 2006 een consultatiedocument over dit onderwerp uitgebracht[247]. De Raad heeft van een aantal belanghebbenden een schriftelijke reactie op het consultatiedocument ontvangen[248]. De

---

[242] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 36 in Bijlage 5 bij dit besluit.

[243] Deze data waren beoordeeld door de externe accountants van de netbeheerders.

[244] Deze rapportages zijn op grond van artikel 10 van de Wet openbaarheid bestuur niet gepubliceerd, omdat deze rapportages bedrijfsvertrouwelijke en gevoelige informatie bevatten.

[245] Mazars, *Rapportage inzake onderzoek financeability regionale netbeheerders*, augustus 2008, www.energiekamer.nl (hierna: Mazars 2008).

[246] Deze kwestie kwam aan de orde bij het beroep tegen het besluit van 27 juni 2006b. De Raad heeft toen besloten dit onderwerp nader te onderzoeken, zowel voor het besluit van 28 november 2007 tot wijziging van het besluit van 27 juni 2006b, met kenmerk 102282/50, als voor onderhavig besluit.

[247] Brief van 20 december 2006 met kenmerk 102282/33.B474, www.energiekamer.nl.

[248] Continuon, Essent, Delta en NRE.

Raad heeft bij de vaststelling van het ontwerp van dit besluit rekening gehouden met deze reacties[249] (zie hoofdstuk 9).

320. De Raad heeft naar aanleiding van bovengenoemde reacties een expertgroep ingesteld om nadere invulling te geven aan het wijzigingsbesluit van 28 november 2007[250].

~~*11.3 Nacalculaties en verrekeningen in de tarieven van de vierde reguleringsperiode*~~

~~321. De Raad is voornemens om in de transporttarieven van de vierde reguleringsperiode enkele nacalculaties en verrekeningen uit te voeren. De Raad licht dit hieronder vanuit het oogpunt van transparantie nader toe.~~

~~322. Ten eerste heeft de Raad in het besluit van 31 januari 2007 vastgelegd dat de Raad de transporttarieven van de regionale netbeheerders elektriciteit in de jaren 2007 tot en met 2009 zal corrigeren voor schattingsfouten in de x-factor uit de tweede reguleringsperiode. Doel van deze nacalculatie van de x-factor is om de voor- of nadelen, die door een verkeerde inschatting van de x-factor voor de tweede reguleringsperiode zijn ontstaan, te compenseren in de eerstvolgende transporttarieven. De Raad zal derhalve bij het vaststellen van de transporttarieven in de jaren 2008 en 2009 rekening houden met de nacalculatie van de x-factor uit de tweede reguleringsperiode, conform het besluit van 31 januari 2007.~~

~~323. Ten tweede merkt de Raad op dat in de tarieven in de vierde reguleringsperiode een verrekening zal plaatsvinden wegens het niet tijdig vaststellen van tarieven voor het jaar 2007, zoals aangekondigd in de brief van 1 december 2006 over het proces tot vaststelling van transport- en aansluittarieven elektriciteit en gas 2007[251].~~

~~324. De Raad heeft ten derde enkele zienswijzen ontvangen over het tijdpad van de besluitvorming en de gevolgen daarvan voor de vaststelling van de transporttarieven voor~~

---

[249] De reacties zijn te vinden op www.energiekamer.nl.

[250] De expertgroep bestond naast vertegenwoordigers van de Raad uit vertegenwoordigers van Continuon, Delta, Essent en RENDO. Zie noot 246.

[251] Brieven van 1 december 2006 met kenmerken 102370_1/8, 102370_2/7, 102370_4/9, 102370_5/7, 102370_6/9, 102370_7/6, 102370_8/8, 102370_9/8, 102370_10/7, 102370_11/7, 102370_12/9, www.energiekamer.nl.

het jaar 2008[252]. De Raad stelt vast dat het, als gevolg van onduidelijkheid over de beheeroverdracht van de HS-netten, niet mogelijk was om voor 1 januari 2008 het onderhavige besluit vast te stellen. Het was daardoor eveneens niet mogelijk om de transporttarieven voor het jaar 2008 vast te stellen. Vanwege het bepaalde in artikel 42, tweede lid van de E-wet, gelden daarom in het jaar 2008 de transporttarieven die de Raad voor het jaar 2007 heeft vastgesteld. Afnemers zouden hierdoor in hun belangen kunnen worden geschaad. Juist vanwege de aanscherping van de reguleringssystematiek, is het immers te verwachten dat de transporttarieven voor de jaren 2008 tot en met 2010 over het algemeen lager zullen uitvallen dan de transporttarieven uit 2007. De Raad acht het om die reden en op basis van het wettelijk kader dat uitgaat van een continue regulering ter bevordering van de doelmatigheid[253] niet meer dan redelijk om in de eerstvolgende tariefbesluiten, het verschil tussen de transporttarieven die in 2008 zijn gehanteerd op basis van de tariefbesluiten van 31 januari 2007[254] en de transporttarieven op basis van de bij onderhavig besluit vast te stellen methoden en nog vast te stellen x-factoren, q-factoren en rekenvolumina, te verrekenen.

325. Uitzondering op het voorgaande vormen de transporttarieven die aangeslotenen op de HS-netten (hierna: HS-tarieven) betalen. Naar aanleiding van de brief van 30 november 2007[255] van de Minister heeft de Raad op 21 december 2007 een besluit[256] tot wijziging van de "Besluiten tot vaststelling van de nettarieven elektriciteit voor het jaar 2007" genomen. Op grond van dit besluit is TenneT sinds 1 januari 2008 bevoegd om de HS-tarieven, met uitzondering van de tarieven die aangeslotenen betalen voor het HS-net van Stedin en een gedeelte van het HS-net van Continuon (te weten Continuon Randmeren), te factureren.

326. Tot slot merkt de Raad op dat hij diverse zienswijzen heeft ontvangen over de inkoopkosten transport[257]. Uit deze zienswijzen blijkt dat de inkoopkosten transport in de vierde reguleringsperiode zullen stijgen als gevolg van de voorgenomen investeringen, waaronder enkele aanmerkelijke investeringen, van TenneT. De Raad heeft daarom besloten na te calculeren voor het verschil tussen de verwachte inkoopkosten transport

[252] Zie zienswijze 94 in Bijlage 5 van dit besluit.

[253] Artikelen 41 tot en met 41c van de E-wet.

[254] Besluiten van 31 januari 2007 met kenmerken 102365_1/8, 102365_2/8, 102365_3/6, 102365_4/8, 102365_6/11, 102365_7/7, 102365_8/6, 102365_9/7, 102365_10/9, 102365_11/6, 102365_12/6, 102365_13/7, www.energiekamer.nl.

[255] Brief van 30 november 2007 met kenmerk ET/EM/7142756, www.minez.nl, en Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 30 212, nr. 68.

[256] Besluit van 21 december 2007 met kenmerk 102871/1, www.energiekamer.nl.

[257] Voor meer informatie verwijst de Raad naar zienswijze 50 in Bijlage 5 bij onderhavig besluit.

~~en de werkelijke inkoopkosten transport die de sector heeft gemaakt in de vierde reguleringsperiode. Dit leidt naar verwachting tot een verrekening van het verschil in de tarieven van de regionale netbeheerders in de jaren 2010 tot en met 2012.~~

~~327. Op dit moment kan de Raad nog niet aangeven of hij de effecten van de nacalculaties en de verrekeningen in de transporttarieven van één of van meerdere jaren in de vierde reguleringsperiode zal verwerken. Dit hangt met name af van de totale omvang van de nacalculatie en verrekeningen. Als het verwerken hiervan in de transporttarieven voor één jaar tot sterke tariefschommelingen leidt, zal de Raad de nacalculatie en verrekeningen gelijkmatig verwerken in de transporttarieven voor de komende jaren.~~

12 Dictum

328. De Raad stelt de methode tot vaststelling van de x-factoren, van de q-factor en van de rekenvolumina als bedoeld in artikel 41, eerste lid van de E-wet vast voor de periode van 1 januari 2008 tot en met 31 december 2010 overeenkomstig de beschrijving in dit besluit en de bijbehorende bijlagen.

329. Van dit besluit wordt mededeling gedaan in de Staatscourant. Voorts publiceert de Raad dit besluit op de internetpagina van de Energiekamer.

Den Haag,
Datum:

De Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit,
namens deze:

G.J.L. Zijl
Lid van de Raad van Bestuur

Tegen dit besluit kan degene, wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken, binnen zes weken na bekendmaking beroep instellen bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven, postbus 20021, 2500 EA, 's-Gravenhage.

Begrippenlijst

Begrip	Toelichting
Aangeslotene	Een natuurlijk persoon of rechtspersoon, die beschikt over een aansluiting op een net.
Aanvulling op het ontwerpbesluit	Aanvulling van 25 april 2008 op het ontwerpbesluit van 30 augustus 2007 met kenmerk 102610_1/13 en 102484/66.
Awb	Algemene wet bestuursrecht.
Begininkomsten	De totale inkomsten van iedere netbeheerder voor het jaar 2007, die gelijk zijn aan het product van de tarieven in het jaar 2007 en de rekenvolumina voor de vierde reguleringsperiode.
Besluit van 4 juni 2003	Besluit van 4 juni 2003 met kenmerk 101496/65.
Besluit van 12 september 2003	Besluit tot vaststelling van de methode tot vaststelling van de x-factor van 12 september 2003 met kenmerk 100947/82.
Besluit van 12 oktober 2004	Besluit tot vaststelling van demethode voor de q-factor van 12 oktober 2004 met kenmerk 100947/183.
Besluit van 27 juni 2006a	Besluit tot vaststelling van de methode tot vaststelling van de x-factor en de rekenvolumina van 27 juni 2006 met kenmerk 102106/89.
Besluit van 27 juni 2006b	Besluit tot vaststelling van de methode tot vaststelling de q-factor van 27 juni 2006 met kenmerk 102282/21.
Besluit van 31 januari 2007	Besluit tot correctie van de tarieven van regionale netbeheerders elektriciteit in de jaren 2007 tot en met 2009 vanwege schattingsfouten in de jaren 2004 tot en met 2006, van 31 januari 2007 met kenmerk 102360/12.
Besluit van 25 april 2008	Besluit tot vaststelling van de methode tot vaststelling van de x-factor en de rekenvolumina voor regionale netbeheerders gas van 25 april 2008 met kenmerk 102449/167.
Beheeroverdracht	Beheeroverdracht van de 110 en 150 kV-netten.
Betrouwbaarheid	Het gaat om de mate waarin de voorziening van afnemers ongestoord plaatsvindt.
Bovenliggende netbeheerder	De netbeheerder van netten met een hoger spanningsniveau dan het net waaraan deze gekoppeld is.
Brattle	The Brattle Group.
Brattle 2006	The Brattle Group, *Regional Differences for Gas and Electricity Companies in the Netherlands*, maart 2006.
Brief van 2 maart 2007	Brief van 2 maart 2007 met kenmerken 102449/7.B474 en 102610_1/4.B474.
CAIDI	De gemiddelde onderbrekingsduur.
Catch up	De inhaalslag die inefficiënte netbeheerders moeten maken om even efficiënt te worden als de best presterende netbeheerder(s).

Begrip	Toelichting
CBb	College voor Beroep voor het Bedrijfsleven.
Continuon	N.V. Continuon Netbeheer.
cpi	Consumentenprijsindex.
Delta	Delta Netwerkbedrijf B.V.
Directe operationele kosten	Kosten die één op één voortvloeien uit het beheer van een net.
Distributienet	Een fijnmazig elektriciteitsnet met een regionaal karakter en veelal met een lager spanningsniveau dan het landelijk hoogspanningsnet.
DTe	Directie Toezicht energie van de Nederlandse Mededingingsautoriteit. DTe heet sinds 1 juli 2008 de Energiekamer.
Eénmalige aansluitvergoeding	Een bedrag dat een afnemer éénmalig dient te vergoeden aan de netbeheerder voor het realiseren van een aansluiting.
Efficiënte kosten	De kosten (inclusief een redelijk rendement) waarvan de Raad vindt dat netbeheerders die noodzakelijk moeten maken om aan hun wettelijke taken te kunnen voldoen.
Eindinkomsten	De totale inkomsten van iedere netbeheerder voor het jaar 2010, die resulteren nadat in de drie jaren van de vierde reguleringsperiode de x-factor is toegepast. Dit betekent dat de inkomsten van netbeheerders zullen bestaan uit een vergoeding voor de (sector)efficiënte kosten per eenheid output (inclusief een redelijk rendement) en een vergoeding voor eventuele ORV's.
EnergieNed	Federatie van Energiebedrijven in Nederland.
Erasmus Universiteit	Erasmus Universiteit in samenwerking met Boer & Croon Management & Consulting Group.
Erasmus Universiteit 2006	Erasmus Universiteit Rotterdam, *Syntheserapport validatie vermogenskostenvergoeding regionale netbeheerders*, juni 2006.
Erasmus Universiteit 2008	Erasmus Universiteit Rotterdam, *Syntheserapport validatie vermogenskostenvergoeding regionale netbeheerders elektriciteit*, april 2008
Essent	Essent Netwerk B.V. en InfraMosane N.V.
Evaluatieonderzoek	Onderzoeksrapport inzake de winsten van energiebedrijven met kenmerk 102362/93, mei 2007. Dit evaluatieonderzoek staat ook bekend als het 'winstenonderzoek'.
E-wet	Elektriciteitswet 1998.
Force majeur	Een incident dat zo weinig voorkomt dat het oneconomisch zou zijn om daarmee rekening te houden in de reguleringssystematiek, en dat bovendien niet beïnvloed kan worden door de netbeheerder.
Frontier	Frontier Economics.
Frontier 2005	Frontier Economics, *The cost of capital for regional distribution networks*, december 2005.
Frontier 2007	Frontier Economics, *Updated cost of capital estimate for energy networks*, juli

Begrip	Toelichting
	2007.
Frontier 2008	Frontier Economics, *Updated cost of capital estimate for energy networks,* maart 2008.
GAW	Gestandaardiseerde activawaarde.
Gearing	Een vastgestelde norm met betrekking tot de mate van financiering met vreemd vermogen.
Gedoogbelasting	Gemeentelijke belasting voor het gedogen van het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond.
Gelijk speelveld	Een situatie waar sprake is van vergelijkbare inkomsten voor vergelijkbare prestaties van netbeheerders.
Gestandaardiseerde economische kosten	De economische kosten van netbeheerders die de Raad met behulp van de Regulatorische Accounting Regels vergelijkbaar heeft gemaakt.
Gezamenlijk voorstel	Voorstel van de gezamenlijke netbeheerders voor een methode ter bepaling van de kosten voor het beheer van HS-netten, alsmede de uitkomsten daarvan.
Grootverbruiker	Afnemer die naar een op het verbruik in voorgaande jaren gegronde verwachting meer dan 170 000 m3 gas per jaar verbruikt.
HS-netten	Netten met een spanningsniveau van 110 of 150 kV.
HS-tarieven	De transporttarieven die aangeslotenen op de HS-netten betalen.
I&I-wet	Wijzigingswet Elektriciteitswet 1998 en Gaswet in verband met implementatie en aanscherping toezicht netbeheer, 14 juli 2004.
IFRS	International Financial Reporting Standards.
Indirecte operationele kosten	Alle operationele kosten die niet onder de definitie van directe operationele kosten vallen, maar wel toerekenbaar zijn aan het beheer van een net.
KEMA	KEMA Consulting.
Klant	Een aangeslotene, met uitzondering van aansluitingen zonder verblijfsfunctie, zoals lantaarnpalen, bushokjes etc.
Knip	De scheiding tussen het landelijk hoogspanningsnet en de distributienetten.
kV	Kilo Volt.
Kwaliteitsmeting	Meting van het aantal storingsminuten bij afnemers.
Kwaliteitsnorm	De gemiddelde kwaliteit van het transport van de netbeheerders.
Kwaliteitsprestatie	De uitkomst van de kwaliteitsvergelijking tussen de verschillende netbeheerders.
Landelijk hoogspanningsnet	De netten die bestemd zijn voor transport van elektriciteit op een spanningsniveau van 110 kV of hoger en die als zodanig worden bedreven, alsmede de landsgrensoverschrijdende netten op een spanningsniveau van 500 V of hoger.
Lokale heffingen	Het totaal van precario en gedoogbelasting.
LS-klant	Klant die beschikt over een aansluiting op het LS-net.

Begrip	Toelichting
LTO	Land- en tuinbouw Organisatie.
LUP	Landelijk Uniform Producententarief.
Maatstaf	De efficiëntiedoelstelling voor iedere netbeheerder op basis van de prestaties van minimaal één andere netbeheerder.
Maatstafconcurrentie	Een vorm van benchmarking waarbij prestaties van netbeheerders in eerdere jaren met elkaar worden vergeleken.
Mazars	Mazars Paardekooper Hoffman N.V.
Mazars 2008	Mazars, *Rapportage inzake onderzoek financeability regionale netbeheerders*, augustus 2008.
Meerkosten HS-netten	Kosten met een uniek, eenmalig karakter die gemaakt worden om de beheeroverdracht van de HS-netten te faciliteren. Het gaat dan om kosten die niet direct voortvloeien uit de uitvoering van taken die zijn neergelegd in artikel 16, eerste lid van de E-wet.
Methodebesluit	Het besluit van de Raad waarmee hij de methode tot vaststelling van de x-factor, de q-factor en van de rekenvolumina vaststelt.
MKB-bedrijf	Bedrijf dat tot de midden- en kleinbedrijf sector behoort.
Minister	Minister van Economische Zaken.
Minister van BZK	Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
MVA	Mega Volt Ampère.
Nacalculatie	De correctie van de tarieven in de periode 2007-2009 voor eventuele schattingsfouten in het generieke deel van de x-factor uit de tweede reguleringsperiode.
NESTOR	Set van afspraken over storingsregistraties.
Net	Eén of meer verbindingen voor het transport van elektriciteit en de daarmee verbonden transformator-, schakel-, verdeel- en onderstations en andere hulpmiddelen, behoudens voor zover deze verbindingen en hulpmiddelen liggen binnen de installatie van een producent of van een afnemer.
- EHS (extra hoogspanning)	De netten met een spanningsniveau van 220 en 380 kV.
- HS (hoogspanning)	De netten met een spanningsniveau van 110 en 150 kV.
- TS (tussenspanning)	De netten met een spanningsniveau van 25 en 50 kV.
- MS (middenspanning)	De netten met een spanningsniveau van 1 tot 20 kV.
- LS (laagspanning)	De netten met een spanningsniveau tot 1 kV.
Netbeheer Nederland	Vereniging van Energienetbeheerders in Nederland, opgericht op 1 oktober 2007. Van de oprichting tot 1 juli stond deze organisatie bekend onder de naam Enbin. Voorheen werden de belangen behartigd door de sectie Netbeheerders van de Federatie van Energiebedrijven in Nederland.
Netbeheertaken	Beheertaken voor netbeheerders zoals bepaald in de E-wet.
NMa	Nederlandse Mededingingsautoriteit.
NRE	NRE Netwerk B.V.

Begrip	Toelichting
Onderbreking	Een niet-beschikbaarheid van een onderdeel van een net die gepaard gaat met onderbreking van de transportdienst bij een of meer afnemers die ten minste 5 seconden duurt.
Onderliggende netbeheerder	Netbeheerder van netten met een lager spanningsniveau dan het net waaraan deze gekoppeld is.
ORV's	Objectiveerbare Regionale Verschillen. Factoren waarmee slechts één of meerdere netbeheerder(s) worden geconfronteerd, die niet-beïnvloedbaar zijn door het management en voor de betreffende netbeheerder(s) leiden tot substantiële kosten met een structureel karakter.
Overeenkomst Regulering Transporttarieven Elektriciteit	Overeenkomst tussen de directeur DTe en de regionale netbeheerders elektriciteit met betrekking tot de regulering van de transporttarieven elektriciteit in de periode 2001 t/m 2006, 26 mei 2003, www.energiekamer.nl.
Overmacht	Zie force majeur.
Oxera	Oxera Consulting Ltd.
Oxera 2008	Oxera, *Should DTe adjust expected productivity growth for catch-up effects when setting the x-factor?*, april 2008.
PAWEX	Vereniging Particuliere Windturbine Exploitanten.
Periodieke aansluitvergoeding	Een bedrag dat een afnemer periodiek dient te vergoeden aan de netbeheerder voor het in stand houden van de aansluiting.
Precario	Gemeentelijke belasting voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond.
q-factor	Kwaliteitsterm.
q-factorbesluit	Het besluit van de Raad waarmee hij voor iedere netbeheerder afzonderlijk voor een periode van ten minste drie jaar en ten hoogste vijf jaar de q-factor vaststelt.
RAR	Regulatorische Accounting Regels. De standaard van de Raad volgens welke netbeheerders hun financiële gegevens aan de Raad dienen te verstrekken.
Raad	Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit.
Redelijk rendement	Het rendement dat voor ondernemingen met een vergelijkbaar risicoprofiel als de regionale netbeheerders elektriciteit in het economische verkeer gebruikelijk is.
Regionale netbeheerder elektriciteit	Netbeheerder die elektriciteit distribueert over elektriciteitsnetten met een fijnmazig, regionaal karakter.
Reguleringsperiode	Een periode van ten minste drie jaar en ten hoogste vijf jaar waarvoor de Raad voor iedere netbeheerder afzonderlijk de x-factor, de q-factor en de rekenvolumina vaststelt. Ingevolge artikel X van de Won is de looptijd van de besluiten[258] die de Raad op 27 juni 2006 heeft vastgesteld voor de periode

[258] Besluit van 27 juni 2006a en het besluit van 27 juni 2006b.

Begrip	Toelichting
	van 1 januari 2007 tot en met 31 december 2009 van rechtswege beperkt tot het jaar 2007.
- eerste	De reguleringsperiode van 1 januari 2001 tot en met 31 december 2003.
- tweede	De reguleringsperiode van 1 januari 2004 tot en met 31 december 2006.
- derde	De reguleringsperiode van 1 januari 2007 tot en met 31 december 2007.
- vierde	De reguleringsperiode van 1 januari 2008 tot en met 31 december 2010.
Rekenvolumina	Het volume van elke tariefdrager van elke dienst waarvoor een tarief wordt vastgesteld. De rekenvolumina representeren de afzet die van elke netbeheerder te verwachten is.
Rekenvoluminabesluit	Het besluit van de Raad waarmee hij voor iedere netbeheerder afzonderlijk voor een periode van ten minste drie jaar en ten hoogste vijf jaar de rekenvolumina vaststelt.
Rendo	Rendo Netwerken B.V.
RUN	Regeling Uitgespaarde Netverliezen. Via de RUN ontvingen decentrale opwekkers, met een jaarlijkse elektriciteitsproductie van 150 MWh of meer, een vergoeding voor het uitsparen van netverliezen op het transportnet van de landelijk netbeheerder. Op 11 juli 2007 is de RUN afgeschaft naar aanleiding van een uitspraak van het CBb.
SAIDI	De gemiddelde jaarlijkse uitvalduur.
SAIFI	De gemiddelde onderbrekingfrequentie.
Samengestelde output	Een eenduidige waardering (in Euro) van de afzet van elke netbeheerder in de verschillende categorieën, waarmee de Raad prestaties van netbeheerders vergelijkbaar maakt.
SEO	SEO Economisch Onderzoek.
SEO 2004	SEO Economisch Onderzoek, Op prijs gesteld, maar ook op kwaliteit, Amsterdam, 2004, www.energiekamer.nl.
Stedin	Per 1 januari 2008 zijn de netbeheerders binnen de ENECO-groep, te weten ENECO NetBeheer B.V., ENECO NetBeheer Amstelland B.V., ENECO EdelNet Delfland B.V., ENECO NetBeheer Midden-Holland B.V., ENECO NetBeheer Midden-Kennemerland B.V., ENECO NetBeheer Zuid-Kennemerland B.V., ENECO NetBeheer Noord-Oost Friesland B.V., ENECO NetBeheer Weert N.V., ENECO NetBeheer Zeist en Omstreken B.V., en ENBU B.V., met ONS Netbeheer B.V. gefuseerd tot ENECO NetBeheer B.V. Sinds 1 juli 2008 staat ENECO NetBeheer B.V. bekend onder de naam Stedin B.V.
Tariefbesluit	Het besluit van de Raad waarmee hij voor iedere netbeheerder afzonderlijk jaarlijks de tarieven met betrekking tot aansluitingen en het transport van elektriciteit en de dat transport ondersteunende diensten vaststelt.
Tarievenvoorstel	Het voorstel, dat iedere netbeheerder jaarlijks aan de Raad zendt, voor de

Begrip	Toelichting
	tarieven die deze netbeheerder ten hoogste zal berekenen voor het transport van elektriciteit en de dat transport ondersteunende diensten.
TenneT	TenneT TSO B.V.
TI-correctie	Correctie zoals bedoeld in artikel XA van de Won met betrekking tot de begininkomsten, die samenhangt met de beheeroverdracht van de HS-netten per 1 januari 2008.
Totale inkomsten (TI)	De totale inkomsten uit de tarieven, te weten de som van de vermenigvuldiging van elk tarief en het op basis van artikel 41a, eerste lid, onderdeel c, vastgestelde rekenvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld.
Updatefactor	De correctie op de gefactureerde volumes in 2005 om de rekenvolumina in de derde reguleringsperiode te kunnen bepalen.
Vastrecht	Een bedrag dat een afnemer periodiek dient te vergoeden aan de netbeheerder voor kosten die een netbeheerder maakt die niet gerelateerd zijn aan het verbruik van de afnemer, zoals de kosten voor factureren, klantenservice, incasso en klanten- en contractadministratie.
VEMW	Vereniging voor Energie, Milieu en Water.
Verbruikersminuut	Een minuut dat een klant op het LS-net (< 1 kV) geen stroom heeft door een storing in netten tot 50 kV.
WACC	Weighted Average Cost of Capital. De Raad stelt het redelijk rendement gelijk aan de WACC. De WACC is een percentage dat voor iedere netbeheerder gelijk is.
Waterkruising	Kruising, van minimaal 1 km, van een net met water zoals een rivier of een meer.
Westland	Westland Energie Infrastructuur B.V.
Wettelijke formule	De formule uit artikel 41b, eerste lid, onderdeel d van de E-wet waarmee de Raad de x-factor, de q-factor en de rekenvolumina toepast op de totale inkomsten.
Won	Wet van 23 november 2006 tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet in verband met nadere regels omtrent onafhankelijk netbeheer.
x-factor	Korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering.
x-factorbesluit	Het besluit van de Raad waarmee hij voor iedere netbeheerder afzonderlijk voor een periode van ten minste drie jaar en ten hoogste vijf jaar de x-factor vaststelt.
x-factor-, *q*-factor- en rekenvoluminabesluit	Het besluit van de Raad tot vaststelling van de hoogte van de x-factor, de q-factor en de rekenvolumina voor iedere netbeheerder afzonderlijk voor een periode van ten minste drie jaar en ten hoogste vijf jaar.
Zero-sum principe	De som van alle ‘plussen’ in de toegestane totale inkomsten bij netbeheerders met een beter dan gemiddelde kwaliteit is gelijk aan de som

Begrip	Toelichting
	van alle ‘minnen in de toegestane totale inkomsten van de netbeheerders met een slechter dan gemiddelde kwaliteit.